

A NOSA TERRA

PERIÓDICO GALEGO SEMANAL

Desde 1994 perderonse 13 mil empregos
femeninos

13

Aznar-Borrell de acordo en frear o nacionalismo
pero discrepan do método

17

Branca Rodríguez Pazos:
"Se o BNG acada
a alcaldía de Lugo
será o principio do fin
de Cacharro"

9

A morte de Hussein reabre as esperanzas
dos palestinos de Xordánia

19

Miguel A. Fernández Vello: "As culturas galegas,
basca e catalana deberían circunvalar Madrid"

32-33

11 DE FEBREIRO • 1999 • ANO XXII • IV XEIRA

FUNDADO EN 1907

Nº 869 • 200 PTA

**A entrada do presidente do Celta
na candidatura do PP prexudica
á equipa, segundo algunas peñas**

(Páx. 11)

**Madrid centraliza o 45% do gasto
en investigación do Estado español**

(Páx. 15)

Urxe unha reacción cidadá

O conselleiro de Sanidade, Hernández Cochón ocultoule, a mantenta, ao parlamento os informes sobre o Medtec e as causas dos contáxios por *aspergillus*, mentindo tamén cando afirmou que o xerente do Meixoeiro dimitira, posto que foi cesado espeditivamente por el. Se son graves tanto a ocultación de documentos como a mentira, que terían que levar sen máis tardanza á dimisión do responsable de sanidade ou ao seu cese, máis singular e grave é a sua explicación. Afirma Cochón que non mencionou os informes porque "ainda non os dera a coñecer de xeito oficial". Coma se existise outra instancia superior ao Parlamento para apresentalos. Esta resposta mostra, de novo, a consideración despectativa que o PP ten da Cámara. Por se fose pouco, o mesmo dia, o mesmo partido do Governo, votaba en contra dunhas propostas que el mesmo aprobara en comisión, ao tempo que se negaba a aceitar as recomendacións realizadas polo Consello de Contas, ninguneando, máis unha vez, as institucións e moi na liña de hai unha semana cando o seu voceiro, Xoan Casares, xustificaba o voto en contra dunha proposta, da que afirmaba estar a favor, porque viña "dos nacionalistas". É tal a gravidade deste funcionamiento de democracia orgánica que está a instaurar o PP, que os partidos políticos da oposición terian que facer un chamamento á cidadanía e abandear unha mobilización popular en defensa das liberdades democráticas, das que o Parlamento debe ser cerne e garante. ♦

AS GRANDES CARBALLEIRAS

Xesús Manuel Valcárcel

O fondo descoñecido das persoas.
O lado desacoungante das cousas.
Os segredos más inesperados deste mundo.

galaxia

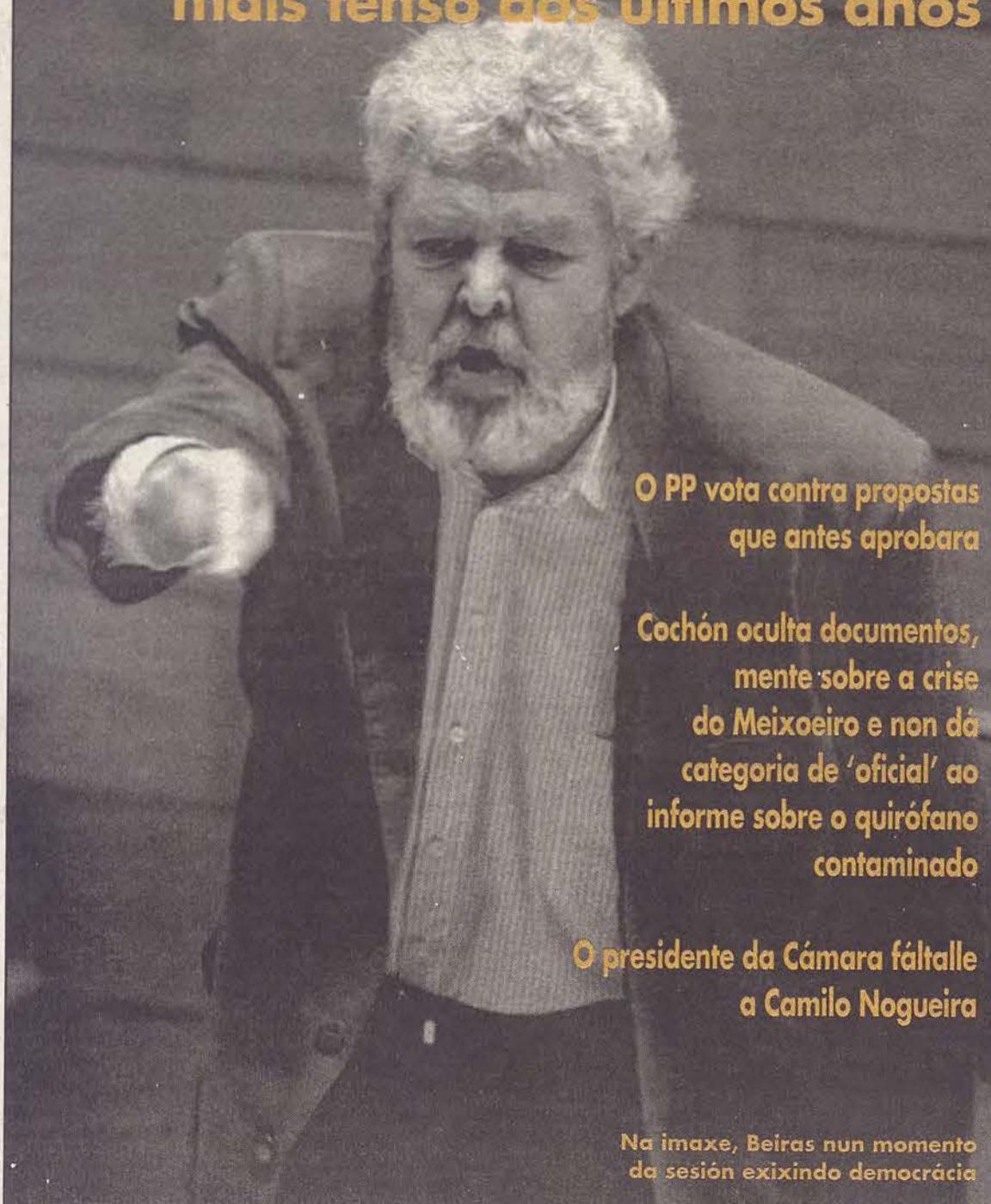

A PANARO

O servizo estivo case un dia paralizado na provincia de Pontevedra, por primeira vez en trinta anos

Telefónica descobre que as averías non se poden reparar desde Madrid

**O debate parlamentario
máis tenso dos últimos anos**

O PP vota contra propostas que antes aprobara

Cochón oculta documentos, mente sobre a crise do Meixoeiro e non dá categoría de 'oficial' ao informe sobre o quirófano contaminado

O presidente da Cámara fáltalle a Camilo Nogueira

Na imaxe, Beiras nun momento da sesión exixindo democracia

A NOSA TERRA

Empresa Xornalística Editora:
Promocións Culturais Galegas S.A.

Consello de Administración:

PRESIDENTE:
Cesáreo Sánchez Iglesias.

VICEPRESIDENTE:
Xaquín Acosta.

CONSELLERO DELEGADO:
Xosé Fernández Puga.

VOGALS:
Alberto Ánsede,
Xosé M. Dobaro,
Antolin Fernández,
Manuel Veiga, Xosé Castro
Ratón, Manuel Portas e
Xan Costa.

SECRETARIO:
Xan Piñeiro.

Director:
Alfonso Eiré López

Redacción:

Gustavo Luca de Tena,
Xan Carballa, Manuel Veiga,
Horacio Vixondo,
Aranxa Estévez, Carme Vidal,
Paula Castro, Paula Bergantinos.

EDICIONES ESPECIAIS:
Xosé Henrique Acula.

DESENHO DE MAQUETA:
Xosé Taboada.

Colaboradores:

MADRID:
Manuel Seoane.

BARCELONA:
Iria Varela.

PORTUGAL:
Gonçalo Nuno.

SANIDADE:
María Alonso.

CULTURA:
Xoán M. Estévez,
Celso López Pazos,
Manuel Vilar, Lupe Gómez,
Óscar Losada, Gonzalo Vilas,
Xosé M. Eiré Val,
Xosé M. Castro Errótegui,
Xesús González Gómez, Manuel
Rivas, Borobó.

LETER:
André Luca.

Fotografía:
Andrés Panaro,
Xosé Marra,
Voz Noticias.

Ilustración:
Xosé Lois, Pepe Carreiro,
Carlos Silvar, Gonzalo Vilas,
Suso Sanmartín.

Publicidade:
Carlos Martínez Muñoz

Xefa de Administración:
Blanca Costas

Subscriptions:
Lola Fernández Puga

Vendas:
Xosé M. Fdez. Abraldes

Redacción e Administración:
Rua do Príncipe 22, baixo.
36202 Vigo
Apartado 1371, 36200 Vigo

Edición Electrónica:
www.arrakis.es/~antpcg

Teléfonos:

REDACCIÓN:
(986) 43 38 66 - 22 24 05
Fax (986) 22 31 01
Correo Electrónico:
antpcg@arrakis.es

ADMINISTRAÇÃO. SUBSCRIPTIONS E
PUBLICIDADE:
(986) 43 38 30*

Imprenta:
E.C. C-3 1958

Depósito Legal:
C-963-1977

ISSN:
0213-3105

Non se mantén
correspondencia sobre
orixinais non solicitados.

Está permitida a reproducción
sempre que se citar
procedencia.

A empresa gaña cada vez máis diñeiro e os empregados cobran a cada menos

Telefónica, a reconversión laboral dunha empresa en expansión

► MANUEL VEIGA

A paralización do servizo telefónico na provincia de Pontevedra o pasado dia 6, feito que sucedia por vez primeira en trinta anos, puxo graficamente de manifesto as negativas repercusións que a política de reconversión levada a cabo pola Telefónica pode traer sobre o uso normal do teléfono. A política laboral do grupo, un dos que maiores benefícios xera de todo o arco empresarial, terá resposta este Xoves dia 11 cun paro de todo o persoal da compañía e unha manifestación dos empregados en Santiago.

Colas nos hipermercados porque non funcionaba a leitura automática de tarxetas, os caixeiros dos bancos inutilizados, cidadáns con necesidade de realizar unha chamada urgente peregrinando por varios teléfonos buscando unha liña que funcionase ou mesmo trasladándose a outras povoacións. Ese era o espectáculo do Sábado dia 6 en Vigo e boa parte da provincia de Pontevedra debido a unha paralización do servizo telefónico que non tiña ocorrido nas últimas tres décadas. A falta de persoal nas instalacións da compañía deu lugar a que a avería se prolongase durante horas e mesmo que outras liñas en servizo se visen colapsadas, provocando unha paralización en cadea.

A situación crítica cabe atribuila, segundo fontes do propio persoal, á política de redución de emprego levada a cabo, cada vez con más intensidade, nos últimos anos. O feito de que a empresa decidise centralizar en Madrid a supervisión das liñas, así como a política de prexubilizacions anticipadas, sen que este persoal cualificado fose remprazado por novos empregados, está na raíz do caos orixinado.

O caso da provincia de Pontevedra, con ser o máis grave, non é o único. Na mesma semana tiña lugar unha paralización de liñas, durante varias horas, na provincia da Coruña e averías similares, de maior ou menor importancia, venían producíndose, con certa frecuencia, nos últimos tempos.

A banca pasa a ostentar o control da compañía

O 18 de Xaneiro de 1997, o Consello de Ministros decidía desfaçerse do 20% das accións que o Estado posuía en Telefónica. A medida era aplicada pola via do decreto-lei, evitando, polo tanto, o debate parlamentario. A porta quedaba así definitivamente aberta para que a nova dirección, composta no seu núcleo forte, polos bancos Bilbao-Vizcaya, La Caixa e Argentaria, aplicase as últimas fases dunha política de redución de persoal e precarización de emprego que xa comezara en realidade en 1995 e incluso antes, baixo goberno socialista.

Considerando que os benefícios de Telefónica e Argentaria foron en 1995 de 275.000 millóns de pesetas (ate aquel momento ambos grupos públicos presentaban xuntos o seu estado de con-

A. PANARO

tas), a venda do último paquete de accións por parte do Estado en 450.000 millóns de pesetas non parece que fose, nen con moito, un bon negocio para o sector público. En apenas dous anos, os novos donos terán

amortizado o seu investimento.

A reconversión laboral de Telefónica e a sua privatización correu parella ao seu incremento de benefícios e á progresión xeométrica dos servizos que se conducen

através do fio. Só nos nove primeiros meses de 1996 a compañía gañara 120.000 millóns de pesetas. No ano que ven de rematar, os benefícios incrementáronse nun 15% a respecto do ano anterior.

Pasa á páxina seguinte

Ven da páxina anterior

terior. As posibilidades comerciais pasaron de ser a do simple teléfono a permitir o uso de 30 canais por un só abonado. Fax, internet, infovia, televisión por cabo ou telefonía móvil naceron e acadaron un rápido desenvolvemento. O medre económico permitiu a Telefónica facerse con compañías equivalentes noutros países, sobre todo de Arxentina e Brasil.

**Desmantelar
unha empresa sólida**

O desmantelamento comezara, nunha primeira fase, coa eliminación do Instituto Telefónico de Previsión cuxa conformación non permitía as prexubilacións masivas. CCOO e UGT aceitaron entrar no novo sistema de Plano de Pensións, no que se convertiron en accionistas, pero non evitaron que se perdesse un elevado número de empregos. Na actualidade de ambas centrais unironse á CIG e a outros colectivos que con anterioridade se opuxeran ao proceso reconversor para convocar paros unitarios e protestas.

A empresa négase agora a facer públicos os seus proxectos, o que invalida de antemán calquier debate cos sindicatos. Estes denúncian sen embargo que os feitos da dirección son claros: destrucción masiva de emprego e centralización de servizos con terminais a distancia en Aravaca (Madrid). O centro de conservación de equipos da capital de España permite detectar calquier avería en calquier punto do territorio, pero a redución do persoal distribuído por comunidades dá lugar a que estas en moitos casos tarden en ser reparadas.

**Proliferación de
subcontratas e deterioro
do servizo**

A outra grande estratéxia da compañía foi a de segregar os diferentes servizos. As contabilidades separadas permiten exercer maior presión en procura de beneficios. Graficamente podería dixerse que, uria vez desvinculados os tres sectores básicos: móveis, datos e internacional, Telefónica pouco más ten de tanxible que un organismo de dirección e unha mesa. As oficinas de atención ao público foron pechadas. O persoal que atende ás averías pertence a subcontratas con piores condicións laborais.

Máis a expansión da empresa, Telefónica non contrató a nenhum novo empregado nos últimos sete anos. O traballo é desviado a subcontratas como *Sintel*, *Montelnor* ou *Incasa*, empresas que, á súa vez, volven a subcontratar con outras societades.

Manifestación dos traballadores de Telefónica celebrada recentemente en Santiago.

A. PANARO

des más pequenas, nun fío descendente que fai aumentar a precariedade laboral e multiplica as labores improdutivas de intermediación. Nalguns casos o empregado que realiza finalmente o traballo posue a condición de autónomo, traballa á tarefa, carece de vacacións e conta con escasa formación, todo o cal repercuta negativamente na calidade do servizo. O caso do empregado de telefonía ao que se lle ofrece como alternativa ao despido, a posibilidade de establecerse como autónomo, mercando o vehículo da empresa que antes usaba, non é infrecuente. Limpeza, electricidade, mantenimento, altas telefónicas, reparacións, elaboración das páxinas amarelas e incluso servizo de avogados corren na actualidade por conta das subcontratas.♦

Telefónica, Retevisión e demais compañías pertencen aos mesmos bancos

Unha competéncia aparente

O grande argumento de abrir o monopólio á competéncia deu lugar á entrada doutras compañías de nova criación no ofrecemento de servizos telefónicos. A más importante delas é *Retevisión*, pero existen outras de criación más reciente como *UNI2* ou *Comunitel*.

A competéncia é só aparente porque está baseada nunha norma estatal que obriga a Telefónica a alugar a sua rede ás outras empresas e a prezos competitivos. A depen-

dencia de Telefónica por parte das outras compañías é case absoluta. Pulsar o 050 de Retevisión implica usar un teléfono de Telefónica que conecta cunha liña de Telefónica, que á súa vez usa centralitas da mesma compañía.

Algunhas destas novas empresas recibieron importantes subvencións públicas para a súa criación, pero apenas contan con persoal, precisamente por esa dependéncia da rede Telefónica que se ven

de apontar. Por se fose pouco, un dos primeiros e principais donos de Retevisión foi o Banco de Santander. A parte do pequeno acionariado, moi repartido e con escaso poder de decisión, os paquetes decisivos de accións encóntranse en poder dos mesmos bancos. Un ramo moi reducido e similar de entidades ostenta así a propriedade tanto de Telefónica como de Retevisión e das demais compañías. A competéncia é, sobre todo, aparente.♦

A Generalitat conseguiu que o catalán esteña presente en todos os servizos

Conforme a Generalitat de Catalunya ten acordado con Telefónica que a presencia do catalán esteña garantida en todas as relacións entre a empresa e os usuários, en Galiza a Xunta amosou polo de agora unha escasa sensibilidade neste sentido. As accións galeguizadoras da compañía dependeron até agora, case en exclusiva, da vontade

dalguns dos seus responsábeis.

No tocante á estrutura organizativa, a situación da Telefónica en Galiza evolucionou en sentido negativo. Se hai uns anos existía unha dirección de Telefónica ubicada no noso país, con responsabilidade sobre o seu territorio, unha nova modalidade de traballo –que ta-

mén afectou a Renfe – eliminou a división territorial, centralizando a dirección en Madrid e creando unha parcelación sectorial. Nos últimos tempos, vista a escasa efectividade deste sistema, a compañía retornou ao modelo territorial, pero Galiza foi englobada no mesmo paquete que Asturias e Castela-León. A Xunta tampoco

exerceu presión ao respecto.

Por outra parte, a actual política de turnos laborais dá lugar a que calquier chamada dun usuario galego, a averías, información, etc., poida ser desviada a Madrid, Sevilla ou Valencia. Tal cousa non sucede en Cataluña onde os servicios nunca saen da propia comarca autónoma.♦

Unha cerimónia de prestidixitación

Os deseñadores das reconversións laborais até agora coñecidas tiveron o coidado de presentar previamente un panorama desolador para o sector, de modo que o recorte laboral resultase para os afectados "un mal inevitável". Os estrategas dos desmantelamentos industriais adoitan ademais a presentar un plano reconversor aos sindicatos que cando menos garante unha certa negociación. A Telefónica, en cambio, nunca informa dos seus proxectos, pero sobre todo aporta a nada despreciable novedade no mundo laboral de xerar unha atmósfera de liquidación entre os seus empregados, que deben acollerse ás prexubilacións aos 50 anos a fin de salvar o salvábel, en medio dunha das alzas de beneficios más notábeis de todo o sector empresarial. O incremento do negocio que rodea á telefonía non evita que os seus traballadores teñan

sobre si a condea das subcontratas e unhas condicións de traballo que exemplifican, mellor que nengun outro caso, o feito de que as reformas laborais non obedecen a razóns de competitividade, senón á simples procura duns máis elevados beneficios.

A voracidade dos bancos que agora mandan en Telefónica explica as presas deste sector en que o PP chégase ao goberno. A privatización desta empresa é sen dúbida un dos prezos que Aznar tivo que pagar para acceder ao seu mandato. Pero o más grave da conroba consiste en que estamos a falar dun sector estratéxico que noutros países capitalistas, como Francia e Alemaña, ainda está, no 50%, en mans do Estado. A procura de beneficios como único norte, en sustitución do seu carácter de

servizo público, está a provocar xa un deterioro da calidade: falta persoal cualificado, centralízanse servizos e investimentos e acentúanse os desequilibrios territoriais.

Galiza sofre un forte retraco en servizos vinculados á telefonía. Será o conxunto das empresas o que acabe por acusar este retraco. Bótase en falta neste sentido unha actitude de preocupación e de impulso por parte da Xunta de Galiza, porque se ben é certo que fixo un grande esforzo orzamentario por dotar de telefonía a todos os medios rurais, agora encontrámonos con que este principio de universalidade, de cohesión social e territorial está pendente de que no ano 2007 non se poida continuar coa telefonía analóxica celular.♦

A NOSA TERRA

Os sindicatos agrários e forzas políticas apelan por un plano global coordenado con Agricultura

A consellaria de Medioambiente apresenta un plano forestal centrado na loita contra incéndios

• PAULA CASTRO

O conselleiro de Medioambiente, Carlos del Alamo, presentaba a pasada semana un plano forestal dotado con 2.850 millóns de pesetas a aportar pola UE e a Xunta de Galiza. O titular de medioambiente aseguraba que este proxecto é "a arma máis eficaz para prever os incéndios". Sen embargo, desde distintos sectores cuestionábase a sua viabilidade ao non estar coordinado coa consellaria de Agricultura, non integral no programa global de ordenamento do agro e non ter en conta o elemento social, fundamental para o manteñemento das masas forestais.

O proxecto apresentado por del Alamo prevé a posta en marcha dun plano preventivo, para o que se artellarán accións destinadas ao control selektivo de combustíbel, cunha previsión de investimento de 1.715 millóns e accións dirixidas á mellora de infraestruturas, para o que se destinarán 186 millóns. Á marxe estabélecese un orzamento de 7.000 millóns de pesetas destinadas á repovoación e mellora forestal.

Das actuacións a levar a cabo nos montes, o plano recolle a habilitación e mellora de devasas, a limpeza do sotobosque e das vías de acceso para eliminar elementos combustíbeis, a apertura de pistas e novos puntos de auga para reforzar a rede de depósitos e poder contar cunha ampla cobertura próxima a todos os posíbeis focos de incéndios.

Coordinación

Sen embargo, a falla dun ordenamento global do agro no que se coordinen as políticas deseñadas pola consellaria de Agricultura e Medioambiente apresentase como unha das principais eivas. "Agricultura debía ter unha visión global dos usos da terra e da ordenación de cultivos e non entra en absoluto", explica o deputado do BNG Emilio López. "Nen sequer hai coordinación entre os servizos dependentes de Medioambiente, Forestais e de Agricultura", engade.

Do mesmo xeito, Manuel Dacal, representante do SLG, cuestiona a viabilidade dun plano que non ten en conta o elemento social. "Estase producindo un despovoamento a cada maior do agro e sen xente na zona rural non hai quien se encarregue de manter os montes limpos e traballados para evitar a proliferación do lume".

En todo caso, o que se apresen-

A oposición non concebe que o monte se planifique só en función do lume nos montes.

ta como a arma máis eficaz para evitar os incéndios non parece que se avalie como o máis axeitado. Xosé Manuel Pazos, do grupo mixto, considera que "mentres desde a consellaria de Medioambiente non se teña unha visión que vaia máis alá de criterios puramente económicos non se producirán cambios reais da situación". Ao tempo reclama unha maior profesionalización dos servizos de extinción de incéndios, dotando ás equipas de medios e de estabilidade laboral.

Nen sequer confian nos resultados dos proxectos que conforman o apartado de prevención. Ramón Santana, representante de UUAA sinala que se trata de unha dotación orzamentaria importante para abrir pistas e montes, pero entende que "sen ordenación territorial non se conseguem resultados. Faranse obras pero non se evitarán os incéndios".

Alén diso, o deputado nacionalista explica que non se apresenta un proxecto serio para a utilización da biomasa, destaca os efectos erosivos que provoca as devasas, ao retirar a ca-

pa vexetal da terra e limita a eficacia de aumentar o número de puntos de auga. Tamén cuestiona as políticas de repovoación,

que potencian o monocultivo de eucalipto e a falla de previsión no que respecta ao aproveitamento económico do monte.

A. EIRÉ

Se te aplausa o inimigo, malo

Os sinais de identidade márcanse tanto por afinidade como por confrontación. O PSdG-PSOE semella que o esqueceu hai tempo. Anda a procura dunha imaxe galeguista, mil veces publicitada, e dunha faciana progresista que se lle escapou polos sumidoiros do poder. Pero ambas esváense da meniña dos ciadáns cada vez que chega un período eleitoral porque teima en darse cotifóns contra o BNG, o polo que norteá na Galiza ambos conceptos, para procurar un espazo que se lle engruña cada vez máis. Ese foi o grande erro de Abel Caballero nos comicios autonómicos e vai ser tamén o de Pérez Touriño nas municipais. Chegaríalles con ollar como aplausan esas contínuas prédicas tentando unha definición do BNG nun concepto que está definido xa na súa propia esencia, o nacionalismo, desde o PP e os seus cachancráns. Ou como o BNG canea as suas provocacións contínuas, cando lle sería fácil, ante as críticas de reunirse con CiU e PNV, recordarlle os 10 anos que eles pactaron (o mesmo que agora o PP) con ambos partidos, mesmo compartindo goberno no País Vasco. O dilema do PSOE está en que necesita minguar o peso eleitoral e institucional do PP, pero, ao mesmo tempo, e non só en España, existe un forte sustrato antinacionalista na maioría dos seus dirixentes. A súa situación agrávase por canto o seu potencial eleitorado (que nada ten que ver cos votos da dereita que reciben certos alcaldes) demandalle unha estratexia en comun co BNG, pois ten un inemigo nítido: o PP.♦

Os representantes das organizacións agrarias denúncian, ao tempo, a crecente tendéncia a promover a reforestación de terras agrárias e a esquecer a promoción de políticas que potencien a produción agrícola e gadeira.

Falla de información

Os sectores implicados coinciden en afirmar que carecen da información necesaria para avaliar polo miúdo o plano, agás polas informaciones publicadas através dos medios de comunicación. O deputado socialista, Francisco Sineiro, sinala que non se pode pór en marcha un proxecto destas características "sen informar a todos os interesados, sen recoller propostas e sen contrastalas previamente".

O que fora conselleiro de Agricultura reclama que se cumpra o compromiso de elaborar unha Lei Marco do Monte Galego que regulamente o seu uso e aproveitamento económico, ao que Emilio López engade a necesidade de coordinar estas políticas coas comunidades de Montes.♦

Disposto a chegar a cenários comuns para fixar 'unhas novas regras de xogo'

Pérez Touriño afirma que ataca ao BNG por asinar a Declaración de Barcelona

• P.C.

"Cada municipio é un mundo, e non quero que as próximas eleccións sexan primarias de nada", afirma o secretario xeral do PSdG-PSOE, Pérez Touriño. Negá tamén que os ataques ao BNG sexan o xeito de buscar campo político e afirman que só son "reflexións en voz alta".

Segundo o portavoz socialista, Emilio Pérez Touriño, as recentes declaracions realizadas a respeito dos nacionalismos en xeral e do galego en particular, non responden a nengunha cruzada antinacionalista emprendida no Estado. Pola contra, asegura que se trata dunha reflexión en voz alta provocada polo camiño emprendido polo BNG logo de que se fixeran públicas as Declaración de Barcelona, Gasteiz e Compostela.

"Como progresista galego non acabo de comprender as coincidencias nesa viaxe conxunta –di. Preocúpame porque son partidos que están sustentando o cerne das políticas de contrarreforma e más regresivas, que prexudican notoriamente ao noso país". Alén desta afirmación, o representante socialista centra as suas preocupacións nas propias teses defendidas polas forzas nacionalistas.

Ao seu entender están submetendo a unha permanente tensión o marco constitucional e o desenvolvemento estatutario. "Por iso fallo de ambigüidade, especifica, porque ás veces dise claramente que o obxectivo é acadar a soberanía, o Estado próprio, a nación libre, ao tempo que se fala de que a nación é nación-estado". Deste xeito, Pérez Touriño asegura que non alcanza a comprender cal é o obxectivo final do nacionalismo, "porque non é nada bon para Galiza e para chegar a cenários nos que fora posíbel definir de novo as regras de

Emilio Pérez Touriño.

A. PANARO

xogo comuns a indefinición e a ambigüidade, por moi calculada que esta sexa".

Contrario a frentes

Se o progresivo medre da implantación das forzas nacionalistas xa permite abislar un posible pacto de Estado entre PP e PSOE, esta posibilidade apréciese de forma moito más palpábel desde que se declarou a trégua de ETA, fixose público o Acordo de Lizarra, conformouse un goberno basco integrado por forzas exclusivamente nacionalistas e aprobase a creación da Asemblea de Municipios.

Diante destes acontecimentos, as forzas políticas estatais establecen como principal obxectivo a defensa do actual marco político e, xa que logo, a defensa da Constitución frente ás demandas das forzas nacionalistas que, através das Declaracións de Barcelo-

na, Gasteiz e Santiago avogan polo recoñecemento do Estado plurinacional e por unha nova definición dese marco constitucional.

Sen embargo, Pérez Touriño insiste en que non hai o máis mínimo interese en criar posicións de frente contra frente, porque iso non é positivo. Ainda así sinala que a preocupación naice do momento no que en Euskadi van as cousas en outra dirección. "Os partidos nacionalistas comezan a agruparse, polarízase... e o PSE nunca estivo na tesis de colocharse enfrente".

Estado federal

Os socialistas galegos defenden a necesidade de impulsar a Constitución nun sentido federal, entendendo como tal garantir que poida seguir habendo un Estado no que se poidan exercer políticas de igualdade, de cohesión, de equilibrio territorial e de solidariedade. Un modelo de Estado que, ao seu entender, están liquidando a direita e determinados posicionamentos nacionalistas.

Por iso, considera que se debe camiñar cara concebir España como nación de nacións, que garanta o respeito aos feitos diferenciais e a identidade de Galiza e os intereses dos cidadáns galegos. Touriño non explica porque o BNG non pode sentar a falar con CiU e PNV cando o PSOE estivo no goberno basco cos nacionalistas 10 anos e pactou con CiU en duas lexislaturas.♦

Os partidos da Declaración de Barcelona escollen dirección política e relanza a sua actividade

O vindeiro 12 de Febreiro reunirase en Barcelona os representantes das forzas asinantes da Declaración de Barcelona, para formalizar a dirección política. Por parte do BNG asistirán o portavoz Xosé M. Beiras; o secretario de Organización, Francisco García; a responsábel de Relacións Exteriores, Encarna Otero e o portavoz no Congreso dos Deputados, Francisco Rodríguez.

Tanto Convergència Democrática de Catalunya, como Unió Democrática e Partido Nacionalista Vasco, terán tamén a representación dos seus máximos dirigentes, na que é a primeira reunión da entente nacionalista neste ano 1999. Polos bascos

estarán Xabier Arzallus, Ricardo Ansotegui, Joseba Egibar e Iñaki Anasagasti; por Convergència Pérez Esteve, Xavier Trias, Joaquim Molins e Josep Camps e por Unió Josep Antoni Durán i Ileida, Domènec Sesmilo, Josep Sánchez Lliure e Jordi Petit.

A idea central desta reunión é formular un programa de divulgación dos documentos e programas elaborados nas reunions de Barcelona, Bilbao e Compostela, e facer balance de como se visualizan as suas propostas de criar unha nova cultura política e no recoñecemento da plurinacionalidade do Estado. O interese desta reunión de Barcelona é maior ao se producir días des-

pois do encontro de Aznar e Borrell, que se plantea como posibilidade de que as duas formacións estatais levanten un dique fronte á idea nacionalista de reforma da Constitución.

Entre as iniciativas que se plantearán en Barcelona, ademais de aprobar a imaxe a difundir do foro político Galeusca, está promoción dos documentos e iniciativas nunha páxina web comun e a edición de libros e unha publicación estabil. Tamén se dará conta dos resultados das comisións convxuntas que estudan as modificacións a propor no Tribunal Constitucional e a participación de Galeusca noutras foros internacionais.♦

O BNG apreséntase en Oleiros

O BNG apresentará por vez primeira unha candidatura no concello mariñán de Oleiros, xa que até de agora apoiara a Alternativa de Viciños. O seu cabeza de lista será Antón Tenreiro, contando esta con numerosos membros moi coñecidos nos seus ámbitos a nivel nacional. Segundo o candidato, o BNG tentará nuclear un goberno municipal no que poderán estar tamén presentes Alternativa de Viciños e PSOE. Analisaron, para tomar a decisión de apresentarse cos propias siglas, que este é o mellor xeito de impedir que un PP, que deu un salto cualitativo importante nos últimos comicios locais, consiga a maioria absoluta. Pensan que a inabilitación do ex alcalde Ánxel García Seoane e os cambios povoacionais do municipio mudan claramente a situación política de Oleiros.♦

A equipa de goberno do Porriño declara no xulgado por prevaricación

Só se salvaron dous concelleiros populares do Porriño de ir declarar ao xulgado o 9 de Febreiro por presunta prevaricación. O alcalde Xosé Manuel Barros e nove concelleiros tiveron que responder ante o xuiz pola denuncia interposta polo BNG ao considerar que se outorgou ilegalmente unha licencia de construcción á empresa Geo Porriño para un edificio de vivendas en 1997. Os informes do secretario e do técnico municipal eran negativos por ser a obra ilegal. Barros encargou outros informes fóra do concello para avalar a concesión da licencia, aprobada en pleno polo PP.♦

Audasa instala cámaras contra os que non pagan a peaxe

Tras pedir a colaboración da Administración para sancionar aos viciños do Morrazo que non pagan o tramo de autoestrada de Rande até Vigo, a concesionaria Audasa colocou cámaras de video para gravarlos. Os portavoces da coordinadora anti-peaxe sinalaron que "non incitamos a non pagar, pero apoiamos a iniciativa e o seguiremos facendo se se produce algúna sanción".♦

Os CAE convocan unha nova folga no ensino medio para o 25 de Febreiro

Os Comités Abertos de Estudante teñen convocada para o dia 25 de Febreiro unha nova folga no ensino non universitario coa que queren denunciar que as demandas que levaron ao alunado ao paro do pasado 25 de Novembro non foron atendidas pola Consellaría. Exixen o aumento da oferta de Bacharelatos de Tecnoloxía e de Artes, de ciclos formativos que atendan os sectores produtivos do país e as demandas do mercado laboral e máis programas de garantía social e de educación de adultos. Tamén piden reducir a partida de orzamentos para o ensino privado e que se cumpla a lexislación a respecto do idioma.♦

A Xunta envía videos en español para matérias que teñen que darse en galego

A Consellaría de Educación está enviando a moitos centros de ensino secundario unha colección de videos didácticos en español como apoio para as aulas de Biología e Xeología, matérias que, segundo a lexislación vixente, teñen que ser impartidas en galego. Segundo informa a Mesa pola Normalización Lingüística, autora da denuncia, unha parte son traducciones ao español de coleccións da Encyclopédia británica. Outras fitas enviáronse cos textos da carátula en catalán, indicando que pertencen a unha campaña de promoción do uso do catalán no video, promovida pola Generalitat. Entre os mateirais inclúense tamén un libro do profesor, impreso co logotipo da Xunta, integramente en español e editado por unha empresa de Madrid.♦

Os donos de Tafisa anúncian que desmontan a fábrica en dous meses

O grupo portugués Sonae, proprietario da fábrica de tabacos Tafisa, anunciou que no prazo de dous meses vai desmontar a factoría para trasladala a Vilaboa. Contudo, o anuncio responde máis a unha clave electoral que real, xa que se trataría de afrontar ao PP na alcaldía de Pontevedra a meio de atribuirse o traslado, e desactivar o conflito da empacadora de Vilaboa. En realidade, o traslado de Tafisa costaría máis de un ano de traballo, por iso o anuncio non ten máis que intención política. Os supostos planos de Sonae foron anunciados por un directivo desta compañía na inauguración dunha grande superficie situada no Vao e dedicada á venda ao retal a particulares de materiais de construcción e ferretería.♦

OPINIÓN

NOS ÚLTIMOS MESES NON SON POCOS OS ARTIGOS QUE SE PUBLICAN NOS DISTINTOS XORNALIS AO REGO DE CONFIGURACIÓN DO ESTADO ESPAÑOL. "COIDO -SINALA O AUTOR DESTE ARTIGO- QUE DEBEMOS

DEIXAR BEN CLARA A DEFINICIÓN DO CONCEITO AUTODETERMINACIÓN E AS CONSECUÉNCIAS DA SUA POSTA EN PRÁTICA ASI COMO O PAPEL QUE XOGA A CONSTITUCIÓN ESPAÑOLA EN TODA ESTA CUESTIÓN".

AUTODETERMINACIÓN: UN DIREITO

FERNÁN LÓPEZ ÁLVAREZ

"Cando a nosa alma sexa libre, cedemos porque a xenerosidade é unha característica galega. Querer que cedamos antes de ser libres, é obrigarnos a desconfiar da sorte que se nos promete."

CASTELAO

Tenho a intención de contribuir a fomentar un debate tan ausente na actual sociedade. Para que sexa así, é preciso despoxar-se de tabus e dogmatismos, e pensar que se existe un direito, este ten que estar reflexado e ten que ser posto en práctica. Penso que o primeiro é o conceito de povo. Está claro que a definición desta palabra, dependendo de quen a faga, levará-nos a unha conclusión ou outra sobre o direito de autodeterminación dalgúnsas comunidades humanas.

A lo largo da historia o conceito de povo definiu-se con elementos obxectivos tales como raza, historia, lingua, fronteiras, relixións, etc... Noutras ocasións simplemente cun elemento subxectivo, o da vontade das persoas que forman parte dun colectivo. Non chega cun só destes elementos para solucionar o noso dilema. Se unha comunidade ten rasgos obxectivos e mostra unha vontade de ser reconhecido estamos a falar dun povo e non cabe negar-lle, baixo ningún conceito, a posibilidade do direito de autodeterminación. Fíca claro, xa que logo, o conceito de povo.

Coido que hoxe en dia, ningúen, pode mostrar-se en desacordo cunha declaración de principios tan elemental como a de que os povos teñen direito á súa determinación, sendo este direito algo inherente ao ser humano e sen lugar a dúbidas unha suprema expresión de liberdade dun colectivo que pode manifestar tal direito de xeito político. Estaremos dacado que se é un direito dos povos é anterior á formación dos estados e non depende en absoluto do recoñecemento que estes lle poidan conceder.

O direito de autodeterminación é un principio eminentemente xurídico, que ten como pilares básicos a democracia e a liberdade das persoas. Son as mulleres e os homes, unidos/os por unhas características que as/os conforman como colectivo, as/os que teñen o direito a transformar esa comunidade natural en comunidade política.

Aquí nesta sociedade, algunas e algúns pensan que nós, as/os nacionalistas, nos inventamos un povo. O povo non se inventa: é nado no tempo na medida en que un grupo humano se dota dunhas características propias. Por este direito aos estados interesarles sempre esquecer a componente xurídica do direito e si dar a visión política. En algúns estados admite-se o principio político de autodeterminación, pero non as consecuencias ás que conduciría a sua posta en práctica.

A autodeterminación tamén ten como base aspectos sociolóxicos como a lingua, costumes, usos sociais, manifestacións culturais, procesos históricos en moitos casos perfectamente diferenciados. Recofecer unha comunidade autónoma é recoñecer algúns destes aspectos que citei pero a autodeterminación non pode facerse efectiva en parte, teñen que cumplir-se os seguintes aspectos: autoafirmación, autodefinition, autodelimitación e autodeterminación externa e interna.

O mesmo ca a/o individuo/a ten pleno direito a presentarse como tal as/os demais, coa sua identidade diferenciada, o povo ten di-

Desde Xullo de 1990, en que se asina a Declaración de Barcelona, o debate sobre a autodeterminación avivouse.

'Ninguén pode negar que na transición política a pegada do Xeneral Franco estivo presente'

reito tamén a face-lo sen recortes ou limitaciones. Se a vida ou a liberdade son direitos básicos para o ser humano e por ello se consideran direitos fundamentais e elementais, este direito que afecta á propia vida e liberdade do grupo humano onde a/o individuo/a se organiza, debe ser igualmente fundamental, sen este direito outros moitos dos chamados fundamentais desaparecen ou non poden exercitarse en condicións e así afecta aos direitos económicos, ao direito ao traballo, e a unhas condicións de vida ou á capacidade de preservar o medio ambiente, cada vez máis están condicionados pola posibilidade dos povos de determinar-se libremente, sen inxerencias externas. É significativo comprobar como os estados da Europa occidental están apraudoindo e alentando procesos autodeterministas, como o de algúns povos da ex-URSS ou de Chequia e Eslovákia ou os que integraban a Iugoslávia e sen

embargo defenden como conceitos absolutos as suas organizacións territoriais, facendo oídos xordos á existencia de povos como os corsos, irlandeses, flamencos, escoceses ou gallegos, que non teñen a posibilidade de autodeterminar-se pola imposición constitucional, económica, cultural, militar e social.

O Estado Español é un estado plurinacional, no que hoxe en dia están incluidos ao menos tres povos concretos: Bascos, Cataláns e Gallegos. A opción a favor de que en España non hai outros cidadáns más que os españoles pon en cuestión o feito de que o Estado Español sexa un estado democrático, na medida en que dentro da sua regulación xurídica non se respeita un direito fundamental colectivo, que afecta a unha parte considerábel dos que hoxe son formalmente os seus cidadáns. Ningúen pode negar que na transición política a pegada do Xeneral Franco es-

tivo presente, a expresiva frase "Unidade de destino en lo universal" está presente ainda, dalgún xeito, na constitución.

Na transición había dous opcións: ruptura ou reforma, escolleu-se a derradeira. Mágico, perdeu-se unha grande ocasión para solucionar un problema de séculos. O preámbulo da constitución proclama a vontade de "proteger a todos los españoles y pueblos de España en el ejercicio de los derechos humanos, sus culturas y tradiciones, lengua e instituciones" quem proclamou isto é "La Nación Española" e esta idea de que só hai unha nación, que é España, é a que se reflexa no texto articulado. No artigo 1.2 establece que a soberanía nacional reside no povo español eliminando dun prumazo os direitos doutros povos a determinar-se libremente, e, no seu caso a ser soberanos.

No artigo 2º establece que "La constitución se fundamenta en la indisoluble unidad de la nación patria común e indivisible de todos los españoles y regiones que la integran y la solidaridad entre todas ellas". O termo nacionalidade nin tan sequera ven a significar povo dado que a sua articulación posterior do estado basea-se nunha descentralización administrativa ou mapa autonómico, outorgando autonomía tanto a nacionalidades como ao resto do territorio. Na autonomía para todos, unha vez máis se trata de solapar a diversidade e potenciar a uniformidade. Na redacción do artigo 8, norma insólita do direito comparado: "Las fuerzas armadas tienen como misión garantizar la soberanía e independencia de España, defender su integridad territorial y el ordenamiento constitucional". É un artigo redactado ao interior, non ao exterior. Está dirixido aos povos que puideran pretender exercitar a autodeterminación. Cun articulado como o da constitución española, que actualmente é o marco de debate, é moi difícil, por non dizer imposible, falar de direitos. ♦

PARLAMENTO

Os demais grupos parlamentarios acúsano de querer acabar coa institución

O PP vota no Parlamento contra as suas proprias propostas

♦ P. CASTRO

O informe de fiscalización de 1994, elaborado polo Consello de Contas, provocou un dos debates más tensos dos celebrados no Parlamento nos últimos anos. O PP votaba en contra dunha resolución do uso do galego nas corporacións locais que aprobara en comisión. O presidente do Parlamento suspendeu a sesión para que o PP puidese enmendala, pois afirmaban que era só "un erro". O voceiro do BNG vetou a posibilidade, exixindo retomar o debate desde un comezo por estar en xogo "o próprio Consello de Contas".

O pleno do Parlamento debía votar o Ditame, proposto polo PP, do Informe de Fiscalización do ano 1994 elaborado polo Consello de Contas. O deputado nacionalista, Camilo Nogueira, coñecía a súa intervención cuestionando un regulamento que impide levar a debate na Cámara as propostas de resolución apresentadas pola oposición e non aprobadas polo PP na Comisión non lexislativa para as Relacións co Consello de Contas.

Caso inédito, o Presidente do Parlamento, Xosé María García Leira, entraba no debate. Diríndose ao deputado nacionalista indicaba que "parece mentira que diga eso, porque o debate xa se deu. É unha cuestión xurídica que igual vostede non alcanza a comprender". Esta afirmación foi xérmolo dunha tensión *in crescendo*.

No grupo popular remexian nos escanos diante das críticas á xestión de fondos públicos que ian esgazando os portavoces da oposición. Unhas críticas que

avalaban con dados recollidos no propio informe através dos que se poña de manifesto o desfase entre partidas orzamentárias previstas e o gasto finalmente realizado, a imposibilidade de controlar o destino dos cartos procedentes de fondos estruturais, a concesión discrecional de subvencións, a falla de criterios nos cursos de formación e mesmo a imposibilidade de fiscalizar determinadas partidas por non ter a administración proporcionada documentación precisa.

Toda unha serie de cuestións que o portavoz do PP, Xosé Manuel Barreiro, definiu como "incidencias non significativas a respecto da xestión total". O deputado popular trataba de xustificar o contido do Ditame elaborado polo seu grupo. Un texto no que apenas quedaban reflextidas as recomendacións feitas polo Consello de Contas para subsanar as irregularidades atopadas na xestión económica do Governo de Fraga Iribarne.

A igual que fixeran os portavoces dos grupos da oposición, que ian recollendo parágrafos textuais do informe para avalar as suas críticas ao uso dos fondos públicos, Barreiro tratou de ler esa pontualización do propio informe. Polas presas ou por un erro na páxina seleccionada, na vez de sinalar esas "incidencias sen importancia" leu o texto referente á fiscalización do Xacobeo 93. O erro provocou as risas das señorías. O parágrafo seleccionado contradecía o seu discurso. O Consello de Contas chamaba ao control da S.A. Xacobeo e a incrementar a sua dotación orzamentaria para evitar que volvese cair en quebra. Decatado do seu erro non chegaba a rematar a

Camilo Nogueira chamou a atención dos deputados do PP facéndolles notar que a súa votación podería ser considerada como "prevaricadora".

Reportaxe Gráfica: ANDRÉS PANARO

leitura cun "perdón, non era esto".

Votación equivocada

Anécdotas á marxe, chegou o momento de votar. Os grupos da oposición non deron o apoio ao Ditame argüindo que o PP adiaba as recomendacións do Consello. Obviamente incluían a terceira implicado reconhecer a existencia de irregularidades.

Logo chegou o turno das propostas de resolución. Os grupos da oposición votaron a favor de algunas das apresentadas polo PP e en contra de outras, pero o PP votou en contra de todas as da oposición. Foi aí cando comeza-

ron a pedir a palabra un tras outro os portavoces e un tras outro receberon a negativa a intervir do presidente da Cámara.

Os portavoces, amparándose no regulamento fixeron uso da palabra para explicar o sentido do seu próprio voto e aproveitaram para pedir, ao tempo, explicación do voto popular. Camilo Nogueira denunciou a paródica actuación do PP, por votar en contra das mesmas propostas que apoiara na Comisión.

O mesmo facía a portavoz socialista María Antonia Álvarez Yáñez.

Xosé Manuel Beiras ergueuse no seu escano para sinalar a "terxiversación que fai a Presidencia pola ordenación do debate". Desde as filas do PP aseguraron que se trataba de un erro pola incorrecta numeración. A oposición negábase a acreditar na afirmación do deputado popular. A deputada socialista pediu, xa que logo, a repetición da votación. García Leira, regulamento do Parlamento en man, dixo que "non hai retruque posíbel". Do PP, como precisaban desdecirse tamén demandaron a repetición da votación.

Sen saber a que aterse, o presidente da cámara suspendeu a sesión "para consultar á mesa e aos letreados". Durante uns minutos, con todos os deputados de pé, a sala foi un mar de dúbis.

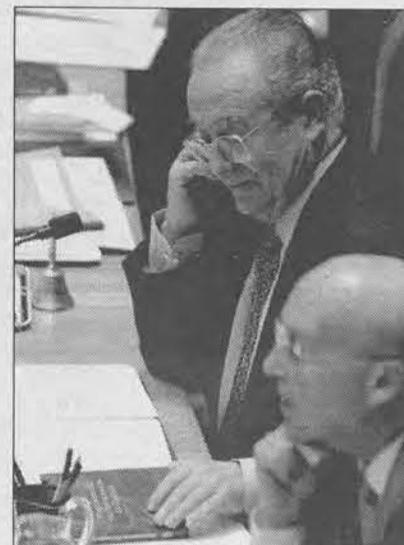
García Leira aproveitou para achegarse a Nogueira á busca dunha desculpa pola sua agresión verbal.

Veto á repetición da votación

Finalmente decidiuse repetir o proceso. Xosé Manuel Beiras pediu a palabra. "Está en xogo o próprio Consello de Contas", dixo tras da polémica suscitada. "O informe do ano 95 xa está na cámara desde o pasado mes de Xullo" aseguraba. O portavoz nacionalista explicou que o problema de fondo está na negativa do PP a validar os informes elaborados pola ins-

titución e mesmo a recoller as suas recomendacións. "Ten que volver a repetirse todo o debate. Hai que tratar de novo este punto na Mesa de Portavoces".

A negativa de Beiras impediu a repetición do proceso. García Leira explicouno: "se un grupo se nega, non se pode facer". Menos de media hora máis tarde o PP facía chegar unha nota de prensa aos xornalistas de Parlamento. Nela sinalaba a "actitude intransigente e antide-mocrática" do portavoz do BNG e por extensión de todo o grupo nacionalista. Beiras rematara a sua intervención cun "os feitos demonstrarán quen é intransigente e quen respecta ás instituciones". ♦

SANIDADE

A oposición pede a sua dimisión como responsable da Sanidade Pública e do Medtec

O conselleiro de Sanidade acochou os informes sobre o Medtec ao Parlamento

• PAULA CASTRO

Cando o conselleiro, Xosé María Hernández Cochón, compareceu na Comisión de Sanidade para explicar as causas que provocaron a infección do *aspergillus*, tiña no seu poder o informe elaborado pola empresa Taelco. Sen embargo, na vez de apresentar os resultados do estudo, expuxo unha chea de diapositivas con fotos desde distintos ángulos do quirófano. Diante desta ocultación de datos ao Parlamento e á opinión pública, os grupos da oposición acusaron ao máximo responsable do Governo en matéria sanitaria de mentir e pediron a sua dimisión. Pola sua banda, o conselleiro asegurou que non os podía facer públicos até que non fosen presentados de forma oficial.

Anxo Guerreiro, portavoz do grupo mixto e Xosé Francisco Ferreiro, portavoz do BNG de Sanidade, aseguraron, nas suas inter-

vencions no pleno do parlamento do pasado Martes 9 de Febreiro, que o conselleiro de Sanidade, Xosé María Hernández Cochón, recebera o dia anterior á sua comparecencia na Comisión do 19 de Xaneiro, o informe da empresa Taelco no que se poñían de manifesto as deficiencias do quirófano de Medtec.

Taelco remitira o devandito informe por fax, assinado polo xerente e polo subdirector. Nel cuestionábase desde a calidad da obra do quirófano até o grao de esterilización dalguns dos materiais que estaban no seu interior. Entre outros dados, recollíase que no falso teito había cascállos de obra, que o cableado estaba unido con cinta isolante e que no seu interior había unha unidade de magafonia e un monitor. Como resultado do estudo, Taelco concluía que o quirófano non cumplía os requisitos necesarios para levar a cabo as operacións cirúrxicas de alto risco que ali se realizaban e sinalaba como posíbel porta de entrada do *aspergi-*

Hernández Cochón. A. PANARO
Ilus o sistema de ventilación.

Mália contar con este informe, o conselleiro aseguraba, ao dia seguinte de recibilo, que as instalacións de Medtec eran das más avanzadas do estado, que o grao de esterilización era excelente e que a o máis posible foco infeccioso era unha obra que se estaba realizando nun lateral do hospital do Meixoeiro.

Alén de solicitar a sua dimisión, "por terle mentido á cámara", os

grupos da oposición entendean que o conselleiro agachou a información, porque de facela pública teríase posto en cuestión o modelo de Sanidade defendido pola administración galega. Un sistema tendente á privatización da xestión, á externalización de servizos e á desregulación dos criterios de contratación. O próprio conselleiro sinalaba que o modelo do PP se basea en criterios que priorizan a competitividade entre centros e a produtividade dos traballadores. "Principios economicistas que favorecen a obtención de beneficios en detrimento da calidad da asistencia sanitaria", explicaba Ferreiro.

Revisar criterios

Pola sua banda, Anxo Guerreiro, indicaba que a infección por *aspergillus* producíuse porque non se están a cumplir os protocolos de control de calidad especificados no Plano Oficial de Inspección Sanitaria de Galiza. Segundo o portavoz do grupo mixto, desde que se transferiron as

competencias en matéria sanitaria, no ano 1989, non se reactualizou o catálogo no que se recullen os requisitos que deben de cumplir os centros hospitalarios.

Pola contra, a última catalogación realizouse no ano 1984, cando os servizos sanitarios ainda dependían do Insalud. Ainda máis, esa catalogación realizárase atendendo aos criterios definidos xa no ano 1980, onde se establecían 7 grupos diferentes de hospitais clasificados en tres niveis, nomeadamente, públicos, concertados e privados. "Levan así 14 anos porque de reactualizalo terían que rachar moitos concertos. Hai moitos hospitais que non cumplen os requisitos", explicaba.

Os elementos a ter en conta para que se poida establecer un concerto coa sanidade pública dependen da relación de persoal por cama, da relación entre o tempo de permanencia e as altas e de que se cumplan as incompatibilidades dos médicos para traballar no sistema sanitario público e en centros privados. Requisitos que apenas se cumplen porque "moitos médicos traballan ás mesmas horas nos centros públicos e nas suas consultas privadas", sinala o representante de EdG.

Dimisión de responsables

Para o socialista Francisco Xavier Casares, coa sua actitude o conselleiro "utilizou todos os recursos para salvarse, derivando a responsabilidade en outras persoas". Diste xeito, ao aceitar as solicitudes de dimisión do xerente de Medtec e do xerente do Meixoeiro o conselleiro tería tratado de salvar a imaxe da Fundación e a sua propia imaxe.

Sen embargo, para o deputado nacionalista, non se pode falar dun excelente funcionamento de Medtec e da aparición do *aspergillus* porque se trata dun "fungo oportunista" e aceitar os ceses dos xerentes dos centros sanitarios. "Todo estaba correcto. Logo, dimiten porque se deprimiron?", perguntaba.

Desde a oposición parlamentaria considérase que houbo neglixencia, polo tanto, demandan que o conselleiro cese ao máximo responsable do centro de Medicina Técnica, o presidente do Consello de Administración, que é o propio Hernández Cochón. Ao tempo, solicitan que o conselleiro asuma as responsabilidades derivadas de defender un centro con manifestas deficiencias e que dimita do seu cargo. Pode que esto non chegue a ocorrer. En todo caso, parece que o próprio goberno comeza a volverlle as costas. Durante a comparecencia o único que estivo presente foi Celso Currás, conselleiro de Educación e só ao remate apareceron Manuela López Besteiro e o presidente da Xunta. Un baleiro que non pasou desapercebido na Cámara.♦

NOVIDADE

O FARDEL DA MEMORIA

Memoria erótica de Carlos Velo

1.450 pta

O Siñor Afranio
Antón Alonso Ríos

1.600 pta

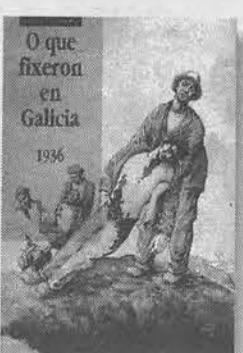
Vida, paixón e morte
de Alexandre Bóveda
Xerardo Álvarez Gallego
1.800 pta

Carlos Velo.
Cine e exilio
Miguel Anxo Fernández
1.800 pta

Era tempo de apandar
Ramón de Valenzuela
1.600 pta

O que fixeron
en Galicia
1936
1.450 pta

Branca Rodríguez Pazos

'O PP de Lugo ten como único fin perpetuarse no poder'

• A. EIRÉ

COMEZOU MILITANDO NO P.C.G. MOI NOVA E A MEADOS DOS OITENTES ENTROU NO B.N.G., AGORA AFIRMA QUE UNHA DAS CAUSAS POLAS QUE PARTICIPA ACTIVAMENTE NA POLÍTICA INSTITUCIONAL É PARA TRATAR DE CONQUERIR A DIGNIDADE BÁSICA QUE LLE FALTA ÁS MULLERES. BRANCA RODRÍGUEZ PAZOS, CANDIDATA DO B.N.G. Á ALCALDIA DE LUGO, AFIRMA QUE O P.P. NEN SEQUER DEFENDE OS INTERESES DA DIREITA LUGUESA E PENSA QUE, DE ARREBATARILLE A ALCALDIA, COMEZARÁ A REXENERACIÓN POLÍTICA NA PROVÍNCIA: "SERIA O PRINCÍPIO DO FIN DE CACHARRO".

A. PANARO

Cales son as razóns polas que o BNG lle ten unha teima especial a Cacharro Pardo?

Non é unha teima persoal, senón política, contra un cárrego público que condiciona desde hai moitos anos toda vida política da cidade e da provincia de Lugo. Está impedindo que tanto a capital como a provincia saian do atraso porque sería contrario aos seus intereses clientelistas. Na cidade de Lugo non permite que os alcaldes exerzan. Xa non é que os saque ou os poña cando lle peta, senón que tamén marca os criterios de actuación. Realmente é o alcalde de Lugo, o presidente da Deputación, o presidente do PP e o alcalde do concello máis pequeno de Lugo. Non permite a participación na vida política dos cidadáns nen que a democracia chegue a existir realmente.

Pero o seu poder non lle veu pola gracia de Deus...

Coñece moi ben á xente. A sua traxectoria persoal, como fillo dun represaliado, como mestre, e como inspector logo, permitiu-lle facer unha radiografía moi exacta de como se movían os fíos na provincia. Xoga o papel do vello cacique de realizar pequenos favores para permane-

cer no poder, pero co que se lle confronta é implacábel.

Por outra banda, non podemos esquecer que Lugo é a provincia más envellecida de Galiza. A maior parte da xente é pensionista. Pola contra, a Deputación é a principal empresa, ao que hai que unirle os postos de traballo da Xunta. Lugo non ten nengunha industria de máis de 500 trabajadores. As axudas e subvencións pasan invariavelmente polas mans do PP, de Cacharro na última instancia. Se es politicamente contrario vas avisado.

O clientelismo do PP

O BNG sempre fala de clientelismo até converterse nunha ladaña. Como influe na política diaria?

Impide case totalmente o facer política cun senso minimamente democrático. Realmente ainda non pasou o tempo franquista nas mentalidades. A xente pensa que lle debe fidelidade a unha persoa que lle fai un favor. Fálase do carreto dos votos, pero moitas veces non fai nen falla, porque os galegos e galegas temos unha cualidade que é moi valorable: a da palabra empeñada. O que pasa é que hai quen se aproveita desa mentalidade positiva.

Os inquéritos apontan a que o PP pode perder a maioria absoluta na cidade de Lugo. Cales pensan que son as causas?

A base que vota o PP en Lugo non é ideolóxicamente de direitas, por más que vote a aqueles que mandan, que están no poder. Neso Lugo é moi distinto a cidades como A Coruña. Aquí hai moi pouca xente conservadora e de direitas por ideoloxía. Este feito leva a que sexan máis doados os cambios no eleitorado no momento en que a xente se cansa dessa situación de vasalaxe: os recursos non dan para tanto clientelismo. Por outra banda, a xente estase a dar conta de que a corrupción institucional existente, antes ou depois, vai tamén directamente en contra sua. Cando o perceben mellor é cando se asignan a deido os postos na Administración.

A xente olla tamén que existe outra formación política que leva xa moi tempo traballando nas institucións e que fai política dunha maneira totalmente diferente. A xuventude tamén se dá conta que, se non muda a situación, non teñen futuro nesta cidade.

Que podía significar, xa que logo, que o BNG accedese á alcaldía de Lugo?

Teríamos que pactar co PSdG-PSOE ou, secadra, Democracia Galega, o que imposibilitaría, dalgun xeito, o levar a cabo enteiramente o noso programa. Pero o máis importante é que suporia a rexeneración da vida pública. Despois suporia tamén a rexeneración de Lugo como cidade, levando a cabo un plano natural e ecolóxico que impide as agresións que están cometendo ainda. Xungido a isto está a defensa do seu ricaz patrimonio histórico e artístico.

Pero nós non queremos potenciar só os espacios naturais e o patrimonio pola sua beleza, senón porque é unha das forzas económicas más importantes que temos hoxe. Unha fonte de ingresos que está sen explotar. A outra preocupación é a da mocidade: pretendemos potenciar o seu acceso ao traballo ligado aos recursos agrarios que ten a provincia.

Unha cidade agraria

Lugo é a única cidade de Galiza onde conviven harmónicamente o mundo rural co urbano.

Dun xeito moi claro. A componente agraria é moi importante. A universidade está especializada no sector agrario e seria

preciso crear industrias e servicios que tivesen como centro esta especialización e estos recursos, incluidos os do Norte de Portugal. Lugo tiña que ser un referente na potenciación agraria.

Lugo é unha cidade que ainda ten outra cadencia, máis pausada, como unha grande vila cabeceira de comarca, que o é, a onde veñen os labregos a mercar, a vender e tamén a resolver outros problemas, pero tamén a divertirse, a tomar os viños, as copas ou a mocear.

Cales son as diferencias de política práctica que o BNG ten en Lugo co PP?

Sempre afirmamos que queremos sanear a facenda municipal, pero esto non quer dizer que nos neguemos a endebellarnos, senón que os cartos que se gasten teñan unha repercusión clara para os cidadáns. Polo demais, nos concebimos o país cunha estrutura totalmente diferente á do PP. Para nós son básicas as parróquias e as comarcas. Lugo ten que funcionar como cabeceira da nosa comarca. O PP non defende os intereses da cidade, nem sequer dos seus votantes, senón os do propio partido para perpetuarse no poder.

Que quer dizer, que non sequer defende os intereses do que pode ser a direita luguesa?

Efectivamente, nestes momentos non. Lugo perdeu moiísimos nos últimos vinte anos. A auto- via pasa por aquí pero vai ser a última provincia do Estado que a teña rematada. No ferrocarril sequer temos tren directo a Madrid toda a semana. A respecto de Galiza estamos totalmente desconectados, non podemos ir a ningún lado en tren. Nem sequer ás vilas próximas como sucedía antes, pois usábano como cercanías. Os deputados do PP sempre votaron en contra das propostas de mellora do camiño de ferro.

Tamén se desmantelaron as poucas industrias que existían: Frigalsa, Abella... Lugo é a única cidade de Galiza que non ten UNED. Pero o concello subvencionou a UNED da Coruña e a Deputación a do Barco de Valdeorras. A unha pregunta do BNG no Congreso a ministra contestou que non hai ningún problema para instaurar a UNED, que só cumple que a pida unha institución pública. O Plano Urbano que pedimos déronos a Pontevedra... Lugo está totalmente discriminada polo PP.

As relacions do BNG co PSOE tampoco semellan ser moi boas...

Pero non ten porque haber problema para consensuar un programa de mínimos. Isto non quer dizer que a política de ambos partidos até o de agora se semellase moi nen nada. Eles son un partido de marketing, non fan política galega nen de barrio, móvense polas inquéruntas en comunicados de prensa. Terán que modificar o seu xeito de traballar, sobre todo a respecto do galego e da nosa cultura. Pero o PSOE ten en Lugo un público moi fiel, calquer outro partido facendo a política que realizou o PSOE nos últimos anos case quedaria sen eleitorado.♦

Unha das condicións establecidas pola Unesco é que exista mobilización popular

Asociacións culturais de todo o país peden en Lugo que a muralla sexa Patrimonio da Humanidade

• P.B.

Asociacións culturais de todo o país achegáronse até a Lugo o pasado sete de Febreiro para sumarse á reivindicación popular de que a Muralla romana sexa declarada Patrimonio da Humanidade. Os asistentes participaron nunha visita cultural que os achegou á riqueza patrimonial da cidade. A mobilización celebrouse apenas unha semana despois de que o Congreso aprobara impulsar e apoiar a petición á Unesco a fin dun debate no que BNG denunciou a falta de compromiso amosada pola Xunta de Galiza.

Se se quer que a decisión poida

A.N.T.

ser realidade en Decembro do ano 2000, o Executivo galego deberá formalizar a petición perante a reunión do Consello do Patri-

mónio Histórico-Artístico que se vai celebrar no mes de Xullo. Para tomar en consideración a proposta, a Unesco exige que o mo-

numento mereza o recoñecemento desde o punto de vista arquitectónico, que as Administracións territoriais estexan implicadas e que a povoación se mobilice. Neste sentido, asociacións culturais de todo o país reunianse en Lugo para avalar a candidatura pouco despois de que o Congreso aprobara impulsar os trámites para elevar á Unesco a proposta. O debate chegaba ás Cortes hai un ano da man do deputado do BNG, Francisco Rodríguez.

Para a concelleira nacionalista en Lugo, Branca Rodríguez Pazos, durante este tempo o PP tiu unha actitude oscurantista e engañosa. "A Coorporación municipal sempre aprobou a iniciati-

va pero a Xunta non asumió a sua defensa e a estas alturas, en contra do que dixerón o ano pasado, non teñen presentado os documentos para formalizar a petición –explica. Tivo que ser o BNG quen levara a Madrid unha iniciativa para saber que non se iniciaran os trámites".

Unha oportunidade para achegarse á riqueza patrimonial de Lugo

Ademais de participar nun acto con claro carácter reivindicativo, os asistentes, que chegaron en autobuses desde diferentes vilas e cidades do país, realizaron unha visita guiada que partiu do Museo. Visitaron tamén a catedral, os restos das termas romanas e pasaron polo monumento para o que se reclama a condición de Patrimonio da Humanidade. Na porta de Santiago, deuse leitura ao manifesto *A Muralla Patrimonio da Humanidade* que foi subscrito pola Federación de Asociacións Culturais Galegas e que elaborou o historiador Abel Vilela.

O Manifesto

No documento lémbra-se que a Muralla é "o monumento más emblemático da Lucus Augusti, capital do antigo convento xurídico Lucense e unha das más importantes obras públicas da Hispania romana" e que, ao tempo, a urbe actual é un valioso xacemento arqueolóxico que se extende más aló do seu recinto. "Salvouse do progresismo urbanístico-hixienista decimonónico que impunha liberar á cidade da cincha que impedía o seu desenvolvemento –explíca Abel Vilela. Tamén pudo sair, ainda que mutilada, das accións motivadas pola incúria dos ignorantes ou pola inicultura dos especuladores. O interese arqueolóxico e histórico rendían así o merecido respeito aos monumentos da antigüedad, como unha lección viva e permanente da historia, como un acto de civismo e cultura".

Son eses mesmos intereses, "respeito polo pasado, civismo e cultura" o que moveu ás asociacións culturais a participar da convocatoria coa que se quixo "render homenaxe a todos os que se interessaron de calquer forma por conservar a muralla e a solicitar ás autoridades e organismos competentes que a Unesco a declare Patrimonio da Humanidade".

A asociación cultural *Valle Inclán* recibiu aos colectivos *Alexandre Bóveda* e *O Facho* que se achegaron desde A Coruña, *Medúlo de Ferrol*, *O Galo* e a *Fundación Castelao* desde Compostela, *A Pomba do Arco de Foz*, *Lumieira de Carballo*, *Papo Roibo de Ortigueira*, a *Auriense* desde Ourense, *Castelao de Monforte*, *Sementeira de Viveiro* e as *Brigadas en Defensa do Patrimonio Chairego* da comarca viciña, entre outras.♦

Historia da arte Galega

Unha Historia da Arte Galega feita desde Galicia como centro desde o que interrogar a historia, ollar cómo realizamos na arte o que somos e cómo os períodos históricos dependen das dinâmicas internas da propia Galicia. Existe unha arte galega na que está depositada a nosa memoria histórica e social, a nosa identidade, a nosa interpretación do devir, a nosa concepción do sagrado, etc.

Editada por
A NOSA TERRA
coa colaboración
da ASPG.

Colabora Caixavigo

150 fascículos de 16 páginas impresos a cor en papel estucado arte de 130 g/m² encadernábeis en 7 tomos temáticos con entregas quincenais de tres fascículos.

BOLETÍN DE SUSCRICIÓN		
Desexo subscribirme á colección <i>Historia da Arte Galega</i>		
Nome	Apelidos	
Enderezo		
Código Postal	Teléfono	N.I.F.
Poboación	Provincia	
Prezo da subscrisión para o Estado español 2.450 pta (6 fascículos).		
PAGAMENTO DOMICILIADO		
Banco / Caixa de Aforros		
Conta ou libreta	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	
Titular		
Sucursal	Poboación	N.I.F.
Sírvanse tomar nota, e atender ata novo aviso, con cargo á miña conta os recibos que ao meu nome lle sexan presentados por Promocións Culturais Galegas (A NOSA TERRA).		
Data	Sinatura	
Remitir unha vez cuberto a A NOSA TERRA. Apartado postal 1371 - 36200 VIGO.		
Máis información no teléfono (986) 43 38 30		

A NOSA TERRA

CIDADES

BNG e PSOE afirman que vai haber dous perdedores, o clube e o PP

As peñas móstranse divididas ante a fichaxe do presidente do Celta polo PP

♦ A. ESTÉVEZ

Fartouse de dicir que non ia vencellarse ao PP pero finalmente irá como número dous polo concello de Vigo nas vindeiras eleccións municipais. A Horacio Gómez, presidente do Celta, convéu Xosé Cuiña para que entrara na política municipal. Meses atrás, cando começaron os contactos, o presidente do club de fútbol aseguraba que non ia ser un oportunista ao aproveitar o seu cargo para facer carreira cos populares. Pero finalmente rexeitou a cabeza de lista por un segundo posto "cómodo" para un empresario e presidente de fútbol con vinculacións urbanísticas. Como desculpa pon achegar cartos para o Celta, unha sociedade anónima da que é accionista maioritario.

O Celta xa entrou en campaña mália estar ainda en febreiro. É a bandeira de Horacio Gómez para argumentar a sua entrada na política. Pero Gómez non é Lendoiro, quen xa era político antes de dirixente do fútbol e, ainda así, nunca trunfou nas eleccións municipais da Coruña. O ser anodino do presidente do Celta, a quen se lle ofereceu a cabeza da lista antes que a Xan Corral, refléctese cando explica que entra en política "polo Celta". As presións de Xosé Cuiña para convencelo intensificáronse tras os últimos inquéritos, con peores resultados dos agardados, que puñan de manifesto, entre outros aspectos, que Xan Corral non era coñecido polos veciños de Vigo.

"A combinación fútbol, negocios e política non leva saído ben noutras cidades e tampouco lle vai sair ben ao PP de Vigo", comenta a portavoz do grupo socialista Dolores Villarino. Para a representante do PSOE, a inclusión de Horacio Gómez na lista proba que Xan Corral é "unha marioneta". Opinión compartida polo seu compañeiro e ex alcalde, Carlos Príncipe, que sinala que "dos experimentos do PP saen Lendoiros e Giles". Dous perxudicados ve o voceiro nacionalista Lois Pérez Castrillo, coa fichaxe de Horacio Gómez por parte do PP. Por un lado, o cabeza de lista. "Amosouse que Xan Corral é un candidato sumiso,

Horacio Gómez negaba, hai dous meses, que se fose servir do Celta para entrar en política.

opaco e gris. Horacio Gómez é unha teima de Xosé Cuiña que desacredita a Corral, que reiteradamente sinalou que a segunda da lista era Carmen Bianchi, que agora vai de terceira. Cuiña estalle facendo a lista a Corral e desacreditao porque non ten sequera lexitimidade interna", comenta.

Nese mesmo sentido maniféstase tamén Dolores Villarino quen destaca que o negociador da fichaxe fose Xusto González Ballesta, ex alcalde de Mos. "É un experto en quitar e poñer alcaldes no seu concello e coída que en Vigo pode facer o mesmo. Dubido moito dunha operación encabezada por unha persoa que ainda ten que responder no seu concello da contratación de militantes do PP e que non cumpliu o compromiso de instalar a planta de transferencia de lixo da comarca de Vigo en Mos", afirma.

Manipular a afeición

O outro perxudicado, en opinión de Pérez Castrillo, é o clube de fútbol, pola assimilación que Horacio Gómez fai do PP co Celta. "Se se mantén na presidencia, o clube vai sair perdendo. Dentro do Celta hai sócios e accionistas que representan a diferentes ideoloxías. Semella un erro levar a equipa como bandeira dun partido político", di Pérez Castrillo. "O Celta está por riba de intereses eleitorais", declara o socialista Carlos Príncipe.

A afeición contempla como ao Celta sánlle moitas novas antes das eleccións. O pasado Domingo 7 de febreiro, no que o Celta xogaba en Balaidos frente ao Villareal, apareceron pintadas no estadio contra a utilización política da equipa. Viñan a conto dos cartazos que Manuel Soto, ex alcalde da cidade polo PSOE e agora promotor de Progresis-

tas Vigueses, difundiu pola cidade no que aparecen xunto a un fato de afeizoados celestes, el mesmo, o concelleiro independiente Antonio Nieto Leri e a presidenta da Federación das Peñas celtistas, Begoña Vázquez. A peña *Celtas sen Filtro* enfadouse porque o cartaz era unha manipulación dunha foto feita por eles en Salamanca.

Os *Celtarras* rexeitan a identificación do Celta co PP e sinalan que "non queremos un Lendoiro e, no caso de chegar ao concello, rexeitamos que se beneficie ao clube desviando cartos".

Para a presidenta da Federación de Peñas Celtistas, a decisión de Horacio Gómez é persoal, pero engade que "é intelixente e sabe o que é mellor para el e para o clube". Begoña Vázquez Rivadulla aponta que o cargo político debe servir ao presidente do Celta para tirar polo clube. "É indudable que se gaña o PP, a equipa vaise ver beneficiada. De calquier xeito, o Celta é unha institución que vai perdurar a Horacio Gómez como persoal e político". Como xa fixera en ocasións anteriores, a presidenta das peñas quíxase do trato recibido pola concellería de Deportes, en Vigo, que é responsabilidade de Xosé Manuel Figueroa. "Nen a equipa nin as peñas recibimos a resposta adecuada ás circunstancias", láiese, confiando na entrada da directiva celtista na equipa de goberno do concello.

No bairro vigués de Bouzas, algúns veciños comentaban que se o presidente do clube céltico ascendía na política, "fariase coa metade dos terreos da zona", aludindo as compras feitas por Horacio Gómez neste bairro. Nunha hipotética vitória popular, as suas responsabilidades serían Facenda e Urbanismo. Un grupo de empresarios da construcción intentan desde hai tempo que o estadio de Balaidos se translade e que os terreos baleiros se recalifiquen para urbanizar. Algunos deles están próximos ao presidente celeste. As fichaxes do PP dentro do Celta non rematan no presidente; estase especulando con outros directivos como Francisco Hernández ou Xavier Alonso, ainda que o primeiro amósase más partidario de ter o control do clube de fútbol. ♦

A Xunta desenténdese da Illa de Tambo

O Ministerio de Defensa informou que non recibiu nengunha solicitude oficial da Xunta de Galiza para que a Illa de Tambo, na ría de Pontevedra e propiedade da Armada, sexa restituída para o uso público. O Governo galego non fixo, daquela, nengunha xestión neste sentido. O concello de Poio si se interesou pola devolución desta illa e o BNG formulou unha pergunta no Congreso que puxo en evidencia o desinterese da Xunta por este espazo.

A Illa de Tambo, que antes de 1936 pertencia a varios proprietarios, pasou a formar parte da Escola Naval de Marín tras ser comprada a sua parte a Montero Ríos, expropriada outra parte a particulares e ocupada a zona do concello de Poio. ♦

A Confederación Hidrográfica rexeita tres minicentrais no Courel

A Confederación Hidrográfica tomou unha decisión case inédita e rexeitou as peticionadas para o aproveitamento do caudal do río Soldón e máis outros catro regatos na Serra do Courel para tres minicentrais hidroeléctricas que propuñan dúas empresas da comarca.

O proxecto das tres minicentrais incluía seis saltos distintos e a Confederación entendeu que terían un "severo e irreversible impacto", afectando "negativamente a dinámica natural do río ao sometelo constantemente a un réxime de encherimento e valeiramento". A organización ecoloxista Xeale celebrou a decisión da Confederación. ♦

Trece anos sen usar

o nome do IB

Aquilino Iglesia Alvariño de Vilagarcía

O nome do Instituto de Bacharelato Aquilino Iglesia Alvariño de Vilagarcía leva trece anos sen usarse, precisamente desde que en 1986 o cláustro do centro decidiu cambiar a denominación anterior, que era a de Xosé Calvo Sotelo, que é a que continua a empregarse. Precisamente o nome de Aquilino Iglesia Alvariño elixiu porque a Academia decidiu dedicarle ese ano o Dia das Letras. O próprio director do centro nese momento, o concelleiro do PP e delegado de Cultura, Daniel Garrido Castromán, renunciou a respetar a decisión do cláustro mália que contou cun apoio considerábel. ♦

O agrupamento de empresas pode ameazar a libre competencia

Hai que festexar as fusións?

• M. VEIGA

As fusións e absorcións de empresas son noticia grata de case todas as semanas. A última foi a de Obrascon-Lain que, segundo os seus portavoces, aspira a liderar a construcción en Galiza. No mercado da distribución alimentaria foran noticia, tempo atrás, a fusión entre a galega Vegonsa e a basca Eroski e a absorción de Claudio polo grupo Toxeiro. No eido bancario, a grande novia foi a fusión entre o Santander e o BCH. Tempo antes o Banesto forra absorbido polo Bilbao-Vizcaya. A banca internacional deu recentemente a noticia da unión entre a francesa Société Générale e Paribas. Non hai sector que quede á marxe desta febre: hai poucos meses o grupo francés Vivendi, que entre outras causas controla unha compañía de augas, mercou o grupo editorial español Anaya. E, pasando ao campo do automóbil, as notícias non resultan menos espectaculares. En menos dun ano a alemana Daimler-Benz asociouse cun dos clásicos dos Estados Unidos, a Chrysler, e hai poucos días Ford faciase coa maioria das accións da sueca Volvo.

Nengunha das fusións ou absorcións mencionadas, e a lista podería ser ampliábel case ao infinito, mereceu a crítica de ningunha. Parece ser que todos os sectores sociais dan por sentado que as fusións son sempre beneficiosas e que ademais son mostra da boa saúde do sistema. Apenas se explica en cambio, en termos económicos, por que isto sería así. Contudo, o más que se pode falar é de escepticismo social ante, por exemplo, a recente fusión dos bancos Santander e Central-Hispano. O cava con que brindaron os directivos e as portadas dos medios de comunicación foron observados con distanciada pola maioria dos contribuyentes que

Os presidentes do Banco de Santander e do BCH celebra a fusión.

non conseguiron adiviñar en que poderían sair beneficiados.

Como nos tempos previos ás leis anti-trust

Pero son beneficiosas as fusións? Son neutras? Encerrán algun significado respecto ao momento económico presente? O famoso economista norteamericano John Kenneth Galbraith mostra na sua célebre *História da Economia* unha curiosa teoría ao respecto. Na sua opinión os actuais donos das empresas, os executivos de dirección, non só se recompensan a si mesmos "con retribucións monetarias, senón tamén con prestíxio". Este prestíxio aumenta en relación directa ao tamaño da empresa e aí radicaría parte do interese en construir modernos conglomerados. "Trátase dun método —sostén Galbraith— que só para os crentes más submisos pode contribuir a realzar a eficacia da

empresa". O que en realidade sucedería é que tales fusións, a diferencia do crecimiento da empresa antiga, "condúcen por un camiño más curto ao poder e ao prestíxio, e tamén ás retribucións más elevadas".

Pero ademais, existe un problema moi maior, que o mesmo Galbraith tan apontado. O capitalismo, sen nengun tipo de atadura, conduce inevitavelmente ao monopólio e este representa o contrario do libre mercado e da libre competencia, tal e como demostra a historia económica dos últimos cen anos. Por esta razón o governo dos Estados Unidos viuse obrigado hai xa várías décadas a decretar as leis anti-trust que garantisen a existencia dun mínimo de competencia en cada sector. Despois desse grande festival de fusións, haberá que volver de novo ás lexislacións antimonopolísticas? ♦

A disminución do paro na Galiza é vinte veces menor que no Estado

A diminución do paro na Galiza foi no pasado ano 1998 só de 0,43% fronte ao 10% do Estado. Os dados recollidos no Inquerito de Poboación Activa (EPA) indican que o ritmo de merma do número de parados é vinte veces menor que o estatal. En canto á taxa de crecemento de emprego, o 2,09% galego queda ben por baixo do 3,31% do conxunto estatal.

Os datos deixan ver tamén, segundo o presidente da CIG, Manuel Mera que existe "moito desempregado desalentado que xa non se aponta ao INEM. Esta é a única explicación que ten o feito de que o paro diminúa en 0,43% mentres crece o emprego en 2,09%". Permanece tamén, nos dados do ano que ven

de rematar, a taxa do emprego precario o que, ao dizer de Manuel Mera, significa o fracaso da "política de subvencións universais aos empresarios".

Aumenta o paro en Xaneiro

Os datos do INEM indican un aumento do número de parados rexistrados na Galiza no mes de Xaneiro que para a central nacionalista se explica polo "desmantelamento dos sectores básicos da economía galega: o naval, a pesca e o agro, o desenvolvemento económico de tipo elítista, dirixido á criación de riqueza cara ás clases medias e medias altas, e á alta porcentaxe de emprego en precario no noso país". As cifras do INEM demonstran que o crecemento económico estatal,

por riba dos países europeos, non é quem de frear o aumento do número de parados. Para a CIG as políticas económicas da Xunta e do governo central mós-transe incapaces de loitar contra o desempleo.

As cifras de paro agravanse ao se sumar á alta taxa de economía submerxida que mostra unha eventualidade do 34,6% e un 15% de traballadores sen contrato, chegando a precariedade a case o 55% dos asalariados. Ante a situación, a CIG demanda das administracións medidas que reduzan a precariedade laboral, a criación do salário social para persoas sen prestacións por desemprego, a redución da xornada de 35 horas e a eliminación de empresas de traballo temporal. ♦

Clases sociais

MANUEL CAO

A Oficina Nacional de Estatísticas do Reino Unido ven de publicar unha lista das clases sociais con 8 categorías ordenadas segundo poder adquisitivo e seguridade do posto de traballo. Obsérvase a existencia de cambios moi significativos na ordenación das clases sociais e nas características das mesmas. Destaca a maior participación das mulleres nas clases privilexiadas e unha menor importancia dos proprietarios territoriais e aristócratas. A lista é moi detallada e servirá para elaborar o próximo censo e para repartir as axudas sociais. Só destaca a emergencia e consolidamento de novos privilexiados como executivos de grandes empresas, alta graduación, funcionarios de alto nivel, adestradores de fútbol e "chefs" de cocinaria. Na clase 8 estarían parados, nais solteiras e incapacitados físicos e mentais. No resto estaría grande parte do que seria a maioritaria clase media británica.

Valoramos moi positivamente que o Reino Unido elabore e publique esta lista por ser un bon indicador das modificaciones económicas e sociais que se dan nesa sociedade. A transparéncia e a información ampla, fiável e gratuita é unha condición previa para o bon funcionamiento das instituciones democráticas e para a formación das opiniões e preferencias dos axentes políticos e sociais que actuan e definen as diversas políticas económicas nas sociedades democráticas. Pode ser interesante contraponer aquí o sucedido cun recente Informe do Valedor do Povo sobre a pobreza en Galiza. As acusacións de politización e manipulación de datos revelan o lonxe que a nosa sociedade está de que se coñece a si mesma e de que os poderes públicos consideren esta función informativa e de transparéncia como principal e previa para o exercicio real dunha política democrática. As avantaxas deste listado son enormes: é unha información pública e disponibel para todos os axentes, é susceptible de cambios segundo a dinámica económica, coloca a cada un na súa posición real de xeito que se verá escrutado pola sociedade, en xeral, segundo o papel positivo ou negativo que exerce na mesma, obriga a unha certa responsabilidade e medida na actuación dos privilexiados, a sociedade pode reasignar funcións e privilexiados segundo considere axeitado ou non o papel realizado e as retribucións percibidas, a sociedade coñece as profesions con futuro e pode actuar en consecuencia, etc. En suma, estamos diante dunha estatística clave para o proceso político e electoral de tanto ou máis interese que o IPC, paro rexistrado, medre económico ou nivel educativo e sanitario.

A.N.T.

'Estamos diante dunha estatística clave, de tanto ou máis interese que o IPC'

Interesaría facer en Galiza un listado no que aparecesen publicamente os privilexiados e os desfavorecidos para non ter que asistir na escuridade a espectáculos nos que aos pobres non se lle reconoce a súa condición e as prestacións correspondentes mentres os que teñen xa altas rendas e poder ás veces son premiados cunha cuantiosa subvención ou axuda. Os lectores poden ir pensando cálles son os nosos "ronaldinhos" e, sobre todo, ir mirando cantos goles marcan para ver se son socialmente rendíbeis. ♦

No agro perdéronse nos últimos catro anos máis de oitenta mil traballos. Deles, 54.000 correspondían a mulleres.

CIG e CCOO solidarízanse cos labregos sancionados

A CIG comeza unha campaña de recollida de sinaturas para demandar a retirada das sancións impostas aos labregos a raiz das tractoradas celebradas o pasado ano. Con ese motivo abríronse 554 expedientes sancionadores que sumaron un total de máis de 33 millóns de pesetas en multas, estando tamén varios labregos pendentes de xuízo, para os que o fiscal pediu, nun caso, 3 anos de cadea. CCOO aprobou, pola sua parte, unha resolución de apoio aos labregos na que condeña "a actuación das administracións e as fiscalías que se dirixen a mermar a capacidade de mobilización dos sindicatos labregos" e demanda a retirada de sancións e o peche de expedientes.♦

Folga xeral nas Pontes o día 22

CIG, CCOO e UGT veñen de convocar unha folga xeral no concello das Pontes para o dia 22 para denunciar o incumprimento por parte de Endesa dos acordos tomados en relación á contratación de persoal e as medidas laborais propostas pola dirección da empresa. O paro durará vintecatro horas nas que se espera a paralización completa da actividade laboral.

CIG e CCOO retiráronse da mesa de negociación do convénio de Endesa despois de que se convocase a participación das asociacións profesionais. As duas centrais sindicais cuestionan a lexitimidade dessa representación e lamentan que, diante dun convénio de grande dificultade e "emarcado nunha forte ofensiva empresarial, a UGT non aposte pola unidade sindical e busque a cobertura de asociacións profesionais que non poden representar os intereses do conxunto dos traballadores e traballadoras".♦

A Xunta concede a Gesrubber un crédito de 150 millóns

Os 150 millóns de pesetas que a Xunta pon a disposición da Gesrubber investiranse na compra de matrícula prima e no pago dunha parte das cantidades que se lle adebedan aos traballadores que van desde 750.000 a 1.100.000 pts. A medida supón un respiro para a empresa, unha vez que a conta do produto fabricado permitirá desenvolver unha más fluida relación cos clientes e garantir os ingresos salariais do persoal.

A CIG avaliou positivamente esta medida mentres pide que se arquiven as denúncias xudiciais interpostas a cinco traballadores da empresa, acusados de desordes públicas.♦

O paro feminino, o dobre do masculino, aumenta de novo e caracterízase polo abandono do agro

Nos últimos catro anos perdéreronse 13.000 traballos de mulleres

• A. ESTÉVEZ

A finais de 1998, había na Galiza 86.420 mulleres paradas, segundo os datos que manexa a consellaría dirixida por Manuela López Besteiro. O illusionismo dos últimos meses do ano chocou co comienzo de 1999, no que o paro feminino voltou medrar. En todo o Estado, até oito veces máis que o desemprego masculino. As cifras do Inquérito da Povoación Activa son significativas ao analisar o papel da muller no emprego. Hai catro anos, 364.630 mulleres estaban ocupadas no país, a finais de 1998 eran 351.220.

O incremento de empregos no sector servizos faixa patente para as mulleres no último trimestre do ano. Grandes almacéns e establecementos comerciais contratan persoal de reforzo de cara a campaña do Nadal. Sen embargo, rematada a campaña, remata tamén o globo inflado do emprego temporal que, ao final, tradúcese en máis paro. En Xaneiro, máis de un millón de mulleres desempregadas en todo o Estado; nuns días o paro feminino medrara en máis de dezaseis mil persoas. Este dato redondéase co incremento do desemprego nos menores de vintecinco anos, colectivo no que se encadra boa parte da contratación temporal feminina da campaña de Nadal.

Son máis de trece mil as ocupacións perdidas para as mulleres desde 1994, segundo a EPA, que recolle non só ás persoas asalariadas e autónomas senón tamén as que contan como axuda familiar, ou sexa, traballando nunha empresa algúen co que conviven e polo que non reciben unha remuneración regulamentada. No mesmo período de tempo, o número de homes ocu-

pados mantívose e medrou en once mil máis: pasou de 551.610 a 562.660.

O desmantelamento humano do agro refléctese nas cifras. Hai catro anos había máis mulleres que homes ocupados na agricultura: 139.000 frente a 123.000. A finais de 1998, o número de mulleres redúcese a

85.850. De estas, é de ter en conta que moitas non teñen regulamentada a sua situación laboral, xa que os datos da EPA non recollen se teñen contrato ou non. As dificultades que atraísa o agro e o abandono das explotacións explicarian estas cifras, sobre as que xa levan chamado a atención organizacións agrarias como o Sindicato Labrego Galego ou a CIG, desde onde se sinalaba que as mulleres son as sacrificadas na Seguridade Social Agraria ao non ser as explotacións rendábeis de abondo para regularizar o traballo que desenvolven. Nun informe realizado pola secretaría da muller de CCOO o pasado ano púñase de manifesto que a redución do emprego fe-

minino no agro viña de atrás. Nos anos comprendidos entre 1983 e 1996, perderanxe 140.000 traballos.

Maior preparación, e que?

A pregunta que un se pode formular é por que a maior cualificación, menos traballo para a muller? Nun estudio realizado pola consellaría de Familia, Muller e Xuventude, amosábase como máis mulleres que homes teñen estudos medios e superiores. E, sen embargo, sete de cada dez pasaran a sua vida laboral na mesma categoría, sen mellorar no seu posto de traballo, e as diferencias salariais, segundo a consellaría, mantéñense nunha media anual de perto de catrocentas mil pesetas más para os homes. Ilustrativo é o nomeamento de María Xosé Cimadevila como responsable de Xustiza, Interior e Relacións Laborais esta mesma semana e anunciada a bombo e platillo pola Xunta como a primeira muller que ocupa unha secretaría xeral na Administración autonómica.

A propia consellaría recoñece a alta proporción de mulleres que, na Galiza, especialmente no sector textil e no servizo doméstico, se moven nas redes da economía sumerxida. Nun inquérito realizado por este departamento, o 2% dos homes declaraban ter traballado sen contrato; no caso das mulleres, a porcentaxe elevábase ao 16,5%.♦

A alta das mariscadoras

Neste momento se unha muller quer mariscar pero convive cunha persoa dada de alta como autónoma, até terceiro grao de consanguinidade, non pode conseguir o permiso. "Isto non pasa coas mulleres que viven con persoas contratadas por conta allea. Elas si poden conseguir o permiso de explotación. É unha situación absurda xa que, como autónoma, unha persoa pode ter un bar ou unha tenda, ainda que lle vaía mal, pero a sua muller non pode ser mariscadora", explica o deputado do BNG, Bleito Lobeira.♦

que apresentou unha iniciativa no Parlamento para que a Xunta interveña para solventar a discriminación, e que foi aceptada por unanimidade. Se ben, ao mesmo tempo, o seu compaño Guillermo Vázquez presentaba unha iniciativa semellante no Congreso español, botada abajo cos votos populares. "A lexislación depende de Madrid. Esperamos que agora, co aval da Xunta, se apresente a iniciativa de novo no Congreso e o PP de Madrid non se contradiga co galego", sinala Bleito Lobeira.♦

A consellaria de Agricultura argüe que se tratou dun 'erro de impresión'

O BNG denuncia a concesión de subvenciones a viticultores falsificando as suas sinaturas

♦ P.C.

Os deputados do BNG, Francisco Trigo e Emilio López denunciaban, o pasado Luns 8 de Febreiro, a concesión de subvenciones a viticultores de Rias Baixas e do Ribeiro dirixidas á "conservación do contorno da Ribeira Sacra". Os produtores din non ter solicitado axuda algúna da administración. Desde a consellaria explícase o acontecido como "un erro de impresión das cartas". Pola sua banda, os deputados nacionalistas aseguran ter probas de que se falsificaron as sinaturas dos viticultores. Ao tempo, denúncian que con este tipo de "erros informáticos" pónense en xogo as subvenciones da Política Agraria Común (PAC) destinadas ao agro galego.

"Estes viticultores dirixíronse a nós denunciando que non solicitaran nenguna subvención", aseguraba Francisco Trigo, para explicar as causas que provocaban a solicitude de comparecencia do conselleiro de Agricultura, Castor Gago, no parlamento e os contidos da interpelación sobre "presuntas irregularidades na consellaria".

Para o BNG, o máis grave deste feito, é que para conceder esas subvenciones a persoas que non as pediron, "alguén tivo que utilizar de forma fraudulenta a personalidade dos viticultores, para solicitar, no seu nome, unha serie de subvenciones con cárrego á produción integrada do viñedo".

Sen embargo, a consellaria de Agricultura explica que "detectado o erro, o Instituto Lácteo e Gaudeiro de Galiza, organismo encargado de tramitar estas axudas, envioulle outra carta a todos os viticultores afectados explicando o acontecido e pedindo desculpas". Ao tempo, a consellaria acusa ao BNG de facer un "uso eleitoralista por darlle validez a rumores sen preocuparse por validar as suas informaciones". ♦

Esa é exactamente a mesma interpretación que fai deputado nacionalista para explicar as posibles causas que provocaron este erro. Trigo indica que as cartas nas que se especifica a contía das axudas outorgadas, van acompañadas dun texto do conselleiro no que se di que "espera que estas axudas contribúan ao mantemento dos ingresos da sua explotación". Unha anotación que se considera "chamativa" dada a pequena contía das subvenciones, algunas de non más de 7.000 pesetas, especialmente nun momento no que o sector trata de superar a crise que sofrío o pasado ano.

Segundo o parlamentario nacionalista "cartas deste tipo demostran que, ou conselleiro non se entera, ou que se trata de lembrarlle de alguma maneira aos viticultores a quien teñen que votar nas próximas eleccións". Ao tempo, considérase que con estas actuacions, pónense en xogo as subvenciones da PAC ao agro galego, pola "falta de rigor" no seu uso. ♦

RAMÓN MACEIRAS

Máis grandes, pero menos rendábeis

A gran banca española publicou estos días os resultados financeiros do exercicio de 1998. Algunhas novidades. A primeira é que abriron un novo aparte contábel: a marxe básica. Este índice suma intermediación más comisiones netas. É un xeito de engordar os numeríños e permite compensar a baixa da marxe de intermediación e a baixa dos ingresos por operacións financeiras, coa forte suba das comisiones.

Con esta nova "metodoloxía" preténdese ocultar o feito de que o negocio básico da banca (pagar o menos posibel polo pasivo e cobrar o máximo polo activo) segue a emporiar un ano máis.

A outra trapallada é que se consolidan as contas de resultado do Santander, Central Hispano e Banesto para o ano 98, cando o anuncio de fusión apenas se produciu en Xaneiro deste ano. Ainda que se trata dun procedimento descarado, non nos surprende, xa que detrás de toda esta operación intenta-se ocultar a séria caída de beneficios dos tres bancos.

Durante 1997 o Santander apresentou un beneficio de 29,2%, o Central Hispano, de 28,4%; Banesto, 26,4%. Para 1998,

que a marxe financeira da banca estará en máximos durante moito tempo, ou polo menos durante o tempo que dure a baixa inflación.

'O xeito de manter benefícios altos estará no tamaño, ou sexa, nas fusións, e na capacidade de prestar en condicións atractivas para o mercado'

Os dados sinalan que os beneficios da banca lográronse por tres vías: a inversión colectiva coas respetivas comisiones de xestión e administración; a venda de participacións empresariais, accións en Bolsa e débeda pública a longo prazo; e a recuperación de créditos morosos e menores dotacións para sanear os que van quedando.

O caso é que estas tres vías de logro de beneficios están case esgotadas ou ben xa non poderán medrar tan rapidamente como o fixeron até

En xeneral, os dados coñecidos indican

o de agora. O beneficio por operacións en Bolsa tende a caer de cumplir os prognósticos sobre un forte axuste na burbuila bursátil, cousa que xa se está a producir en pequena escala. Os beneficios por recuperación de morosos esgotanase na medida en que se acaba a carreira de morosos, e no que se refire a manexos de grandes fondos de inversión, hai indicadores no mercado que anúncian que o público está desviando o seus cartos cara á débeda pública, menos rendábel pero moi más segura. En resumo, os peares dos beneficios bancarios mostráranse fráxiles de cara ao futuro imediato.

Parece de libro que o xeito de manter beneficios altos estará no tamaño, ou sexa, nas fusións, e na capacidade de prestar en condicións atractivas para o mercado. Por outra banda, ese é o camiño que estimula o novo Banco Central Europeo. A concentración de capitais financeiros vai ser a norma da nova Europa do euro. ♦

A.N.T.

Xavier Vence

'A Xunta dispón de tres edificios novos dedicados a investigación, pero nengun ten persoal'

• MANUEL VEIGA

"A palabra innovación queda moi bonita nos discursos e Fraga até di que se está facendo moito neste campo, pero a realidade é a contraria", afirma Xavier Vence, catedrático de Economía

No tocante a capacidade de innovación, Galiza ocupa unha das últimas posicións no ranking europeo. Está nos últimos lugares do Estado español e este é, á sua vez, dos que menos gasta de Europa en I+D (Investigación máis desenvolvemento).

"Galiza millorou algo nos últimos quince anos", aponta Vence, "pero foi demasiado pouco, porque neste mesmo período a maioría das rexións europeas fixeron un grande esforzo en investigación e dotáronse dunha certa política tecnolóxica rexional. Aquí iso non se fixo". Vence conclue neste sentido que "tiñamos unha posición de partida feble que se prolongou por falta de iniciativa do goberno autónomo".

Os poucos pasos que se deron foron apoiados polos fondos estruturais europeos "porque era unha forma sobre todo de captar recursos, pero sen ter claro a que fin se ian destinar, nem cal era o obxectivo".

Tres edificios sen investigadores

Na década dos noventa construíronse varios edificios que supuxeron un avance importante en infraestruturas. Trátase do Centro de Innovación e Servicios de apoio as empresas de Ferrol, pensado para diseño e tecnoloxía; o Centro Tecnolóxi-

co do Granito aberto no Porriño e o da Pizarra en Valdeorras. "Levantáronse os edificios, pero agora non saben que fazer con eles. O do granito e o da pizarra carecen de persoal investigador. En Ferrol teñen quince persoas para xerencia e dirección, pero non técnicos". Isto mostra, en opinión de Xavier Vence, que falta unha estratexia tecnolóxica. Despois dos edificios ven "o importante e o caro: mercar aparatos técnicos de análise e formar as equipas pagando soldos competitivos. Iso non o houbo e arrastramos o problema".

A distancia agrándezase con respecto a outras rexións. "No norte de Portugal contan con infraestruturas grandes e ben dotadas. No País Basco teñen unha rede moi ampla de centros tecnolóxicos. O ano pasado puxeron en marcha dous, un con 150 investigadores e outro con 100".

Madrid centraliza o gasto en I+D

O gasto en I+D representa o 0,5% do PIB galego, o que traducido a pesetas abala entre os 15 e os 20.000 millóns. En Madrid está porcentaxe é de 2,5% e en Alemaña do 3%. "Nos estamos catro veces por baixo da media europea". Por outra parte, "un dos rasgos de España é que case todo está en Madrid", sinala Xavier Vence. "Só Madrid

Aplicada da Universidade compostelá e autor de dous libros recentes sobre esta matéria: *Industria e innovación* (Xerais) e *La política tecnológica comunitaria y la cohesión regional* (Civitas).

absorbe o 45% dos investimentos en I+D do Estado español". Un grado parecido de concentración dase en Europa: "Dez rexións europeas quedan co 60% do total do investimento en I+D, o que representa unha concentración moi forte".

A composición dese gasto é tamén definitória: a maioría do que se realiza en Galiza está en mans da universidade e centros públicos. As empresas e centros ligados á industria non representan nem o 30% do mesmo. "Iso é o más grave", afirma Vence, porque "a investigación universitaria tradúcese moi poucas veces en resultados produtivos no noso entorno". Este peso excesivo da universidade non é debido a que "a universidade faga moito ou más que noutros sitios, o que pasa é que aquí o pouco que se fai faiase nas universidades e falta a parte industrial que é a importante nos demais países".

Citroën non investiga en Galiza

En termos de innovación, as empresas multinacionais soen ser relativamente ponteiras "polo cal tiran algo da mellora tecnolóxica através das suas exixéncias aos proveedores. Citroën, por exemplo, obriga ás suas empresas auxiliares á innovación continua". Pero as multinacionais soen ter os seus centros de investigación

ao redor da sua casa matriz. "Citroën aquí non investiga, ten cousas puntoais, pero non laboratorios de I+D como tais". Hai outras actividades que exixen un certo investimento en I+D a nivel local, por exemplo no sector químico e no farmaceútico, pero mesmo neses casos os grandes laboratorios están centralizados. "Unha empresa deste sector que tivese 1500 investigadores en Londres ou París, non ocuparía a máis de 10 ou 15 en Galiza, de contar cunha sección no noso país, ligada a algúnsha actividade específica. Iso é o que se ve no caso de Zeltia". "Pero –conclue Vence– nun escenario tan feble, o que fan as filiais das multinacionais representa unha alta porcentaxe da investigación total".

Un dos sectores onde cabe ser un pouco optimista é no vinculado á pesca e á conserva. "A universidade está aportando tecnoloxía útil na acuicultura e na localización e seguimento de bancos de pesca por satélite". Galiza conta tamén con algunas outras empresas innovadoras noutros sectores: Televes e Intelsis, no campo das telecomunicacións, Zara no textil...

Tres facultades de químicas e nengunha industria química

Un dos problemas más graves

encóntrase na falta de industria que veiculice a investigación universitaria. "Hai facultade de Químicas en todos os campus, pero non tempos industria química. A universidade crea novas especializacions pola presión interna e non pola demanda externa. En cambio, algunas especializacions moi necesarias, como as ligadas á produción agroalimentaria, son de creación moi recente. Isto mostra ás claras a falta dunha política tecnolóxica".

O esforzo realizado no seu dia por algunas persoas, como o recentemente finado García Campos, director de Televes, para que en Galiza se criase unha Escola de Telecomunicacións non foi acompañado do necesario esforzo empresarial, de modo que agora "o 90% dos inxeñeiros que san de Vigo marchan para Madrid". Galiza convertiuase así nunha exportadora de capital humano ben formado. "Iso é importante –sinala Xavier Vence– quando se fala da solidariedade interrexional. Hai que ver o que se aporta por estas vías, cando mandas persoas formadas das que ti asumiches o custo".

Medidas urxentes para un goberno autónomo

O goberno autónomo tiña que orientarse, cando menos, con dous ou tres criterios, sinala Vence. "É necesario elaborar dunha vez por todas unha estratexia tecnolóxica para Galiza, incrementando os recursos para tecnoloxía e prestación de servicios ás empresas. En segundo lugar, fai falta diversificar o tecido produtivo e conectar ás empresas con actividades inovadoras do sector no que están ou críadas en sectores novos nos que existen posibilidades. E terceiro, cómpre introducir nos empresarios unha cultura inovadora, posto que a maioría do empresariado galego inviste pouco en innovación e non o fai, en parte, porque non entende a necesidade até que lle chega a competencia". "Pero tamén é certo –matiza Vence– que hai que mellorar a situación financeira destes empresarios, para que poidan dedicar unha parte a investigar. Bancos e caixas deberían asumir un compromiso maior facilitando recursos para investigación. A Xunta ten potestade para aplicar unha política reguladora neste sentido".

Cara fora, sinala, habería que comenzar a forzar unha redistribución máis equitativa e máis descentralizada dos recursos de I+D. "Non pode ser que a investigación do sector naval esteña ubicada en Madrid ou que Inepsal, que até hai pouco era pública, tivese as suas equipas investigadoras en Madrid e Alicante".

A respeito de Bruxelas sucedería algo parecido. "Alí hai programas importantes de I+D, pero Galiza participa de forma marginal. Iso hai que potenciar para colaborar con universidades e empresas do resto de Europa, non só co obxectivo de financiarse senón para aprender dos demás". O goberno autónomo podería "exixir que os programas tecnolóxicos europeos estivesen tamén pensados para a periferia e non só para as grandes multinacionais de telecomunicacións, biotecnoloxía, información e enerxía. Tamén se podería innovar na industria alimentaria, textil, da construcción naval ou na madeira". ♦

IU-EU reclama que os menores de sesenta e cinco anos tamén teñan direito a indemnización

Os represaliados galegos no franquismo discriminados con respecto aos do resto do Estado

Os presos políticos galegos durante o franquismo viven unha situación de agravio comparativo con respecto aos seus homólogos noutras comunidades do Estado, xa que eles non percibiron as indemnizaciones que si cobraron outros represaliados. Se en Madrid ou en Navarra todos os presos que pasaron no cárcere máis de tres anos recibieron unha indemnización, na Galiza só cobraron por este conceito aquelas persoas maiores de sesenta e cinco anos no momento do pagamento das indemnizaciones. Izquierda Unida-Esquerra Unida levou o caso ao Parlamento galego para pór fin a discriminación e realizar un pagamento que, polo número de afectados –non supera a dúa–, non suporia un gasto importante.

Os presos políticos galegos no franquismo que estiveron no cárcere máis de tres anos, de ser equiparados aos madrileños ou navarros, terían que cobrar un millón de pesetas de indemnización más outras duascientas mil por cada tres años máis de cadea. Este resarcimento representa uns gastos para a Administración galega, que tería que ser quen abonase esas cantidades, que apenas serían perceptibles no orzamento, xa que non máis de unha dúa de persoas atopase nesta situación.

A Disposición Adicional 18º da Lei de Presupostos do Estado de 1990, que aprobou o goberno do PSOE, establecía unhas indemnizaciones cativas para os afectados pola Lei de Amnistía do 15 de Outubro de 1977, pero coa salvedade de que non podían cobrar o resarcimento aquelas persoas que non estivesen na prisión máis de tres anos e que non tivesen sesenta e cinco anos no momento de aprobarse as indemnizaciones (Decembro de 1990). Isto deixou fóra a un grupo de ex presos do PCE, militantes bascos e anarquistas que estiveron na cadea pola súa oposición ao franquismo.

As manifestacións na transición lograron a amnistía, pero non a indemnización para os presos políticos do franquismo. Na ilustración, A detención, de Xaime Quessada.

A.N.T.

O Estado non quixo facerse cargo de estender a ese colectivo as indemnizaciones e o Defensor do Povo instou ás comunidades autónomas a corregir a discriminación entre as persoas menores de sesenta e cinco anos e maiores desa idade. Varios parlamentares

PUCHEIRO

Vasalaxe a uns ídolos

Na rabeira que os xogadores do Real Madrid coleron contra o público de Chamartín até chegar a defrontar con el, hai unha perversión total da esencia do espectáculo futbolístico. Pero eles non son os máximos culpables. Os medios de comunicación que agora censuran, con razón, esta actuación infantiloide, son os mesmos que dia a dia propagan a idea de que o espectador vai ao campo únicamente a animar á súa equipa, axudala a gañar. Esta deturación manifesta non só é interiorizada e asumida, por interese próprio, polos directivos, senón que, para a maioria dos espectadores, converteuse nunha verdade axiomática, indiscutible. Dentro desta criación da conciencia alienante sobre o espectáculo, os xogadores non poden quedar á marxe, vacinados, senón que é lóxico que asuman esta ideología dominante e se crean que os espectadores llevesen vasalaxe de por vida, como ídolos que son. A esa circunstancia e non a outra é a que están a levar aos siareiros a cotío. Pero o problema trascende cando nas bancadas xa non quedan espectadores e todos se convierten en siareiros. O público de Madrid deu, fronte ao Valladolid, toda unha lección de autodeterminación e os xogadores unha mostra de como, cando mudan as circunstancias, a propia cultura alienante pode convertelos en vítimas. Os ídolos teñen os pés de barro e son derrubados da peña cando non cumplen co seu papel totémico.♦

de pesetas más outras duascentas mil por cada tres anos máis pasados no cárcere.

A falta de estudos polo miúdo, na Galiza está afectado a penas un grupo non maior de doce persoas, case todas elas relacionadas co PCE que se destacaron pola súa oposición ao franquismo. Entre eles están o membro de IU-EU Xesús Redondo Abuin, o ex secretario xeral das CCOO da Galiza, Manuel Amor Deus, o ex secretario das CCOO en Ferrol, Xosé Manuel Rioboo Millán, ou ex membro do PCE, Rafael Pillado Liste, hoxe integrado no PSOE. O número exacto de afectados tería que determinalo o Parlamento através do estudio das solicitudes que apresentasen os interesados a acollerse á medida, unha vez decidido polo Parlamento o pagamento das indemnizaciones.

Co establecemento dun mínimo de tres anos de prisión para cobrar indemnización, no seu dia xa quedaran fora das axudas un bon feixe de presos políticos galegos, precisamente a meirande parte daqueles que se significaron nas loitas obreras do ano 1972.♦

Pagar duas veces por transladar aos mortos desde a Fundación Hospital do Barbanza

xelador até que a empresa contratada através da póliza de seguro chegue ao hospital. Hai dous tanatórios máis na zona, que son os más utilizados polos veciños de Ribeira.

Sen embargo, as facturas de entre quince e vinte mil pesetas atinxen ao translado do morto, cando as familias afectadas xa pagan na súa póliza de seguros ese servizo. Plácido Betanzos,

concelleiro nacionalista en Ribeira, vai levar estas facturas ao pleno para pedir explicacións. "Penso que non hai precedente nen na sanidade pública nin na privada de que se cobre duas veces por un mesmo servizo. A familia do defunto estanlle cobrando vinte mil pesetas antes de que chegue a funeraria contratada", explica.

Betanzos quer saber se o alcalde,

o popular Xosé Luis Torres Colomer pediu algunha vez explicacións ao xerente da Fundación sobre estos cobros.

A denuncia será debatida o vindeiro 22 de Febreiro no pleno do concello. "As fundacións hospitalarias deben sacar rendimento a todos os servizos e por esta razón poden explicarse as facturas do tanatório", sinala o representante nacionalista.♦

Os ex alcohólicos reivindican o apoio da Xunta

Reunidos en Monforte o Domingo 7 de Febreiro, os representantes das asociacións de ex alcohólicos pediron maior sensibilidade por parte da Xunta á hora de axudar ás persoas enfermas. Denunciaron a carência de cartos para levar a cabo programas de asistencia e prevención do alcohol. Xosé Ruzo, do Ferrol, eleixido novo presidente da federación de asociacións, demandou os mesmos medios que se destinan ao tratamento dos adictos á heroína.

Sinalaron os representantes en asamblea que son as asociacións as que asumen a tarefa de reabilitar aos enfermos sen recibir un mínimo apoio da Administración, e pediron que a Seguridade Social recoñeza o alcoolismo como enfermedade. Segundo os dados da federación, o alcoolismo afecta no país a 300.000 persoas.♦

Os educadores para a paz celebran o seu encontro

Será do 11 ao 14 de Marzo cando se celebren os XIV Encontros de Educación para a Paz, que celebra o seminário galego en Compostela. "Educar para a paz desde o conflito" é o lema desta xuntanza que combina ponencias, obradoiros, exposición e teatros.

Algunos dos participantes son Manola Carmena, maxistrada do Consello Xeral do Poder Xudicial, Pedro Saez, colaborador do Centro de Investigación para a Paz, Paco Cascón, director de Edualter, unha rede de recursos educativos para a paz e Xusto González Beramendi, catedrático de História en Compostela. Hai catorce anos que se celebran os encontros, nos que participan ao redor de setecentas persoas.♦

Trinta artistas na feira da arte Arco

Catro galerías: Marisa Marimón, de Ourense, Ad Hoc e Bacelos, de Vigo, e Trinta, de Compostela, expoñen aos seus artistas na feira Arco, que se inaugura o 11 de Febreiro en Madrid e que pechará as suas portas o dia 16. Artistas como Xurxo Oro Claro, Pamen Pereira, Isaac Pérez Vicente, Andrés Pinal ou Salvador Cidrás colgan, polo tanto, a súa obra no recinto ferial Juan Carlos I, xunto a artistas de todo o mundo representados por 235 galeristas. Somentes a expoñer obra concurren a Fundación Caixa Galicia e o Museo de Arte Contemporáneo de Fenosa, que levan a Madrid os seus fondos.♦

Diverxen en como conseguilo pois o PP négase a romper cos seus sócios

Aznar e Borrell só están de acordo en restarlle o protagonismo aos nacionalistas

• B. LAXE

Aznar e Borrell están de acordo en que lle viria ben sacarlle o protagonismo aos nacionalismos, pero non se poñen de acordo en como facelo por mor das circunstancias eleitorais. Así o puxeron de manifesto na sua primeira entrevista oficial, celebrada o 9 de Febreiro na Moncloa.

Os nacionalismos periféricos están a capitalizar o protagonismo político no Estado español desde a Declaración de Barcelona. A xuntanza de Gasteiz, seguida do Pacto de Lizarraga e a tregua de ETA, deixou ao PSOE descolgado e o PP na procura de resituarse. Ante esta situación nova, Aznar e Borrell coinciden en que é preciso que o gongo da política estatal xire de novo na cama dos partidos españoles. O que non se poñen de acordo é en como facelo. Os dous gostarian dunha frente antinacionalista comun, pero as circunstancias políticas impídenlo.

Na xuntanza celebrada na Moncloa, Josep Borrell pediu a Aznar a celebración dun debate parlamentar sobre a situación en Euskadi, posto que "é hoxe a cámara basca a que marca a dinámica na política estatal e non o Congreso". Aznar negouse a levar ao parlamento estatal as discusións con ETA, remitíndose ao xa aprobado na mesma cámara sobre o achegamento dos presos. Aznar quer levar con discreción estas negociacións, con tanta que non sequer se lle ve mover. Borrell pretende que o PSOE poda ter algun protagonismo xa que tamén quedou fóra do Governo de Gasteiz. A presencia nos medios afins e a propaganda política non lle chega para ser referente social. O candidato do PSOE demandou a Aznar o imposible, que

Aznar entrevistouse por primeira vez con Borrell na Moncloa.

corte co PNV e CiU, os seus apoios parlamentares, ou que o PP lle faga comprometerse coa política antinacionalista. Aznar negouse, claro está. Non son os nacionalistas os que dependen do PP para gobernar, senón Aznar quen necesita dos seus votos no Congreso. O PNV dá mesmo sinal, sesión a sesión, de que pode camiñar ceibo cando lle convén (como no suplicatorio de Piñéu), presionando deste xeito ao PP e poñendo de manifesto que as suas prioridades están na pacificación, como non cansa de repetir Arzallus.

Quen manda é Aznar

Borrell quer aparecer como participante da política do Governo central na decisión más importante de toda a democracia: a renovación do marco estatal. Pide, neste xeito, estar informado das accións que vai levar a cabo Aznar, que non informa nen ao seu propio partido, para facer que sabe de que vai a cousa.

Aznar respostoulle claramente que de informar ao PSOE nada de nada. Que escotará as suas propostas, que "intercambiarán

ideas", pero que Aznar decidirá en última instancia "tal e como lle corresponde", en palabras do vicegobernamental Josep Piñéu.

Borrell e Aznar coincidiron en que é importante lograr que ETA abandone definitivamente as armas. Pero, nas suas declaracions, poñen de manifesto, tamén en consonancia, que isto se debe de facer sen "pagar prezos políticos". Algo bastante difícil de lograr, por tanto a negociación política impone sempre nestas dinámicas. Pero nen un nem outro explicaron como pensan logralo, se con novenas, con anatemas nos medios de comunicación ou con insultos, fracasada a via policial e o terrorismo de estado no que ambos partidos creian e apoiaron como solución expeditiva. Iso sí, mostráronse irredentos a modificar o Constitución e o Estatuto de Autonomía, pésie a que, á mesma hora no Senado, estaban nunha discussión ambos partidos sobre a modificación constitucional.

Aznar o único que quer é ir achegando a presos, dando indultos ou terceiros grados selectivos, segundo ETA vai cedendo nalgúns cuestións. Borrell pretende ir un pouco máis de presa, sen afogarse, claro está, e propuso que os achegamentos fosen más selectivos e individualizados. Trátase da política de Rafael Vera de ir dividindo aos presos, algo xa tamén fracasado.

O único novedoso foi a entrega do borrador que Aznar lle fixo a Borrell sobre o anteproyecto de lei en solidariedade coas vítimas do terrorismo. Segundo parece o estado pretende compensallos, pagándolle as indemnizacións ainda que non esteñen fixadas pola Xustiza e contemplando que o pagamento das condenas que teñan que facer os etarras se podan subrogar no Estado por parte das víctimas.♦

A. EIRÉ

España capital Gasteiz

"Para facerlle frente ao Pacto de Barcelona é preciso dar un paso adiante e defender o federalismo como única posibilidade de manter a unidade nacional". Con estas palabras defendía Josep Borrell na reunión do grupo parlamentario socialista o lema que pretende utilizar o PSOE nas próximas eleccións locais e europeas: "Unha España Federal nunha Europa Federal". Pero non todos estaban de acordo, ainda que Borrell deixase claro que este modelo entraba claramente no espírito da Constitución. Os guerristas, como se pudo ver nun recente artigo de Francisco Vázquez en *La Voz de Galicia* non comparten esa idea, que defenden, por exemplo, Touriño e Maragall.

Nesta reunión, tanto José María Benegas, como Saenz de Cosculluela e máis Enrique Múgica, cuestionaron o sistema federal e propusieron un grande pacto PSOE-PP (na liña de Ibarra, Bono e Chaves) para defender o modelo autonómico agora vixente.

Jordi Solé Tura fixolle notar o evidente: o PSOE desde sempre é un partido teóricamente federal, e mesmo os seus órganos llevan ese nome (Executiva Federal, Comité Federal, Congreso Federal...). Para os guerristas, que defenden a rosa fronte a alcachafa, iso é nomenclatura do pasado.

O ex ministro Rodríguez Zapatero puxo de manifesto que esta discusión estaba xa fora de lugar pois o Comité Federal aprobou en Marzo do ano pasado o documento titulado *A estructura do estado* no que se fai unha clara aposta polo modelo federal.

Pero mentres o PSOE, que en 1976 defendía a *autodeterminación*, se adequa ás novas circunstancias estatais para defender a "unidade de España", Borrell dixit, láiase xunto co PP de que a política a marquen os nacionalistas que son os únicos que teñen propostas novedosas. A sua teima é facer rousar ao PP, dividindo se puideran, pero atopanxe que a sua

pretensión sería tanto como desfacer ao partido de Sabino Arana, tirarlle a sua idiosincrasia nacionalista.

Teimudos son tanto PP como PSOE nunha constante realimentación mediática que os acaba de confundir. Escuchando o seu próprio eco pensan que oen a voz da sociedad. Fazendo caso aos intereses privados, que mamaron da loita anti-terrorista, coidan que defenden o ben público. Defendendo as suas ideas caducadas só tentan buscar votos nunha sociedade que construíron á sua imaxe, pero que ten a sua propia evolución.

PP e PSOE intercambiaron os papeis e, mesmo as ideas de alguns dos dirixentes, ao tempo que uns saíron e outros entraron na Moncloa. Mentres discuten sobre protagonismos, pésie ás campañas mentireiras da prensa, hoxe a capital política xa non está en Madrid, está en Gasteiz. Os nacionalistas son quen levan o pulso social.♦

Gil despede a cinco funcionarios por non ir a un acto no seu apoio

Segundo denunciou IU de Marbella, o alcalde da localidade, Jesús Gil, ordenou o despido de cinco funcionarios do concello por non acudir a un acto no seu apoio. Os traballadores recibiron, ao dia seguinte do acto, unha carta de despido. O día anterior, os responsables das distintas empresas públicas que traballan para o municipio, perguntaron ao persoal destas compañías se acudirían ou non á mobilización.

Esta manifestación pública produciuse o pasado oito de Xaneiro, un dia despois de que o xuíz ordenase o encarceramento de Jesús Gil.♦

O PP impide a Marqués aclarar as presións políticas recibidas

Segundo manifestou o presidente de Asturias, Sergio Marqués, a sua negativa a atender as indicacións do PP para favorecer a varias empresas acelerou as suas diferencias co partido. Desde había tempo o PSOE e IU denunciaban esta práctica, pero o PP non permitía a sua investigación. Cando Marqués rachou co partido, o PP impulsou as investigacións, pero agora, cando o conselleiro de Fomento da comaridade ia aclarar as presións, outra vez o próprio PP impidiu aclarar nada.

Segundo a oposición, a investigación que propuña o PP estaba destinada a facer dano a Marqués, pero tamén desenmascaraba supostas prácticas de corrupción do PP.♦

Barrionuevo e Vera de volta na función pública

Os dirixentes dos GAL José María Barrionuevo e Rafael Vera, que até tempo moi recente cumprían pena de prisión e cuxas condenas están suspendidas, están de volta na función pública, destas en actividades non relacionadas coa guerra suxa. Mentres José María Barrionuevo tomaba posesión como inspector de traballo, Rafael Vera retornaba ao concello de Madrid, onde é funcionario.

A condena contra os ex altos dirixentes socialistas non supuxo a sua inabilitación para o exercicio de cargo público. Mentres, o deputado basco de EH José Antonio Urritikoetxea continua sen poder acudir ao Parlamento ao serle suspendidos os seus direitos ao estar incriminado en delitos de terrorismo.♦

VANTAXES EN TRENO G

¡NON AS PERDAS!

BONO 10
10 Vías calquera data
Validez: 3 meses
30% desconto aproximado

BONO MENSAL
Vías ilimitadas
65% desconto aproximado

BONO ANUAL e CATRIMENSAL
Unha vía de Ida e Volta Semanal
50% de desconto aproximado
Validez: Curso Escolar

CARNET XOVE
Todos os días
20% de desconto

Ofertas válidas para Tren Rexional Diésel (TRD), Costa de Galicia (CG) e Rexional (R).
O TRD ten reserva de praza obligatoria.

PREZOS	BONO 10	BONO MENSAL	BONO CATRIMENSAL	BONO ANUAL
Santiago-Vigo	5.750	16.700	12.800	26.700
Santiago-Pontevedra	3.825	10.750	8.500	17.800
Santiago-Vilagarcía	2.500	7.150	5.600	11.800
Santiago-A Coruña	3.825	10.750	8.500	17.800
Santiago-Ourense E.	6.850	19.600	15.000	31.500
Santiago-Monforte	10.100	26.800	22.600	47.400
Santiago-Carballiño	5.250	15.200	11.700	24.400
A Coruña-Vilagarcía	6.325	18.200	14.000	29.300
A Coruña-Pontevedra	8.150	22.500	18.100	37.900
A Coruña-Vigo	9.200	24.200	20.300	42.700
A Coruña-Lugo	6.325	18.200	14.000	29.300
A Coruña-Monforte	10.100	26.800	22.600	47.400
A Coruña-Ferrol	3.825	10.750	8.500	17.800

HORARIO LIÑA VIGO-SANTIAGO-A CORUÑA

	VIGO	PONTEV.	VILAGARCIA	SANTIAGO	A CORUÑA
Rexional ⁽¹⁾	—	—	—	06,25	07,50
Rexional	06,00	06,29	07,00	07,45	09,00
TRD ⁽²⁾	06,55	07,18	07,43	08,15	09,16
Costa Galicia	07,40	08,09	08,39	09,16	10,35
Rexional ⁽³⁾	08,08	08,45	09,19	10,07	—
TRD ⁽²⁾	08,55	09,17	09,43	10,16	11,13
Costa Galicia	09,40	10,10	10,39	11,16	12,35
TRD	10,55	11,17	11,43	12,15	13,15
Costa Galicia	11,40	12,09	12,39	13,16	14,35
TRD ⁽²⁾	12,55	13,17	13,43	14,15	15,13
Rexional ⁽⁴⁾	—	—	—	14,46	16,10
Costa Galicia	13,40	14,09	14,38	15,16	16,35
TRD	14,55	15,17	15,43	16,15	17,13
Costa Galicia	15,40	16,09	16,38	17,16	18,35
TRD	16,55	17,17	17,43	18,15	19,14
Costa Galicia	17,40	18,09	18,37	19,16	20,30
TRD	18,55	19,17	19,43	20,15	21,17
Costa Galicia	19,20	19,49	20,23	21,09	22,13
Rexional	20,00	20,32	21,05	21,51	23,12
TRD	21,10	21,33	22,00	22,31	23,27
Rexional ⁽⁵⁾	21,32	22,10	22,52	23,29	—

HORARIO LIÑA A CORUÑA-SANTIAGO-VIGO

	A CORUÑA	SANTIAGO	VILAGARCIA	PONTEV.	VIGO
Rexional ⁽¹⁾	—	06,20	06,58	07,38	08,21
TRD ⁽²⁾	06,20	07,12	07,42	08,07	08,38
Rexional	06,30	07,44	08,31	09,10	09,52
Costa Galicia	07,30	08,38	09,18	09,51	10,23
TRD ⁽²⁾	08,20	09,15	09,45	10,10	10,38
Costa Galicia	09,30	10,39	11,17	11,50	12,20
TRD	10,20	11,14	11,44	12,10	12,36
Costa Galicia	11,30	12,39	13,17	13,51	14,21
TRD ⁽²⁾	12,20	13,14	13,44	14,10	14,36
Rexional ⁽⁴⁾	—	13,35	14,14	14,45	15,16
Costa Galicia	13,30	14,39	15,17	15,51	16,17
TRD	14,20	15,14	15,44	16,10	16,36
Rexional ⁽⁵⁾	—	15,35	16,14	16,45	17,15
Costa Galicia	15,30	16,39	17,16	17,51	18,26
TRD	16,20	17,14	17,44	18,10	18,36
Rexional ⁽⁴⁾	—	17,35	18,13	18,46	19,17
Costa Galicia	17,30	18,39	19,16	19,51	20,25
TRD	18,20	19,14	19,44	20,11	20,35
Costa Galicia	18,36	19,43	20,25	20,53	21,23
TRD	19,45	20,39	21,09	21,35	22,01
Rexional ⁽⁶⁾	19,50	21,06	21,57	22,35	23,10
Rexional ⁽⁷⁾	20,10	21,49	22,29	22,58	23,28
Rexional ⁽⁷⁾	22,25	23,28	—	—	—

(1) Non circula domingos, consultar festivos.

(2) Non circula sábados e domingos, consultar festivos.

(3) Circula os luns do curso escolar.

(4) Circula os venres do curso escolar, consultar excepcións.

(5) Os domingos do curso escolar continua á Coruña, consultar festivos.

(6) Circula venres e domingos do curso escolar, consultar festivos.

(7) Non circula sábados, consultar festivos.

RENFE

Independentes, UDP, PSR e Política xi querer construir un novo movemento que se apresente como alternativa política nacional. Na foto, Assemblea da República.

Apresentaranse ás eleccións europeas e lexislativas deste ano

Várias organizacións políticas portuguesas únense no Bloco de Esquerda

♦ P. BERGANTINOS

As eleccións europeas e lexislativas que se van celebrar en Portugal este ano, serán o cenário no que se apresente o Bloco de Esquerda (BE), unha nova organización política da que xa forman parte a UDP, o PSR, Política xi e Independentes. Baixo o lema *Começar de novo* veñen de facer pública unha declaración política como base do que pretende ser un "novo movemento capaz de se constituir como alternativa na política nacional".

Nun artigo publicado no *Público*, Fernando Rosas, columnista do xornal e membro do BE sinala que é preciso mudar o panorama político e reagrupar á esquerda no país. "Parece-me claro que as circunstancias empurram para un reencontro e redefinición da esquerda portuguesa enquanto alternativa à pastosidade central em que se tornou a vida política oficial, isto é, enquanto espazo de unión á esquerda do bloco central –explica. Tudo o que aí vem no horizonte próximo e, desde logo, as importantes disputas eleitorais do ano de 1999, parece confirmar a importancia desse gesto simultaneamente simples e complexo, mas decisivo: facer das esquerdas uma esquerda e comezar de novo".

O documento co que se apresenta publicamente esta iniciativa, recólle que o Bloco de Esquerda quere elexir proximamente aos seus representantes para que concurran ás eleccións ao parlamento portugués e europeo. Discutirán con todos os participantes a viabilidade das propostas e apoiará todas medidas que considere poidan mellorar o país. Con esta iniciativa os asinantes queren comezar a construcción "de uma esquerda popular, plural, combativa e influente".

"Será una força interessada no diálogo e en entendimentos pontuais ou mais permanentes na esquerda do espectro político portugués, assumindo os antagonismos que existen no Mundo e en Portugal como

condición da clareza de propósitos e de inovação no campo das propostas", sinalóse. O Bloco tamén asume "as grandes tradicións da luta popular no país e aprende com outras experiencias e desafíos; renova a herança do socialismo e inclui as contribucións convergentes de diversos cidadáns, forças e movementos que ao longo dos anos se comprometeram con busca de alternativas ao capitalismo".

Declarándose herdeiros da Revolución dos Cravos, os integrantes do BE analisan que Portugal –"um país de várias velocidades"– pasou a enfrentar todos os problemas típicos das sociedades modernas e complexas sen, simultaneamente, ter sido capaz de resolver os seus principais atrasos en materia de subdesenvolvimento, un desafío que "vai ser resolvido en contexto de integración europea". É por iso –engaden– que não podemos iludir o essencial: o direito á escolha de um modelo de desenvolvimento non capitalista para o país é indisolublemente do combate por una Europa que o possa garantir".

Como medidas concretas a respecto da realidade nacional xa adiantan, por exemplo, que o BE pulará por unha política a pleno emprego que reduza a xornada laboral a 35 horas e por unha reforma fiscal que penalice aos que esquivan os seus deberes sociais. Enúncian tamén a sua aposta pola redución acelerada dos resíduos, polo combate ás drogas através dunha despenalización do consumo que a longo prazo supóna a legalización e distribución por parte do Estado, e con control médico, das sustancias duras. Asimismo, en canto ás reformas no plano dos direitos, comprométense a apresentar propostas concretas sobre a creación de novos instrumentos de participación directa dos cidadáns e medidas que combatan todas as formas de discriminación.

‘O dilema da Unión Europea’
A respeito do marco europeu o

BE conclue que "a Europa em que Portugal tem interese e vantagem em participar é a que sabe projectar o melhor da sua História no futuro. É uma Europa capaz de revalorizar todas as identidades, das nacionais ás de classe, das migrantes ao multiculturalismo, e fazé-las convergir na defensa das suas conquistas civilizacionais e no combate á barbárie que a globalización espalha pelo planeta".

‘A globalización contra o desenvolvimento’

A declaración *Começar de Novo* iníciase cunha análise da globalización como a civilización da inxustiza que camiña contra o desenvolvimento, contra a cidadanía, que concentra abundancia en poucas mans, dilapida os recursos naturais e enerxéticos en beneficio de poucos países e é incapaz de debelar a fame e a miseria onde quer que se manifesta. "A civilización do capitalismo na era da globalización non asegura a realización dos máis elementares Dereitos do Homen. Esta constatación é o noso punto de partida", sinalan os asinantes. A segunda das conclusións é que "para lá de todas as apariencias, a barbárie está a ganhar terreno á civilización" e que "só a coragem de uma crítica capaz de ir ás raízes dos problemas permitirá encontrar respostas radicalmente intrasigentes com a injustiça".

A fio sinálase que está en curso un novo consenso reductor da cidadanía que esconde a existencia de un conflito entre a globalización e a democracia e que a política concreta, aquela que afecta a millóns de persoas está presa dos intereses do capital financeiro. "Os gobiernos, mesmo os de correntes moderadas, tém revelado a súa incapacidade para romper con esta realidade. Compete a quantos têm clara consciencia disto lançarem, nos seus países e solidariamente, as bases de uma nova política que relate a esperanza num mundo mejor", concluen. ♦

Abrense novas posibilidades para os palestinos, étnia maioritária no país

Morre Hussein de Xordánia, o ditador querido en Occidente

•♦ X.C.

A morte do rei Hussein estaba anunciada desde había meses. Pero o golpe de efecto para sustituir a seu irmán por un dos fillos como sucesor, apenas uns días antes de morrer, intrigou aos analistas da política de Oriente Médio. Edulcorada a sua figura represiva, ningún explicou o porque de tanta atención mediática ao entierro dun rei-ditador. O novo monarca, Abdalá, casado cunha palestina, abre unha expectativa nova na zona.

A masiva presencia de representantes internacionais, e especialmente de protagonistas do conflito bélico que sacude Oriente Médio, deu unha dimensión inusitada ás exequias do rei simpático a Occidente. A biografía foi edulcorada, e o que estaba a ser un acontecemento político simbólico, mudou case en acontecemento rosa.

Pero más alá da crónica social a importancia de coincidir catro presidentes norteamericanos, o presidente sírio, as máximas xerarquías de Israel, o presidente da Autoridade Palestina, e de grupos palestinos contrarios á paz, e mesmo dun leitín que non quixo perderse, a risco da sua vida, a repercusión do acontecemento, só pode ser lida en clave do inminente troco na situación política de Oriente Médio.

Con efecto, o 17 de Maio vindeiro as eleccións en Israel poden mudar o panorama bipartidista do país, o que volcaría por completo a situación se trufan as opcións de paz de independentes e laburistas. Nese contexto, habendo voces no Likud que insisten en arrinconar aos palestinos en Xordánia e ocupar definitivamente Gaza e Cisjordánia, a morte de Hussein, que asinara un pacto de paz con Israel –o segundo dun país árabe despois de Exipto–, podía desequilibrar a situación.

Segundo algúns analistas a sustitución na cabeza da monarquía hachemí de Hassan (irmán de Hussein) por Abdalá serviría para prever un posibel levanta-

Á direita, Abdalá, novo rei xordano, escoltado polo defenestrado Hassan e o seu tío Mahamed.

mento palestino, que agora se palaría co ascenso ao reinado dunha muller palestina, Rania.

Unha ditadura querida

Desque nos anos 50 Hussein subira ao poder, fidel aos deseños ingleses e norteamericanos de custodiar con xente de confianza a riqueza petroleira, a política xordana apenas tivo episodios democráticos, sendo o Parlamento unha pura pantomima. Hussein tiu que ir facendo malabares, desde que a sua situación fronteiriza co Iraque obrigouno a posicionarse en contra do embargo. Esta posición foi xustificada polos americanos, e apesar de todo Hussein conseguiu sostener a sua política, importante como tapón dos palestinos durante un tempo. Pero esa ditadura, disimulada polo glamour occidental que desplegaba Hussein, non era criticada e apenas se falou de democracia nuns medios de comunicación que estigmatizan sen piedade reximes semellantes, acaso máis duros ou

menos, segundo se lembrase ou non o Setembro negro de 1970.

O 60% da povoación deste país artificial é palestino fronte a un 40% de beduinos. En 1970, en plena ofensiva guerrilleira de Al Fatah, Xordánia ordenou ás suas forzas especiais unha das piores matanzas que sofriron os palestinos. Casa por casa foron perseguidos e asesinados no mes negro de Setembro perto de 40.000 persoas. Anos despois, un grupo que adoptou ese nome, Setembro Negro, secuestrou a un fato de atletas israelís na Olimpiada de Munich, morrendo nove deles.

Aquel nome foi asociado a Hussein, verdadeira besta para os palestinos durante anos. Pero a fráxil situación de Oriente Médio obriga a tecer e destecer alianzas, o que explica que Yaser Arafat chorase no entierro de Hussein, e que mesmo asistise ao mesmo Nayef Hawatmeh, líder da Frente Democrática para a Liberación de Palestina.

Foi precisamente o feito de que o presidente israelí, Ezer Weizman, lle dese a man e parolase co líder da FDLP, contrário ao proceso actual de paz, o que convulsinou novamente a política israelí. As críticas dun Ariel Sharon, que ostentosamente non abaixou a cabeza diante do féretro de Hussein (o contrario do que fixeron Netanyahu ou Weizman) e dixo que "non se debe dar a man a quem está ladrado de sangue israelí", retroucou Weizman, "vós tamén tedes as mans luxadas de sangue palestino".

Hussein morreu e a estabilidade que se ollará nos próximos meses, despois do apoio masivo de Occidente a Abdalá, pode ser flor dun dia ou símbolo de que manter más tempo a tensión bélica xa non interesa. Tendo a man o pim-pam-pum de Saddam Hussein abonda para manter presencia directa dos exércitos occidentais nas terras e nos mares do petróleo.♦

As distribuidoras de Hollywood nos EEUU contra a Xustiza, en Catalunya contra a Generalitat

Várias empresas distribuidoras de Hollywood enfrontáñanse á Xustiza norteamericana despois de descubrirse prácticas contra o mercado ao tratar de acaparar salas cinematográficas para as suas estreias enganando aos seus propietarios para que non estrearen outras películas. Esas mesmas distribuidoras son as que se enfrentan no Estado á Generalitat para impor normas de mercado que impiden o cumprimento da Lei do Cinema en catalán. Precisamente, os directores españoles de cinema teñen denunciado repetidamente as prácticas de colonización do mercado que leva a cabo a industria de Hollywood.♦

Iraq dá os primeiros pasos para rachar o bloqueo

Iraq está a rachar o bloqueo imposto pola ONU a meio da venda de petróleo, que despois de impoer o bloqueo permitiu a mesma organización internacional. Deste xeito, este ano o país do Golfo Pérsico ten previsto exportar cru por valor de tres mil millóns de dólares, despois de vender o pasado ano por valor de mil cen millóns de dólares. Pero Iraq non pode exportar todo o que a ONU estaba disposta a autorizar (5.200 millóns de dólares), xa que as instalacións industriais iraquianas están moi tocadas. Cos seus ataques ao Iraq, os norte-americanos non conqueriron mudar a sua política, pero si reducir a sua capacidade de producción.♦

A planta de Sudán non producia armas químicas

Un estudo realizado pola Universidade de Boston demonstrou que a fábrica sudanesa de produtos farmacéuticos atacada polos Estados Unidos en Agosto de 1998 non producía armas químicas nin nada parecido. O ataque fora xustificado polos Estados Unidos asegurando que a CIA atopara unha sustancia para producir un gas nervioso. Agora os investigadores universitarios demonstraron que non había restos dessa sustancia nin doutras que puderan servir para a producción da mesma arma. Desta investigación extráese que a CIA emitiu informes falsos para poder xustificar o ataque. Sudán atopase nestes momentos nunha situación de trégua por un conflito que amenaza a vida de catro millóns de persoas e que precisan urgentemente axuda alimentaria.♦

NOVIDADES

Martuxiña, Branca fror, e Catro irmáns con oficio

CONTOS POPULARES

O dragón e a princesa, Apio, e O fillo do rei

A NOSA TERRA

A ASUNCIÓN PRESIDENCIAL DE CHÁVEZ ABRE UNHA NOVA EXPECTATIVA POLÍTICA EN VENEZUELA. AS Povoacións indíxenas, maltratadas en todo o continente, poden ter unha nova expectativa no proceso constituinte. O

AUTOR CRITICA DECISIÓNS E ACTUACIÓNS REALIZADAS BAIXO O ANTERIOR GABINETE DE RAFAEL CALDERA. O PROCESO CONSTITUIENTE TERÁ QUE CONTEMPLAR A REALIDADE DUNHA Povoación MARXINALIZADA NOS SEUS DIREITOS POLÍTICOS.

VENEZUELA, O FUTURO INCERTO DOS INDÍXENAS

MANUEL CASTRO

Pasada á euforia do petróleo, Venezuela contempla hoxe con resignación, como a riqueza proporcionada polo preciado elemento, lonxe de fortalecer a economía nacional, só serviu para aumentar aínda máis as riquezas persoais dunha minoría, en detrimento dos máis pobres.

O país, sumido nunha crise política, económica e social sen precedentes, iniciou unha serie de medidas que pretendan a explotación de certas áreas ocupadas tradicionalmente por comunidades indíxenas.

As medidas adoptadas, ameazan gravemente a integridade física e cultural destas comunidades que pola sua harmonia en relación co entorno, lograron manter o equilibrio dos recursos e ecosistemas que conforman o seu hábitat, grácies ao cal, Venezuela, figura entre os primeiros países do mundo con maior riqueza en biodiversidade. Pero, na outra cara da moeda, Venezuela encontrase tamén á cabeza dos países cunha das políticas indíxenistas más atrasadas de todo o continente, xa que sie ben é certo que a actual Constitución Nacional [agoa en cuestión pola nova maioria presidencial de Chávez] reconoce un réxime de excepción legal para a protección dos indíxenases, esta, adoece dunha lexislación específica que garanta plenamente os seus direitos como povos e culturas diferenciados da sociedade nacional e como parte dunha Venezuela pluriétnica e multiracial.

O Consello Nacional Indíxena, instado en reiteradas ocasións ao goberno venezolano a fin de que interveña na defensa dos seus direitos fundamentais, sen que ata a data se tivese unha resposta concreta aos temas que denúncian. Neste senso, non podemos olvidar que Venezuela é asimismo un dos poucos países que se negaron a ratificar o Convenio 169 da OIT, sobre "Povos Indíxenes e Tribais en Países Independientes", que regula os direitos da propriedade e posesión de terras ocupadas por comunidades indíxenases.

A ausencia dunha política indíxenista adecuada limita a promoción e defensa dos direitos humanos, lexitimando pola contra a violacións dos mesmos, e xenerando un estadio de indefensión legal, que en moitos casos vese agravado polo descoñecemento que a povoación indíxena ten dos mecanismos de defensa. Sendo o estado venezolano, através dos seus organismos, o responsável directo desta situación, agudizada ainda máis tras a

'Venezuela é un dos poucos países que se negaron a ratificar o Convénio da OIT, sobre "Povos Indíxenes e Tribais en Países Independientes", que regula os direitos da propriedade e posesión de terras ocupadas por comunidades indíxenases'

aprobación do Decreto Presidencial 1850.

■ **O DECRETO PRESIDENCIAL 1850.** O 14 de Maio do 1997, e sen autorización do Congreso Nacional, o Consello de Ministros, deu luz verde ao plan de ordenamento da Reserva Forestal de Imataca mediante o Decreto Presidencial 1850 que regula o reparto deste fermoso bosque tropical entre compañías mineiras e madereiras para a explotación, industrialización e comercialización dos seus recursos naturais.

Imataca, situada ao nordeste do país, sobre o escudo de Guyana, comprende unha superficie de algo máis de tres millóns e medio de hectáreas rica en biodiversidade e recursos xenéticos.

A posta en marcha do decreto, xeraría un dano irreversibel á zona polos efectos da contaminación debido a presencia da industria, ao tempo que as comunidades indíxenases Pemón, Warao, Arawao e Kariña, habitantes ancestrais desta selva húmida, verían seriamente ameazada a sua continuidade.

Noutra orda de cousas, aquel Decreto Presidencial de Rafael Caldera, ignora unha serie de leis e convénios internacionais asinados por Venezuela e ratificados polo Congreso Nacional, entre os que se atopan

a Convención de Washington de 1941 sobre protección da flora, fauna e beleza natural das Américas; o Convenio 107 da Organización Internacional de Traballo sobre a protección das povoacións indíxenases; o cumprimento da Axenda 21; o Convénio sobre Diversidade Biológica patrocinado por Venezuela na Cúmio de Río de Xaneiro de 1992, así como o artigo 57 da lei Forestal, e outras leis domésticas sobre os direitos territoriais e fundamentais dos povos indíxenases.

Ademais destas irregularidade, o Plano de Ordenamento, ignora os direitos fundamentais, humanos e territoriais das comunidades indíxenases, que quedan consideradas como "Atractivo turístico e man de obra barata para os futuros proxectos de desenvolvo".

Ante estos feitos, o goberno venezolano afirmaba que o plano está basado na información ofrecida polo profesor da Facultade de Ciencias Forestais e Ambientais da Universidade dos Andes. Pola súa parte, a Universidade, non só nega este punto senón que manifesta ter aprobado unha declaración solicitando a derogación do Decreto 1850.

Pola súa parte, os povos afectados, pensan chegar ata as últimas consecuencias nun asunto que consideran de vital importancia

para a sua supervivencia. Unha cultura é inseparábel do medio que constitue o seu hábitat e neste senso, o coordinador da Federación de Povos Indíxenes do Estado Bolívar, sentenciou ante o foro realizado na Universidade Central de Venezuela: "A loita contra o decreto é a loita pola vida".

E, mentres a Corte Suprema de Xustiza, decide a viabilidade do decreto, outro tema de litixio mantén en pé de loita aos pobos indíxenes da bacia do Alto Caroní, na Grande Sabana, e os da selva de Imataca, pola construcción dun tendido eléctrico a través do cal Venezuela deberá proveer de electricidade a Brasil como parte do acordo de cooperación asinado por ambos países en Marzo de 1994.

■ **DETALLES DO CONFLITO.** Desde o anuncio á opinión pública da realización deste proxecto, a Comisión Mundial de Áreas Protegidas e outros grupos ambientalistas, invitaron o goberno a reconsiderar a súa postura ante o grave deterioro que poden sofrir certas áreas naturais de Venezuela entre as que se atopan a Reserva Forestal de Imataca e o Parque Nacional Canaima, un espacio único declarado pola UNESCO Patrimonio da Humanidade. Amén do risco potencial para a saude dos habitantes que supón o campo electromagnético que xeran as liñas de alta tensión, e que algunos dos seus tramos pasa por entriba das comunidades indíxenases.

Pese a todo, Edelca, a empresa encargada do proxecto, cumprindo os prazos fixados polo goberno, comezaba a talas das árbores para a instalación das torres eléctricas. Os pobos indíxenes Pemón, Akawaio, Arawaco, Warao e Kariña, nunha acción conxunta, e unha vez esgotadas as instancias oficiais, decidiron o verán pasado, cortar a estrada internacional que une Venezuela-Brasil como medida de presión para esixir ao goberno a paralización inmediata das obras e o establecemento dunha mesa que puidera favorecer ambas partes. A pesar das mobilizaciones, duramente reprimidas, o dia 14 de Outubro os traballos de infraestructura da línia de transmisión eléctrica Macagua-Boa Vista, continuan imparáblemente o seu avance, baixo a vixilancia da Garda Nacional.

Aos indíxenes, sexan ou non venezolanos, tócalles máis unha vez pagar as consecuencias orixinadas pola ineptitude duns gobernos entregados ao poder e a corrupción, males endémicos da nosa agonizante "civilización".♦

Amigos dos Indios

O futbol na sociedade galega

ALFONSO EIRÉ

P R E S E N T A C I Ó N S
EN

A CORUÑA

XOVES 11 DE FEBREIRO ÁS 20 HORAS
NA A.C. ALEXANDRE BÓVEDA,
LINARES RIVAS 49, 1º
COA INTERVENCIÓN DE
XOSÉ RAMÓN, XOGADOR DO DEPORTIVO
TUCHO CALVO, XORNALISTA E ESCRITOR
ALFONSO EIRÉ

VENRES 12 DE FEBREIRO ÁS 20 HORAS

NA ATENEO FERROLÁNº,

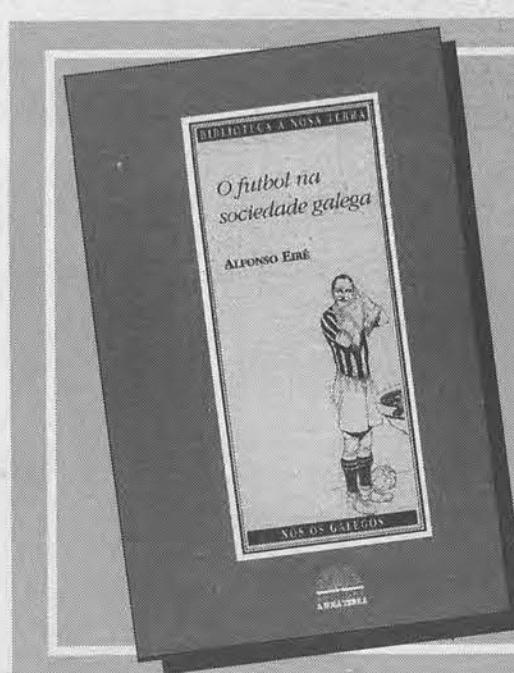
MAGDALENA 202-204

COA INTERVENCIÓN DE

XAN CARLOS LOPEZ PEREIRA E

ALFONSO EIRÉ

EDICIONES
A NOSA TERRA

o periódico do ano

Xa no seu
kiosko
por só

2.000 pts.
(12,020, euros)

La Voz de Galicia

A ALDEA GLOBALE

22

Nº 869 - ANO XXII

A NOSA TERRA

11 DE FEBREIRO DE 1999

*Tinamos un problema
e xa está solucionado*

J. M. Aznar

Os siareiros más contumaces do Celta e do Deportivo centran todas as suas esperanzas "en gañar algo" (copa, liga ou Europa). Quedar segundos sería unha frustración. Non comparan os orzamentos. O de gañar algo é unha teima como a do número un nas oposiciones. No futbol un penalti no último minuto pode dar ou quitar o campeonato de liga. Xa lle pasou ao Deportivo, pero hai pouco espírito deportivo neste espectáculo. Tamén lle sucede a un escolástico como Manuel Fraga que non gañou nunca as eleccións no Estado, pero ai está, ledo, con ese torneo menor das eleccións galegas. Menor para el, claro.

O director da Nasa, un tal Daniel Goldin, di que non haberá viaxes tripuladas a Marte até que pasen, cando menos, vinte anos. Ou seña: esquezámonos de Marte. A lua ademais está moi vista. No espacío non hai nada que facer. Nos anos sesenta tamén había depositadas moitas esperanzas no fundo do mar. Un lugar tan inexplorado e rico como o espacío,

Ironía, por exemplo

Pilar García Negro, unha vez máis outra vez, sae rabuñada e con sarabullo da contenda. Iso pásalle á señora Deputada por ter a pel sensible. Os sapos, poñendo por caso, endexamais se ortigan e moi rara vez sofrén espiñadas. Deberá aprender deles que, mentres non lles meten un fungueiro pola boca e lles furan o bandullo, non sofrén nin padecen.

García Negro, como é catedrática de literatura, coida que a ironía é aquela figura retórica que vén desde Sócrates coa finalidade de facer pensar servíndose da antífora e, dende logo, cargada de sutileza. Pois non señora, iso éralle antes. Agora non. Segundo os entendidos —e aquí semella que todos somos— a ironía son os reality shows. Ben se sabe que a finalidade destes produtos é catártica e aleccionadora, cousa saudable polo tanto. Deostalos, dicindo que se dirixen ao morbo da xente e a captar dende el a audiencia, é censura, afastamento da realidade e mesmo fascismo. Non deberá, polo tanto, a señora Deputada como portavoz do BNG na Comisión para a Igualdade e para os Dereitos das Mulleres, pretender que a Consellería de Familia gaste os cartos en cousas mellores que as creacións de Machine. Tampouco como membro da comisión de Educación e Cultura se debería preocupar polo castelán das letras: son cousas da nosa condición bilingüe.

Como o de semellarse aos sapos pode non resultarle moi suggestivo, permítome suxerirlle que imite aos heroes das películas: James Bond, por exemplo, sae sempre ben "planchado", ben limpo e ben penteado das situacións más difíciles. Os trucos e osdobres fan que isto sexa posible. Arredor da señora Deputada hai algúna xente que nunca se tisna nin se enruga... Pero ben sei que Pilar García Negro non anda a facer cine.♦

MARICA CAMPO

Opinar sobre Saramago

O outro día nestas páginas viña un breve apuntamento que dicía que eu, e o amigo Aníbal Malvar, opinabamos que Saramago era "aburrido". Eu penso que debe tratarse dun erro, agardo de mi que nunca fora tan torpe de declarar ou escribir tal cousa.

Primeiro porque teño na casa cinco ou seis libros do Saramago, e iso indica que lle teño prestada certa atención. E segundo porque non gusto de opinar sobre os escritores vivos, e non porque se podan arreponer eles senón porque non me parece xusto. Publicar é exporese a un mesmo a un xuizo público, algo cruel en si mesmo, e non desexo para outros as crucifixións que non quero para mi-

Daniel

INDEPENDENTISMOS

BOS

CHECHENIA
LITUANIA
KOSOVO
ESLOVAQUIA

MAOS

QUEBEC
PUERTO RICO
ULSTER
PAÍS BASCO

Tampouco me parece educado nin axeitado, porque os escritores cando opinamos sobre outros estamos a facer política de autor: defendendo unha estética, que nunca coincide enteiramente coa de ningún outro; atacamos outras contrarias; defendemos meros intereses persoais... É moi difícil para un escritor substraerse a todo iso e opinar con honradez e xenerosidade; mellor non probar.

Só opino sobre unha obra, téñoo feito, sobre declaracións doutro públicas ou sobre a propia figura dun escritor se entendo que é moi negativo para a miña cultura ou literatura ou algo que merece ser combatido. Nese caso entendo que é un deber facelo con franqueza. Mais non é este o caso, José Saramago é un escritor ambicioso e traballador e non teño interesse en facer unha valoración pública do que leva conseguido na literatura. En todo caso, como escribín no

José Saramago
é un escritor
ambicioso e
traballador e non
teño interesse en
facer unha
valoración
pública do que
leva conseguido
na literatura.

seu día, o premio Nóbels déronilo a el e non a unha literatura ou país ningún, así que penso que algúna razón terían para darrélo. A mi desde logo non mo deron. (E a verdade non sei que faría nun caso así).

Gracias por permitirmee esta aclaración.♦

SUSO DE TORO
(SANTIAGO)

Puntualizacións sobre o queixo

Tendo lido o artigo publicado no semanario "A Nosa Terra" con data 4 de Febreiro de 1999, deixaría, sen ánimo de polemizar, facer algunas puntualizacións coas que deixar constancia da miña discrepancia con datos expostos no mesmo:

1. Eu nunca dixen: "Hai que conseguir que o queixo de Arzúa se diferencie do holandés ou do manchego". Primeiro, porque a denominación "queixo de Arzúa" non existe; o nome correcto é "queixo Arzúa-Ulloa". E, segundo, porque o queixo manchego elaborase con leite de ovella. O único que apuntei a este respecto foi: "Por iso, os fermentos deberían ser específicos para a elaboración de cada variedade de queixo, evitando a necesidade de recurrir a cultivos comerciais que

se empregan indiferentemente para a fabricación dun queixo Edam (queixo de bola), Manchego ou Arzúa-Ulloa", do que non se pode tirar a información presentada no titular.

2. Non son médico, áinda que ás veces leve bata branca: díxen que era veterinario e doutor en veterinaria. Os médicos son licenciados en medicina, pero non doutores, salvo que fagan unha tese doutoral, a apresenten e se lles califique como apta.

3. Non me chamo Xanen Xoán Centeno. Se quixer cambiar o meu nome, escollería o de "João" perante calquera das duas versións citadas.

4. Tampouco fixen o comentario: "... porque a meliora da calidad do leite e sua conservación en frío fan perder propiedades como a acidez ou coagulación propia da elaboración artesanal", senón que, neste senso, escribín: "a meliora da calidad microbiolóxica do leite e a sua conservación en frío tamén dificultan a acidificación e a coagulación, sentíndose mui especialmente estes efectos cando se traballa con leite crudo".

Hai outras afirmacións que non se corresponden exactamente co texto enviado ou coa conversa mantida, pero considéroas de menor importancia.

Dado que as observacións feitas anteriormente, en especial a 1 e a 2, indican unha alteración sustancial no contido da información aportada, gostaríame que fosen corrixidas, xa que entendo que a rigurosidade na información debe presidir a línea editorial do semanario.♦

J. A. CENTENO
(A CORUÑA)

Suso Sanmartín

O clero e a desfeita do rural

Hai uns días apareceu nos meios de comunicación da provincia ourensá un manifesto dos señores sacerdotes do Arciprestazgo de Ramirás-Gomesende no que se facía referencia á situación actual en que se encontra o medio rural. Ao parecer,algún fose o culpábel da existencia do mesmo ou se fose agravar a súa situación.

Pensamos que é fundamental e prioritario que se tome conciencia, dunha vez, da dramática situación que está viviendo a nosa terra, toda vez que a desfeita que supón o despozoamento do rural galego é algo innegábel e de consecuencias catastróficas, ao mesmo tempo que, seguramente, de difícil solución. Polo tanto, todo o que poida contribuir a corregir a situación sempre é interesante e benvido. Querer cerrar os ollos ou intentar que o tema quede agochado, é unha parvada e un suicidio.

E por qué un estamento tan cualificado da sociedade, como é o do clero, non pode expresar o que ve, e palpa e siente a cotío ao seu arredor? Díramos que xa ia sendo hora de que alguém entre eles se atrevese a falar e expñer a situación con toda a crudeza e o realismo que o asunto require. Por qué non van poder falar, como o pode facer outro ciudadán calquera? Acaso non son membros da mesma sociedade na que vivimos todos? Ou é que alguém inda coida que os sacerdotes son seres que non deben ter os pés ben asentados na terra e os sentidos en contacto cos problemas que ela padece? Pensamos firmemente que son iles, polo seu ministerio, quen más ao tanto deben estar de todo o que poida afectar á situación dos seus fiegos; quen más deben sentir e compadecer os seus problemas; quen millor deben compenetrarse cos seus sentimientos; quen sempre deben encouparase da súa cultura; sen receos e reses temores; quen deben dar a cara, se fai falta, cando está en perigo a mesma supervivencia de todo un povo; quen debe demostrar, con feitos como este, que son persoas comprometidas cos intereses da xente que atenden.

Porque, en último termo, do que se trata é de intentar, entre todos, atallar o desastre que se avecina. Que a nosa terra poida seguir tendo unha oportunidade máis, e poder sobrevivir baixo a luz garimosa do sol que a ten vivo alumeando até o de agora.

Cómo poderá isto ser posibel, depende da capacidade e da forza de decisión que, entre todos, sexamos capaces de realizar. Do que se trata é de que todo o mundo arrime o ombreiro e

Por qué non van poder falar, como o pode facer outro ciudadán calquera?

cooperar; non de que nos perdamos en discusións secundarias que a nada positivo conducen.

A situación é desesperada, e o reto que hai que afrontar está cheo de mil dificultades. Os entendidos nas diferentes matérias da actividade humana deben dar a súa opinión e proponer razonadas propostas ás autoridades competentes, para ver de chegar a tempo de atallar a desfeita do rural, antes de que xa sexa demasiado tarde.

Os que non saibam facer nada, ou non poidan ou non querian, por favor, que non estorben. Ises serian os únicos que sobrarian. Todos os demais serian poucos para arrimar o ombreiro a unha tarefa de tanta transcendencia.♦

XOSÉ GONZÁLEZ ÁLVAREZ
(VIGO)

A engroda

Hai palabras que desaparecen por consunción vital, ben sexa por falta de uso ou por perderen vixéncia, pero a engroda non teña que ser unha delas. Tal vez haxa un especialista que queira tratar o caso como é debido, oxalá, pero eu falarei tan só dunha recente experiencia persoal.

O meu fillo Breogán vén de ser primeirizo, pois que tivo unha nena preciosa (tívoa Eva, a súa muller) e con tan fausto motivo acordouseme poñer en práctica un vello costume algo caído en desuso: o de agasallar ás paridas (paridas son neste caso as mulleres que paren, non outra cousa) cos oportunos produtos reconstituyentes

próprios da engroda. Ainda que admitindo todas as variantes que se queira, os tales produtos consisten basicamente en ovos, galifia morta, chocolate, e viño quinado. Así que tan pronto souben que a nora e maila neta xa estaban na súa casa, fun alá axiña portando eses catro esencialísimos elementos de nutrición puerperal. Emporio a galifia non era das nosas como teria que ser, xa que na casa non temos, e ocupando o seu sitio foi unha de supermercado que era ben gorda, desprumada, limpiña, plastificada, e dende logo morta.

E ali foi a cousa, que é cousa de comentar: chegou todo fachendoso co agasallo da engroda, que como tal anuncio, e resultou que ninguén sabía o que era iso.

Veciños, parentes, consogros, nora, fillo..., ninguén coñecía esa palabra, nem tiña idea nengunha do substancial significado dese substantivo.

O meu gozo nun pozo.

Un termo ainda vivo, vivente

nas falas populares do meu Bergantiños familiar, vén resultando por contra enteiramente ignorado

na miña Coruña natal. Incluso os meus consogros, que teñen as súas raíces noutro lugar distinto da nosa terra, descoñecían por completo esa expresión, que sei ca oían por vez primeira. Claro que o agasallo foi ben recibido, coñadío, pero a palabra non, que desconfiaron dela e até sospeito que a teñen como inventada por mí.

Volvín á casa preocupado e fun mirar no Dicionario da Real Academia Galega. A preocupación foi a máis cando vin que ese termo non existe: no flamante DRAG non está a palabra *engroda*, e xa que logo non existe. Bo foi que seguín na súa busca, menos mal, e logo dei con ela no Dicionario Galego-Castelán de Xosé Luís Franco Grande. Velai estaba o concepto buscado, *engroda*, moi ben definido como eses días despois do parto, así como a mantenza que se lle dá á recién parida. Non entendo como a Academia desbotou dessa maneira unha expresión tan sabida.

E agora terei que levar alí o vello dicionario de Franco Grande para facerles ver aos descridos que a engroda existe, e mais que é unha cousa séria. Porque, de non, coido que xa andan todos a mirarme de esguello, considerándome polo baixo de barbalocas, coma un inventor lareto de palabras raras.♦

MANOEL RIVEIRO LOUREIRO
(A CORUÑA)

Dois melior do que um

Outro premio Nobel para a nosa Língua? Perguntamo-nos despois de ver como ultimamente vem aparecendo na imprensa a proposta para esse premio de Méndez Ferrim, apresentado-o como futuro

primeiro ganhador na nosa língua, mas

pensamos que quem o

propõem es-

quecem uma

coisa, e é que

não seria a

primeira vez

que a nossa

língua, o galego-

portugués,

recebe um nobel

de literatura.

Não seria a
primeira vez que
a nossa língua, o
galego-
portugués,
recebe um nobel
de literatura.

Com tudo isto mandar os nossos parabéns a Ferrim e desejar-lhe toda a sorte (apesar do uso da sua grafia pseudo-fonética e castellanizada) pois como literato merece toda a nosa admiración, e, aliás, sempre é melor ter dois

decíase. Pero hai tempo que non se fala diso. Cómprate volver poñer os pés na terra. En Rússia por exemplo: un desastre. No Brasil: unha bomba.

Un xuiz de Girona condeou a un drogadito a entrar nun grupo de recuperación, como alternativa ao cárcere. Por volta de várias semanas, o drogadito regresou a onda o xuiz e díolle: "Por favor, mándeme ao cárcere, non quero ir a ese centro e coa miña familia tampoco podo viver". O xuiz deu a coñecer o caso aos meios de comunicación e fixose esta pregunta: "Que sociedade é esta que non lle dá máis alternativa a un enfermo que o cárcere?"

O célebre concurso, moi difundido por rádio, prensa e televisión, chamado *Vamos a contar mentiras* e que ten como tema preferente a situación no País Basco, ven de presentar un achádego lingüístico de primeira categoría. Trátase do ministro Mayor Oreja falando en público do "señor ternera", en lugar do "señor

A ALDEA GLOBAL

está aberta ás vosas colaboracións, débense incluir o nome e apelidos.

Os textos non deben exceder as 45 liñas.

Agora tamén pode dirixir os envíos para esta sección polo correo electrónico: antpcg@arrakis.es

Envíos a:
A ALDEA GLOBAL
A NOSA TERRA

Apart. 1.371 36200 Vigo
ou através do Fax:
(986) 22 31 01

⊕ CABALO DE BUZO ⊕
RESTAURACIÓN • CONSERVACIÓN

Rúa Chile 8, baixo • Tel. 986 460 901 - 986 206 549 • 36 202 Vigo

"Urrutikoetxea" que é o seu apelido. O contrário sería inaudito: que os xornalistas ou os políticos se empezasen a denominar entre si: "O chepas", "o que faltaba", ou "o man lixeira". Por moito etarra que fose, non deixa de ser un deputado e sobre todo unha persoa. Ademais, choca moi iso de "ternera", precedido polo de "señor".

Nótase a existéncia, por primeira vez, de actores galegos no cinema español. Non un, senón vários. Tamén comeza a haber directores, como Villaverde, e haberá máis. Lonxe vai quedando o *xanbolismo* como único exponente do galego. Tamén se vai perdendo a necesidade de agachar a procedencia para franquear o mercado estatal. En boa medida débese a iso tan denostado que se chama TVG, á pequena –pero existente– industria audiovisual galega e ao teatro galego dos últimos vintecinco anos. Vaise vendo que até para ser universais, cómpre contar cunha estrutura **própria**. Se iso sucede cun partido estatal governando na Xunta, cabe imaxinarse o que sucedería se... Pero, en fin, ese é outro tema.♦

nobeis do que um, pos seríamos duplamente reconhecidos.

Para acabar lembremos umas palabras do ilustre João Vicente Biqueira: "O galego não sendo uma língua irmã do português, uma forma do português (como o andaluz do castelhano), tem-se de escrever em consequência como português. Viver no seu seio é viver no mundo".♦

ARMANDO RIBADULHA
(PORTAVOZ NACIONAL DO MOVIMENTO DEFESA DA LÍNGUA)

Abegondo, concello cementado

Abegondo, "concello de futuro" cachonda ironia que se le nos carteis colocados segundo se entra no concello polas estradas importantes. Cecais deba ser entendido como exuberante delirio de propaganda dun governo municipal que coida ser quen de construir ou polo menos deseñar, as liñas mestras dun tempo vindeiro, que ao mellor xa están facendo. Esta concepción palpábel do tempo glorioso que virá, redúcese, como Hitler coas autopistas xermánicas, a un elemento da construcción: o cemento. Así, os veciños da parroquia de Abegondo entre a vergüenza e o noxo, viam como era posto patas arriba o vizoso campo da feira e cruzado con dous accesos pavimentados, posto que, cos prados que hai neste concello, non é cousa de andar paseando por riba da herba; literalmente decapitaron as árbores que os nosos pais plantaran hai perto de medio século, deixando só os toros, para

que unha vez secos só lles teñan que pasar a motoserra á carón. Talmente. Así como tamén era erradicado un parque medio morto no que ainda había restos de xoguetes de ferro como vestíxios históricos, onde nós, sendo neños que xogabamos a ser maiores acabamos sendo homes e mulleres que faremos o próximo século deste concello: alí vivimos

boa parte da nosa xuventude que agora semella que nos rouban.

Non só é un crime contra a natureza, contra a memoria colectiva dun povo é, ainda moi pior, contra o sentido común que nos define como seres racionais.

E é que para o miñoco entendemento dos sátrapas deste con-

CLÁUDIO LÓPEZ GARRIDO

Pelouradas

Acosado amorosamente polo BNG que lle arrebato a iniciativa, o PSOE parece iniciar um movimento de involucrom táctica que non passará de requebro político a nom ser que queira repetir o sucesso de Abel Caballero. As limitações do marco municipal e a carência de um projecto político nom subordinado para Galiza, obriga-lle a buscar a identidade perdida e a resaltar as diferenças com o BNG, situando o debate no ámbito do patriotismo constitucional, o Pacto de Lizarraga, os Balcáns e outras vulgaridades de tertuliano cara.

Perez Touriño, remedando a Borrell, exige-lle ao BNG que acabe com a ambigüidade, ainda que quando se lhe pergunta pola legitimidade estadounidense no bombardeamento de Iraq, se espraié confusamente sobre a necessidade do Euro-exército. Antón Louro, que do PSG pasou á percha da Consellería de Cultura, na mao de Alfredo Conde, para voar até o poleiro sociata, esquecendo que o PSOE é o autor da lei de estrangeirice, larga a pelourada de "Espanha como espaço de solidariedade", sem explicar por qué tal conceito nom é estensivel à UE, da que se reclama a continuidade dos fundos de coexom, e a todo o planeta. E monsenhor Vazquez, "azote de las autonomías", defensor da teocracia municipal, da unidade de destino do paseo dos Cantóns e da ideia dumha Gram Sérvia española numha Europa das cidades e das imobiliarias, badua sobre os nacionalismos aos que atribui os defeitos que caracterizan a sua práctica de alcalde fascista.

O PSOE deverá renunciar a adoptar o estilo de Rodriguez Ybarra ou de Carlos Iturgaiz na Galiza. Bastante tém com a caricatura de Jesús Gil y Gil na Coruña que condiciona a sua estratéxia, salvo que perda a maioria absoluta. Mas de impedir isso, encarga-se o PP.♦

cello non hai nada máis vistoso, que sexa máis admirábel símbolo de progreso e civilización que o cemento. Deste xeito, o que fóra parque ficou completamente sepultado polo cemento e no seu lugar construíuse algo semellante a unha ovalada poza que intenta ser lago sintético, en cujo centro eríxese unha espécie de menir megalítico que abófe da gañas de esmendellar a martelazos porque semella ser un monumento a ignorancia desste povo. Ollo, aldeáns si, pero paletos non. Claro que o cemento nunca é vello sempre será cemento, que lastra os nocelos do camiñante, que se extende coma unha planicie de sinxeleira estúpida, que che cupe todo o sol de verán, e tamén é certo: nel non prende o lume e non precisa maiores cuidados porque é pura antítese da herba, da natureza e da vida.

Deste xeito, o que fóra parque ficou completamente sepultado polo cemento.

(P.D.: Digo eu que no remoto caso de que sobrase algúns cements desas monumentais obras, ben poderían arranxar un pouquín a corredoiras que da acceso á casa de quen isto escribe, xa que cando chove enlámase toda e non hai demo que pase por ela. Xa que Abegondo é concello de futuro e o futuro é o cemento, eu tamén quixera a miña parte).♦

MAXI REI
(ABEGONDO)

ENCYCLOPÉDIA
TÉMATICA
ILUSTRADA

A Encyclopédia de consulta en Galego xa está disponible para os nosos leitores.

30 volumes. Papel Estucado Arte 150 gr/m². 64 páxinas a cor. Capa dura plastificada mate

O Medio Mariño, A Agricultura, A Minaría, Os Ríos, Recursos Mariños, A Vide e o Viño, Ecoloxía, A Evolución da Vida, A Casa, O Medio Terrestre, O Corpo Humano, As Máquinas e os Inventos, As Paisaxes Galegas, etc.

A NOSA TERRA

BOLETIN DE SUBSCRICIÓN

Desexo subscreberme á colección Encyclopédia Temática Ilustrada. Prezo da subscrición para o Estado español 1.250 pta (cada volume).

Nome Apelidos Enderezo Povoación Provincia

PAGAMENTO DOMICILIADO

Banco / Caixa de Aforros Conta ou libreta

Titular Sucursal

Código Postal Teléfono N.I.F. Povoación Provincia

Povoación N.I.F. Povoación Provincia

Sírvanse tomar nota, e atender ata novo aviso, con cargo á miña conta os recibos

que ao meu nome lle sexan presentados por Promocións Culturais Galegas

Remitir unha vez cuberto a A NOSA TERRA. Apartado postal 1371 - 36200 VIGO

Mais información no teléfono (986) 43 38 30

Data / /

Sinatura:

Volume 1.
O MEDIO MARIÑO

O latin pode converterse en elemento de unión en Europa

Ten grande protagonismo nos estudos en Alemaña, Francia e Inglaterra

♦ XAN CARBALLA

En línguas do tronco xermánico, o coñecemento do latin é factor de prestíxio para os falantes cultos. Mentre nos programas de estudio de Alemaña, Francia ou Inglaterra ten un peso grande, debece no Estado español en cuase anécdota, máis grave no caso dos estudos universitarios de filoloxía. Poderá ser o latin língua na que basar a unión europea?

Xosé Luis Iglesias, xornalista galego que traballa na grande axencia de prensa alemana DPA, lembra os seus primeiros pasos de emigrante europeu, "cando ainda non coñecía ben a lingua, cada vez que me faltaba unha verba recorria ao galego e mesmo ao latin que estudara e *xermanizaba*. O resultado sorprendíame porque os meus interlocutores consideraban que sabía un alemán moi culto. Igal me pasaba co inglés". A anécdota ilustra o prestíxio que a vella língua, tronco de moitos dos actuais idiomas europeos, mantén ainda e tamén da utilidade do seu coñecemento para a comunicación europea.

De feito en Alemaña é intensivo o seu estudo, non só na universidade senón no ensino secundario. Daniel Rozados, que viviu e estudiou un tempo na Alemaña resúmese "os alemáns ollan cara os países escandinavos como modelo de ideas para futuro, e no molde clásico de Grécia e Roma, como cerne da cultura clásica que Alemaña hoxe mellor representaria. Esta idea transmítense no sistema educativo e daquela un estudiante que non sabe latin é menos considerado. Para os alemáns ter perfección nas línguas clásicas é un factor de prestíxio".

Fóra do ensino

O debate sobre o peso das disciplinas de Humanidades no ensino é intenso desde hai máis de quince anos. Frente ao pragmatismo das asignaturas técnicas está a reflexión sobre a necesidade dunha sólida formación en línguas (incluído aquí tamén o latin e o grego), literatura, historia ou filosofía. A meados dos 80 Xesus Alonso Montero publicou na prensa un alegato a prol da meirande presencia do latin no ensino, e por extensión das humanidades. Aquel *Pro lingua latina et non solu*, foi motivo de debate, "eu insistía nunha liña que xa lanzaran os que foran presidentes da Sociedade de Estudos Clásicos, Rodríguez Adrados e António Fontán. Hoxe podemos distinguir entre a situación na Universidade e no Ensino Secundario. Na Universidade parécese que a formación que están

Xesus Alonso Montero defende unha meirande presencia do latin en todos os niveis do ensino.

A.N.T.

acadando os filólogos é anticientífica. En boa parte son analfabetos en Latin e iso é grave".

Alonso Montero lembra a formación das xentes da sua xeneración, "no meu vello bacharelato tiñamos 7 anos de latin e 3 de grego. Coñeciamos os latins culto, vulgar, clásico, medieval, renacentista... Esa era a base sobre a que se formaban os filólogos. E tamén coñeciamos as literaturas que se escribían nesas línguas: Horacio, Marcial, Dante ou Fray Luis de León. Hoxe perdeuse en grande medida e é un déficit grave".

No ensino medio só hai un ano de obrigatoriedade, "e quizais sexa un curso onde a operativa sexa máis aborrada (declinacións, para-

digmas,...) Non entran na literatura, mesmo naquela más sínxela de traducir porque apenas teñen vocabulário", aponta Alonso Montero. Para o profesor universitario "atentar contra o ensino do latin é facelo contra un recurso básico para o pensamento, co resultado de que van sair xeracións de estudiantes mecanizados".

Língua europea

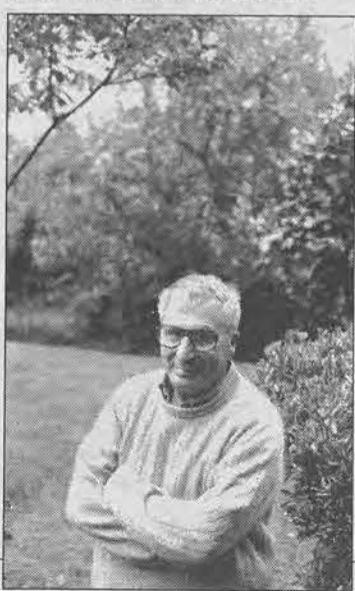
No cerne da formación de Eu-

ropa, o latin como língua de poder alancou por séculos, por riba da sua transformación en novos idiomas. Até o século XVI, ainda que xa as línguas nacionais tiñan o seu rango de uso, a comunicación epistolar entre persoas de diferentes países europeos faciase en latin. Mesmo era a língua nos foros de debate. O peso político, militar e cultural foi imponendo o francés até que a forza do inglés comeza a avanzar no XIX co resultado coñecido.

A Igrexa mantivo na sua litúrxia até o Concilio Vaticano II o latin, e de feito non foi substituído até ben entrados os anos 60. Para o historiador Francisco Carballo "o latin podería recuperar un posto interesante porque está na raíz das línguas romances e as culturas europeas. tame nas de orixe xermánica hai unha pegada fonda. Pero podía recuperar un lugar de utilidade, porque de feito ainda hai moita terminoloxía lingüística (por exemplo, en bioloxía), que utiliza terminoloxía latina".

Carballo lembra que nalguns institutos vaticanos ainda o latin é língua de uso habitual "e hai publicacións integralmente nesta língua". En contraste coa formación doutro tempo lembra que nos seus estudos como crego o peso do latin e o grego era enorme "cando hoxe os seminaristas apenas o coñecen. Nos cregos da miña época, despois do galego e o castelán, a maior mestria era en latin e grego, moi por riba do inglés ou o francés".

Roberto Blanco Torres, a quien se adica o Dia das Letras Galegas de 1999, escribió, no diario Galicia, un artigo en latin nos anos 20 para poñer en solfa á censura. Baixo estas liñas, Francisco Carballo.

ENTRE PARENTESIS

Rationem non habent credo, plaine illi qui impossibilem hodie scribere dixerint mēriti putant. Satis adversa equidem tempora sunt, et improba labori quoerendi res aliena vis prohibicimur, non juris: multaque priciliosus plorosque, nisi eventuum mentis oculi arceanus et ab iustitia sensus cordis, et nisi obtutius aures ad elanorem justorum vocis. Qui hoc non videat, avecum est. An, putas, lector, facilem salvationem? Verum justum est aliquas verba dicere, et non solum justum, sed etiam sanctum, in nomine spiritu excelsiorum sollicitudinorum. Habemus dicendi, per exemplum, si nemini laedit, si haud censurit scelum, qui magnum nobis iniunxit periculum, dum non bellum ducem veritatem, sine pavore, et cum multis verbis in ore loquendo, aut ut quod videt, secundum trahendo tanquam prodea testium capites omnia. Quis illi qui proelliuit, aut triumphans mortit, aut non mortit. (Sic veritatis sunt verba). Tunc magnum esset patria, audacie res militares, cibis meliorem, mulieres magis formosas, felicesque omnes cives hispaniorum. Amén.

Letreiros e lóxica

VÍTOR VAQUEIRO

Como teórico ser civil e humano (Ángel González dixit) tento que definir o meu paso por este val de dor chamado mundo, a defensa dos valores igualitários. Fiel a esta obriga co meu país e tempo, reivindico *hic et nunc* transportes colectáneos axeitados ao meu tempo e país e, na hora presente, o camiño de ferro é unha necesidade inescudable. A utilización é parte da reivindicación, polo cal emprego con frecuencia este meio de transporte que, aliás, depara surpresas e viaxes insospitadas que, ás veces, nen a mellor literatura fantástica é quen de fornecer.

A semana pasada viaxaba nun dos comboios que cobren o traxecto Vigo-Santiago. Para quem descoñece este sistema de desprazamento direi que existen dous tipos: trens lentos e moi lentos. Eu viaxaba nun do segundo xénero, tipo que, apresentando a pexa da lentitude fanática (43 minutos tarda o rexional en percorrer os 30 kms que entremeian Pontevedra e Vigo: 40 km/h de calafriante promedio), permite, ás avesas, unha análise miudalleira da paisaxe ribeirá e o modo de vida camponés, coñecemento que resultaría inatinoxable nun dos chamados de alta velocidade.

Navegaba tranquilo no meu asento, cando sentí o agullón, non urxente, por sorte, de exercitar a micción. Despois de acadar a porta correspondente, un letreiro enunciaba a proibición de abrir co tren en réxime de marcha. Incorrendo, máis unha vez, no meu comportamento radicalmente cívico, tornei ao meu lugar, agardando a que chegara a seguinte estación. Acadado, ao cabo, este obxectivo, entrei no excusado e, alí, outro letreiro especificaba con claridade o voto existente sobre a utilización do retrete nas paradas.

Nestas situacións é preciso non atordorarse. Razoei: se fica proibida a entrada durante o período de marcha e é rigorosa a negativa á utilización do servizo durante as paraxes do comboio, semella que todo isto é parte dunha estratexia globalizada, perversamente argallada por RENFE, que vai encamifada a atinxir o non emprego desta dependencia. Razoei outravolta: quen coñece o camiño, coñece o atallo, xulga o dito galego. Consecuentemente, e de maneira estritamente cívica, agardei a que o camiño de ferro se puxese en marcha e executei o acto que até alí me levara. Consciente de que non podería abrir a porta sen incumprir a primeira das interdicções, agardei novamente a que se verificase a seguinte detención, cousa que, como dixen, aconteceu ao cabo de moi poucos minutos.

Desde a outra semana desexo afervoadamente coñecer ao xefe dos servizos loxísticos de RENFE. ♦

SHCMIDT DE LAS HERAS

■ Schmidt de la Heras en San Martiño Pinario

A verdade da natureza expressada nas imaxes de Incóncio Schmidt de las Heras pode ser ollada por quen se achegue ao mosteiro de San Martiño Pinario até o 28 de Febreiro. Xosé Luis Cabo e Xosé Vázquez Caruncho son os comisarios desta mostra organizada polo CGAI, que recolle 56 fotografías do período máis activo do fotógrafo, entre 1944 e 1960. Nacido na Coruña en 1897, Schmidt de las Heras está recoñecido como un dos fotógrafos máis importantes na Galiza e no Estado. A sua fotografía de paisaxe serve como símbolo de contextos e ideoloxías específicas, segundo explican os organizadores da mostra deste fotógrafo, morto en 1975, e do que resaltan a sua mestria no tiraxe ao bromóleo. ♦

■ Morre o dramaturgo Xosé Carlos Couceiro Carro

Xosé Carlos Couceiro Carro, que desde hai dez anos era integrante de Sarabela Teatro de Ourense, faleceu o 29 de Xaneiro. Natural de Betanzos, actualmente imparte clases no instituto de Vilanova de Arousa, ocupación que compartia coa poesía e coa creación teatral. Colaborou e asesorou nas traducións de *Madame Sade*, de Mishima, *As sillas*, de Ionesco e *Xacobe o seu amo*, de Milan Kundera, pola que obtivo o premio Compostela na modalidade de tradución e adaptación. Era o coautor de *Tics*, a peza coa que o grupo gañou o Festival de Teatro de

Xixón no apartado ao mellor texto de 1998 e foi coadaptador da montaxe que sobre *A Esmorga*, de Blanco Amor, fixeron os ourensanos. O vindeiro 27 de Setembro estréase en Ourense *O soño de Caín*, peza na que participou como coautor. ♦

■ Perto de 40.000 mil galegos viron xa Fisterra

A dia 7 de Febreiro, cando se cumplía un mes da sua estrea, 30.795 espectadores xa pasaron polo cinema para ver a versión galega de *Fisterra*, a fita dirixida por Xavier Villaverde. Segundo os datos da produtora Continental, foi o cine Rosales da Coruña o que máis persoas rexistró e maior recadación obtivo. Case oito mil espectadores pasaron por esta sala. O cinema Yelmo de Lugo tivo 3.518, e os multicines Norte, de Vigo, 3.347. É de reseñar a acollida da fita protagonizada por Nacho Novo e Enrique Alcides en Compostela, xa que pola sala Valle Inclán pasaron este primeiro mes 5.667 espectadores. Unha cifra que se achega aos dezoito millóns de pesetas é a acadada na recadación da Galiza. ♦

■ Versión teatral para Círculo de Suso de Toro

Teatro do Adro pon en escena unha montaxe baseada no último libro de Suso de Toro, *Círculo*, que comeza a sua xira galega o Xoves 11 de Febreiro no Auditorio Caixa Galicia da Coruña. Xa a mesma compañía montara no ano 1997 *Nano*, basado en textos do escritor sobre "ese parvo lúcido que coa sua ollada melancólica e desconcer-

■ Catro pintores galegos gañan os prémios Eixo Atlántico

Xurxo Alonso e Sebas Anxo máis, na categoría de artistas novos, Edmundo Paz e Xaquín Morales, foron os galardoados cos Prémios de Pintura "Eixo Atlántico", que se fallaron o Xoves 4 de Febreiro en Braga. Das 275 obras presentadas, 240 eran galegas. Os pintores novos receberán cadauno prémio de cen mil pesetas mentres que Xurxo Alonso e Sebas Anxo correspondentes medio millón de pesetas. O xuri estaba composto por Ana Mercedes Estoffell, conservadora da Fundación João Soares de Lisboa, Armando Alves, pintor do Porto, o artista galego Antón Abreu Bastos, o director do

Museo Municipal de Vigo, Xosé Manuel Hidalgo Cuñarro e a profesora e crítica lisboeta María José Palla. O mesmo día do fallo, e coa presencia do ministro portugués de Cultura, inaugurouse unha exposición que vai percorrer até fin de ano as dezoito cidades do Eixo Atlántico. ♦

tante ilumina ángulos escuros da existencia". Círculo representa en Vigo o 12 de Febreiro, e en Lugo o 19. Continuará por Pontevedra, Ferrol e Santiago. ♦

■ Manuel Rivas, traducido a cinco idiomas

A tradución ao francés de *O lápiz do carpinteiro*, de Manuel Rivas, será editada por Gallimard, que tamén se fará cargo de *¿Qué me queres amor?*, o libro de relatos do mesmo autor. *O lápiz do carpinteiro* tamén chegará a Alemania —editorial Suhrkamp—, a Itália —editorial Feltrinelli—, a Portugal —editorial Dom Quixote—, e a Catalunya —editorial Proa—. Rivas tamén é noticia pola estrea a finais de Febreiro de *La lengua de las mariposas*, a pelcula realizada por José Luis Cuerda, baseada nun relato de *¿Qué me queres, amor?*, que terá versión en galego. ♦

■ Miro Villar e Alfredo Conde debaten sobre literatura en Roma

Co gallo da abertura da mostra "O camiño de Santiago" no Instituto Cervantes de Roma, organizouse o Mércore 10 de Febreiro

unha mesa redonda para analizar a literatura galega. Nela estiveron presentes os escritores Miro Villar e Alfredo Conde más os profesores Filipo Bettini, Tullio de Marco e Giulia Lanciani, que visitou Galiza o pasado ano con motivo do encontro que sobre os troveiros medievais se organizou na illa de San Simón. A poesía de Miro Villar foi premiada en Italia en 1998. ♦

■ As produtoras independentes fan balance do estado do audiovisual

Debatir a organización dun seminario sobre producción multimedia e dun festival dedicado ao documental foron os puntos centrais da asamblea xeral da Asociación Galega de Produtoras Independentes (Agapi), que se celebrou o 5 de Febreiro. Viñan os responsables de Agapi de participar na sinatura co ministerio de Cultura e Argentaria dunha liña de crédito de sete mil millóns de pesetas para a producción audiovisual do Estado. Coa promesa por parte do ministro de cultura, Mariano Raxoi, de que haberá un representante do sector audiovisual do país na comisión que evalúa os proxectos a subvencionar polo seu departamento, os representantes de Agapi celebran a sua entrega de prémios o vindeiro 27 de Febreiro. ♦

■ A enerxía de Insomniacs en Vigo e Ourense

David e Robert Wojciechowski son dous irmáns, fillos de emigrantes en New Jersey, que formaron a banda *The Insomniacs* en 1990 xunto a Mike Sin. Teñen tres actuacións no Estado, duas delas en Galiza e unha en Madrid. Tocaron o Mércore 10 de Febreiro en Vigo e pasan o Xoves 11 polo Rock Clube de Ourense apresentando o seu segundo disco *Out of it*. Enerxía e potencia caracterizan o seu directo, que gostará sobre todo aos amantes do rock & roll dos sesenta. ♦

■ Teatro de Ningures estrea unha obra sobre a incomunicación

"Lugar común. Posesión en doce tempos" é o título da obra que o cangués Teatro de Ningures apresenta na casa da Cultura desta vila o dia 12 de Febreiro. Dirixida por Etelvino Vázquez e producida por Xosé M. Pazos, "é unha historia de posesión en tres espazos diferentes cun denominador común: a incomunicación. Unha historia mesturada de tres parellas curha relación común: a inexistencia de tal relación". *Lugar común* é, segundo os membros de Ningures, tráxica "mais cun grande pouso de ironía, de humor cruel". ♦

■ Un estudio da emigración, premiado no Consello da Cultura

Rosa M. López González foi a merecedora do primeiro premio "Arquivo da Emigración Galega", que convocou o Consello da Cultura, cun traballo titulado *Lembranzas de emigrantes*. Nel a autora recolle as vivencias dos retornados ao Saviñao, dando protagonismo a testemuñas e experiencias, partindo da base de que os retornados teñen un papel fundamental na evolución económica da zona. ♦

■ Os emigrantes na Suíza poñen en marcha *Polo camiño das estrelas*

Teatro e danza son a base do espectáculo *Polo camiño das estrelas*, que interpretan sete componentes da *Irmadade Galega na Suíza de Xenebra*. A montaxe, que se representa do 24 ao 27 de Febreiro en Xenebra, baséase en textos de Rosalia de Castro e do cenógrafo galego Alexandre Álvarez. O protagonista da peza ten que facer o camiño de Santiago á inversa, ou sexa, cara Europa a causa da emigración. Os textos están en galego e en francés. ♦

Leituras

Desventuras do Alén

Título: Alén da desventura.
Autor: Xavier Alcalá.
Editorial: Galaxia.

Xavier Alcalá é Xavier Alcalá. Inconfundible a sua escrita, a sua prosa directa e sóbria. Ai radica grande parte do seu atractivo, na transparéncia. Este último premio Blanco Amor ten un punto de partida acreditado e nel tamén a sua meta. No corpus literario de calquera autor hai obras más logradas e outras menos –o que non equivale a mellores e peores, calificativos de valor menos obxectivo do desexable– e no de Alcalá tamén, cunha particularidade: que no seu caso hai moi pouca distancia entre as unhas e as outras porque non acostuma descoidarse e os seus discursos denotan un innegábel traballo. O premio Blanco Amor decantouse, pois, por un autor que garante solidez e tamén por un autor cunha traxectoria de apasionamentos. Ao longo da sua obra é fácil observar como acostuma narrar historias sucedidas en Hispanoamérica, fundamentalmente na Arxentina. E non se fai máis complexo decatarse de que algunas das diáxezes, algunas das historias, chegan a interesalo de tal xeito que se reproducen e transforman sen deixar de ser elas mesmas, lembramos o caso *Tertulia* e *Cárcere verde*. Pois ben, non seria nada raro que con *Alén da desventura* sucedera algo semellante a *Tertulia*. Non seria nada do outro mundo que das tres historias que se relatan, algunha, ou todas, rematen por adquirir entidade propia en discurso singular. Calquera das tres

Xavier Alcalá.

XURXO S. LOBATO / ARQUIVO

presenta suficiente atractivo para que tal cousa suceda.

As tres historias que comprende *Alén da desventura*, a de Isaac Morris (ou Isaac Moore) a do padre Sineiro e a do propio señor de Alcaraz –se alguém quere ver aqui un trasluso ou inspiración no mesmo Alcalá? É libre de facelo e motivos non lle faltarán. Lembrense tamén as declaracions do autor onde di que retrata a un ex-conselleiro e que podería facer cambios. Un bon argumento publicitario, o morbo pode moito e non é difícil adiviñar de quen se trata. Todas tres confluen nun final único, aparentemente. Aparentemente porque as do Isaac Moore e do Sineiro non son imprensindibéis para chegar a ese remate, dá a impresión de seren historias autónomas (ainda que complementarias entre si) e que a sua función é a de encher o tempo do señor de Alcaraz. Esa é a primeira impresión que dá. Pero, se se pensa un chisco, a historia con menos entidade é a do Alcaraz e ben puidera ser que a sua

misión fose a de unificar as outras duas, á marxe de ser soporte seu e de actualizalas ofrecéndolles contexto. Optese como se queira, o certo é que nengunha das duas contén información ou datos vitais para a resolución da historia do Alcaraz.

Das tres historias, duas acontecen en terras (e augas) austrais (a do Isaac e o Sineiro) e outra en Ferrol (a historia de intrigas protagonizada polo señor de Alcaraz). Das tres, a máis atractiva (e esta é unha opinión evidentemente moi subxectiva), quizá sexa a das intrigas que se tecen a redor dun intendente incapaz, indolente e bastante cego intelectualmente,

e as espionaxes que nela se desenvolven. Pero iso non quiere indicar que as outras non seduzan. A do Isaac é unha historia fundamentalmente naval, de desventuras continuadas. E non lle vai mellor ao padre Sineiro non seu catequista periplo. Porque é que calquera delas ten o suficiente atractivo como para converterse en autónoma. Será así? Non sería mala idea, posto que son pouco frecuentes os discursos navais e tamén as peripécias dos misioneiros –lembrese o dito verbo das intrigas– e son estes relatos dos más próximos no xenero da novela de aventura.

Claro que non convén esquenecer elementos comúns, que ainda que sexan extradiexéticos, tamén teñen o seu cometido. Interesa especialmente falar dun: a lingua. A pesar de que no relato do Isaac hai profusión de termos do mundo militar naval, e no do Sineiro o seu campo semántico é o relativo á relixión, a pesar de todo iso os recursos para lograr esos peculiares rexistros son bastante semellantes variando a penas no relativo ao campo semántico léxico, polo demais nas dúas, e tamén na do de Alcaraz, os procedementos son bastante similares, eis algúns: hipérbole, moita adxectivación, voz pasiva, morfoloxía oracional, cultismos limitados e transparentes, pero hainos, e moitas veces son sínxelamente palabras que hoxe usamos con outros significados.

Por outro lado non queremos deixar de comentar algunas cousas referidas ás personaxes. Primeiramente débese recoñecer que todas están ben perfiladas e sicoloxicamente son entidades complexas. Sen embargo, a dinámica do discurso leva a que o

(Pasa á páxina seguinte)

conta de libros

Recuperación do xornalismo de Murguía

Antes de escribir sobre arte e literatura en diversas publicacións, Manuel Murguía foi cronista de sociedade alá por 1853 en revistas como *El Correo de la Moda*, dirixida ás mulleres de Madrid. Eran as primeiras incursións no xornalismo, meio no que deixaría a súa pegada até 1923. *Prosas recuperadas*. O periodista de Manuel Murguía é unha edición de Xosé Antonio Durán, que compila os artigos básicos (e variados) que o historiador escribeu ao redor da historia, a etnografía ou a cultura popular. Está editado pola Real Academia Galega. ♦

A desventura de Xavier Alcalá

"Agardo que todos os personaxes aludidos teñan sentido do humor e que non poñan atrancio nengun para que a novela se publique", dicía Xavier Alcalá tras gañar o premio Blanco Amor con *Alén da desventura*. Xa está nas librarías, editada por Galaxia, esta novela histórica e de aventuras que, malia desenvolverse no Ferrol mariñeiro do século XVIII, ten un elenco de personaxes que, baixo outra identidade, son recoñecibles na Galiza actual. Centrada no poder da Maríña en Ferrol e na presencia dos ingleses na cidade, a novela volta ao pasado do autor quen asegura que sempre escribe da sua infancia. ♦

Achegamento a Roberto Blanco Torres

Sobrino neto de Roberto Blanco Torres, Xoán Blanco Valdés é o autor do traballo *Hipertensión cívica*, un achegamento á vida e obra da figura a quen se adica este ano o *Día das Letras Galegas*. Asasinado en Outubro de 36, Blanco Torres, nacido en Cuntis e autor da obra poética *Orballo da media noite*, exerceu o xornalismo en diversas publicacións. *A Nosa Terra*, *La Zarpa*, *El Noroeste*, *Galicia Diario* ou *El Pueblo Gallego* son algunos dos xornais que contaban cos seus artigos. Con Casares Quiroga no ministerio de Gobernación, foi xefe de prensa deste organismo antes de morrer. ♦

A consideración do galego en Portugal

"Quería saber em concreto se a nosa lingua era encarada pelos autores das tais gramáticas e ortografías como una entidade autónoma, claramente diferenciada do português, ou, antes, como uma sua subespecie", di Fernando Vázquez Corredoir, autor de *A construcción da lingua portuguesa frente ao castelhano*, editado en Laióvento. No traballo analisa os tratados gramaticais ortográficos dos séculos XVI e XVII en Portugal. ♦

NARRATIVA

O FÁCIL QUE É MATAR

Alfredo Conde

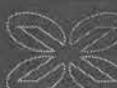
NARRATIVA
Alfredo Conde
O fácil que é matar

XERAIS

Unha mirada irónica, e tamén distanciada, sobre o exercicio do poder, da actividade política e empresarial na sociedade galega contemporánea.

XERAIS

(Ven da páxina anterior)

narrador alterne as fórmulas vocativas pertinentes a cada un, o que crea variedade na forma da lingua pero dificulta o recoñecemento da personaxe. Para mais, o recurso aos alias no relato do Isaac non semella suficientemente xustificado e tamén axuda na acentuación da confusión antes citada ademais non hai nada relevante detrás dese xogo.

Para remate, nesta auténtica novela de aventuras hai algo que crea sensación de baleiro: é o feito de que a historia que protagoniza o de Alcaraz parece que foi alongada en exceso e o seu clímax precipitase de xeito pouco ortodoxo para unha novela de aventuras, ademais, ao longo da novela, danse esperanzas de que as tres historias conducirán a un climax único (e intenso, polo tanto), cousa que non sucederá.

Non é mala fórmula para revitalizar o Blanco Amor, cando menos é mellor que as últimas ensaiadas. ♦

XOSÉ M. EIRÉ

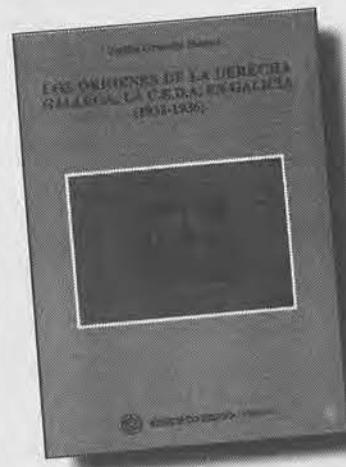
A dereita galega, 1931-1936

Título: Los orígenes de la Derecha Gallega: La CEDA en Galicia (1931-1936).
Autor: Emilio Grandio Seoane.
Editorial: O Castro, 1998, pp. 376.

Emilio Grandio aparece entre os historiadores con este *opus prium* "Los orígenes de la Derecha Gallega: La CEDA en Galicia (1931-1936)", un coidadoso traballo de análise e ampla erudición. Coñecímos artículos seus sobre a mesma temática en revistas de investigación, pero esta obra proba a seriedade investigadora de Grandio.

O cerne do traballo está no estudo da URD (Unión Regionalista Gallega) ao longo dos anos da II República, da sua imbricación na CEDA, do fracaso nas eleccións de Febreiro do 36 e da dispersión dos membros cara a formacións violentas ou cara o silencio. E URD formouse en seguida das eleccións á Constituente e durou ata o final da República. Formaba parte, iso si, confederal coa CEDA, pero mantíña a sua personalidade. O seu centro animador estaba en Santiago de Compostela.

Creo que é moi interesante coñecer este fenómeno da URD; lembra de lonxe a Coalición Galega de G. Franqueira. E o iter das duas foi parecida: a absorción pola CEDA no primeiro caso, polo PP —despois de aventuras sen fin— no segundo. As diferencias tamén son importantes: aquela moi unida ao pensamento católico e as organizacións confesionais, esta suficientemente autoxestionada. En todo caso, as duas ofrecen unha imaxe parcial da dereita galega; son unha parte da dereita, que no primeiro

caso abranxeu case a totalidade; no segundo un anaco florido.

Grandio fai duas preguntas preocupantes: "Que motivaba que un individuo en 1936 se declarase publicamente de dereitas? Que foi capaz de provocar a reacción violenta de parte da povoación galega en Xuillo de 1936?" Os sucesivos capítulos aclaran a primeira pergunta. A URD-CEDA forma parte dunha formación mental dada na Universidade —especialmente na Facultade de Dereito de Santiago— na homilia e na cataquese católica; responde, igualmente, aos intereses de clase, moi amplos por certo, desde o pequeno propietario rural e urbano ata o profesional e o gran proprietário.

Para os intereses defendidos pola esquerda só restaban sectores ilustrados, obreiros, campesiños proletariados... Contaban estes con órgaos de prensa cheos de vitalidade e logrouse no 36 a converxencia dos nazonalistas do PG. Pero desta esquerda temos estudos abondo. Faltaban da dereita e aquí están.

Á segunda pregunta a resposta desborda o tempo que se impuso Grandio na súa obra; di moi pouco nos últimos capítulos. Pero urxe averigualo. Confluiron elementos do exterior —moi constatábeis en Vigo—, os avatares da Guerra Civil que se prolongaba contra as esperanzas dos sublevados, a oposición virulenta das ideoloxías, os ódios locais. Penso, de entrada, que a violencia foi levada por sectores moi reducidos ante o medo comun que se agachou neses meses do 36. Despois a mesma "guerrilla" proba que a defensa faltara a tempo e urxia plantar cara á violencia daquela dereita que se unira á falanxe e requeté, os dous grupos que lideraron a desfeita, ademais dos militares.

Para o meu gusto o maior logro de Grandio é a demostración das interrelacións entre organizacións católicas e as políticas da Dereita; xa desde a introdución

temos as referencias ideolóxicas da formación da Dereita tanto a que se desembocou na URD-CEDA como a Renovación Española ou no Requeté. Da Falanxe omítense o proceso de formación. Neste entramado da Dereita aparecen unhas constelacións de personaxes universitarios, profesionais etc. De algun, como do médico Lis Quibén, Victor, de tan triste memoria en Pontevedra, quedamos ben coñecedores. Un índice onomástico serve para o dicionario de deístas daquelas tempos: un entramado persoal do poder na Galiza dos 30, o macizo social dunha povoación contra o que se estrelou a minoría revolucionaria.

Esta obra historia a Dereita Galega de 1931-1936. O autor dio expresamente; nada que reprochar por deixar de lado o resto de opcións; polo contrario ten razón cando critica a parcialidade de estudos de conxunto que deixaron na sombra esta realidade de tan ampla. Pero a verdade é que este tipo de estudos sectoriais producen certa desazón, como unha minusvaloración dos non historiados. Para o galeguismo que, como corrente de centro-esquerda, non se estudia, si se indica a relación de Brañas con persoeiros sinalados daquela dereita vg. Gil Casares e os galeguistas que se separaron do PG por motivacións ideolóxicas.

E. Grandio é profesor da Universidade de Santiago e pertence ao grupo de historiadores xovens da contemporaneidade galega. Augurámolle éxitos. ♦

FRANCISCO CARBALLO

Uma edição definitiva

Título: João Vicente Biqueira. Obra selecta (poesía e ensayo).

Edición: António Gil Hernández.

Editorial: Cadernos do Povo - Revista Internacional da Lusofonia. Pontevedra - Braga, Nº 43-45, 1998.

Esta edición definitiva de Biqueira, a cargo do professor António Gil Hernández, apresenta-nos a obra fundamental deste vulto chave das *Irmundades da Fala*, unificando-a grafia do Acordo Ortográfico de 1990, a começar pol o próprio nome do pensador, por entender-se que assim se satisfaz a sua proposta de integrar o idioma galego na Lusofonia.

Algunos dos textos constituirían o primeiro caderno, Johán V. Viqueira. Uma utopía verificável, do volume primeiro, Fizeram utopia..., da serie Divulgação, dos Cadernos do Instituto de Estudos Luso-Galegos Ricardo Calero-Manuel Radrigues Lapa, da Asociación de Amizade Galiza-Portugal.

A extensa obra (212 páginas) abre-se com un Parlamento inicial de Jenaro Marinhos del Valle, no que este valente e único sobrevivente das *Irmundades da Fala* históricas nos lembra que

"...nengun povo deve considerar-se fração de un Estado; antes, é um pedaço do mundo."

A biografía apresenta-la José Luís Fontenla, Presidente das actuais *Irmundades da Fala*. Vemos, brevemente, como Biqueira foi aluno da Institución Libre de Enseñanza, como estudiou em Madrid com Giner de los Ríos e Cossío, em Paris com Bergson, e em Berlín com Simmel e Cassirer, mercê duma bolsa da Junta para la Ampliación de Estudios, como se doutorou em Filosofía pela Universidade de Madrid e exerceu a docencia no Instituto Eusebio da Guarda, da Coruña. Colaborou com Ángelo Casal, Víctor Casas, os irmãos Vilar Ponte, Lugris Freire, Penha Novo, Alfredo Somoza, entre outros. Presidiu á asociación operária coruñesa Antorcha Gallega del Libre Pensamiento. Publicou obra galega e castelhana (a título de exemplo: Ensaios e Poesías, Elementos de Ética e Historia de la Filosofía), colaborou n'A Nossa Terra (primeira época), traduziu Natorp, Berkeley, Hume.

Foi assim a questão da nacionalidade: "A Humanidade desfaz-se em Nações, porque precisa órganos. portanto, as Nações são órganos da Humanidade". E entende que não devem impor a sua lingua: ensinar na escola galega em castelhano "é o mesmo que em Castela ensinar em portugués ou em catalão".

João Vicente Biqueira.

O volume contém a sua obra poética, inclusive as traducciones (p.ex. de Goethe), colaboraciones en ANT, divagaciones "enxebristas", a conferencia "Os nossos problemas educativos", artigos póstumos e vários, versões dos seus textos castelhanos (entre eles um ensaio sobre a filosofía de Unamuno). Fecho-se com uma pormenorizada e utilíssima Tabela de nomes e conceitos, que amiúde se acha em falta em publicações deste tipo.

E isto leva-nos á autoría desta Tabela e de toda a organización, aparato crítico e apresentación geral do disperso material, ingente e paciente trabalho que nos brinda con a sua habitual erudición o professor Gil Hernández, como tantas veces tem feito nos ámbitos más conflituosos da sociolingüística galega. Graças a todo este traballo, é mais fácil para o leitor de hoje

entrar no universo biqueriano e apreciar o que o seu alento generoso significa para as nossas gerações neste final de século e com o conflito lingüístico galego ainda sem resolver.

Foi Biqueira um idealista? Eis as suas palabras: "o facto de o ideal existir... o facto de sermos capaces... de realizarmos o ideal"; "sustentar que a vida vale, que a existencia não é um caos doloroso e louco, é justamente sustentar o valor do ideal": "o ideal nasce porque a natureza da nossa alma o faz nacer"; "O outro idealismo admite decerto a idea; por isso quer ele que encha a realidade de maneira que ne-la brille e fulgue. Este idealismo deve ser o nosso porque é o fundo!"

Foi um filósofo vitalista e positivista, concordante com Leonardo Coimbra, teórico da pedagogía e da psicología, pensador político, nacionalista integrador, socialista utópico e humanista integral.

Sobre a separación de Galiza e Portugal declara: "... o Minho une-nos e não separa... nele se mesturam águas portuguesas e galegas...". Por isso rejeita una ortografía fonética: "...isolar-se é morrer! Nengunha lingua se escreve foneticamente. O galego, não sendo una lingua irmã do portugués, mas um português, una forma do portugués (como o andaluz do castelhano) tem-se de escrever em consequencia como portugués. Viver no seu seio é viver no mundo, é viver sendo nós próprios!" "Em resumo: a ortografía fonética é a morte da nossa lingua; a ortografía etimológica é a sua vida..."

E não é opinión passageira sua, mas fundamental, sobre a que volta continuamente: "Insisto muito na ortografía porque terá, unida á purificación da lingua, uma virtude mágica: fará da nossa fala campesa, isolada e pobre, una lingua universal, de valor internacional e instrumento de cultura".

Afinal, ficamos com a sua exortación: "Que faremos? Acordemos, cultivemos en nós a força, a capacidade de creación, a audacia, a vertigem do futuro, a sede da distancia, o inebriamento do ideal." Ideal ao que ele dedicou a vida inteira. ♦

CARLOS DURÃO

Arte

Pedras
ciclópeas

Autor: Manolo Paz.
Lugar: Estación Marítima da Coruña.

A obra que Manolo Paz –Cambados 1957– expón na Estación Marítima da Coruña, non deixa indeferente ao espectador. O visitante atopa que as obras en xeral son de maior tamaño que él, e algunha poderíamos tildala de ciclópea. É por iso que a visita a súa obra tense que facer non dun xeito unidireccional, senón que debemos circunvalar as obras, temos medo de que o equilibrio que gardan as pezas se perda e veñan en abaixo, por lles tocar.

Por outro lado o que o escultor nos presenta, é o máis natural. Son pedras, das que atopamos nas canteiras naturais dos montes. É a propia natureza en estado puro, transportada a unha sa de exposicións. Esta estética de Manolo Paz, sinxela de verdade, por se basear en deixar falar á propia natureza, resulta sintonizar coas poéticas máis vanguardistas do momento.

É por iso que o traballo de Manolo Paz é recoñecido, a pesares do seu pousoado facer, segun quien coñecen o seu obradoiro.

O artista intervén o menos posibel, nas pedras. Na obra *Mundos*, apila rochas atopadas, dando a sensación de nos trasplantar a unha paisaxe futurista. Obra que nos ofrece outra característica da poética do cambadés: a repetitividade. O visitante pode circunvalar a obra, pero tamén pode adentrarse no medio das pedras de granito amarelo que a conforman.

E granito gris é a pedra de lantánio co que fai o obra *s/t*. Catro pedrafitas que conforman un conxunto, cuxa unidade nos ven dala pola intervención que o artista, fai en cada unha das pedras, que vistas con perspectiva, fai un xeito de cenefa.

Esta pequena intervención na matéria non resta para nada o

protagonismo do mesmo. Manolo Paz, deixa falar a natureza. Ás veces intervén somente para ordellas pezas. Así na obra *Terra e aire* feita con laxes de pedra de Benisalem. Son as pedras encasistradas, unhas con outras, coa sua cor, a súa textura, sen máis. É coa natureza con quem debemos dialogar. O autor esta a poñer a menos que pode da sua parte.

O mesmo esquema apresenta na obra *A penúltima cena*. A pedra é granito amarela e agora intervén más na obra. Trátase de pedra aserrada en grandes rodaxas, coma se fosen rabandas dunha grande árbore de pedra. E polo tanto contrasta a beira da pedra en estado natural coas caras aserradas da rodaxa.

Vaise intuindo que o noso artista utiliza distintos tipos de pedras, o que fai contrastar as obras entre si, xa na cor da pedra ou nas texturas das mesmas.

Nas poéticas actuais, a este xeito de traballar dáselle o nome de *minimal art*, e que seguramente a estadia do autor en Nova Iork lle axudaria a perfilar. Pero no mesmo Cambados naceu Francisco Asorei, -1889-1961– que abriu co seu primitivismo dos anos vinte e trinta as portas a linguaxe tectónica da natureza. Lémbrense os monumentos a Curros Enríquez ou a San Francisco, como Asorei utiliza as laxes de xeito que apenas as traballa, buscando unha trasposición metafórica entre o material en estado puro, coa forza dun ideal ou dun povo.

Como complemento desta exposición, pódense contemplar os seus menires, instalados nos arredores da Torre de Hércules, onde utiliza a mesma poética. A natureza pura intervida polo artista. Nos menires corta a pedra, facendo como fiestras por onde mirar o seu corazón. ♦

XESUS A. LÓPEZ PIÑEIRO

REINTERPRETAÇONS
LOCAIS OU
ARTE PRÓPRIA NA
PRÉ-HISTÓRIA GALEGA

ANTON FERNÁNDEZ MALDE

Se bem é certo que a falta de evidencias arqueológicas non permite caracterizar polo miúdo o Paleolítico galego, a partir do IV milénio observam-se umha serie de culturas, ou fenómenos culturais, bem diferenciados que se circunscreben ao territorio galego. Tal é o caso da fase do Megalitismo pleno, ou da idade do Bronze e nomeadamente a Cultura Castreja –um dos cernes da nossa cultura– Non semella casual o facto de que o territorio no que se desenvolveu um megalitismo singular vaia coincidir com o que, séculos mais adiante, os romanos chamarom Gallaecia, que vem ser o territorio galego natural, ainda que nom coincida com as actuais delimitações administrativas.

É evidente que as culturas que estan em contacto comparten alcuni elementos materiais. Na actualidade distintos povos de todo o planeta utilizamos computadoras, teléfonos ou CDs mantendo cada quem a sua identidade. Históricamente, a Galiza tem participado nos clásicos grandes fenómenos culturais mantendo unha personalidade de seu, e por tanto unha produción artística singular, na pré-história recente galega acho que ultrapassa a mera reinterpretación.

Como non pode ser de outra maneira, a produción cultural está em relación com a estrutura socio-cultural. No Noroeste Peninsular, entre o IV e II milénio observam-se comunidades amplas, bem estructuradas socialmente, que constrúem grandes monumentos funerarios colectivos (túmulos con dólmenes), o qual implica a existencia tanto de populações laborais de certo tamaño, como unha forte división social do trabalho implícita na necesaria dirección de obra e especialización técnica. Estas comunidades mostram unha grande cohesión entre elles, posada de manifesto pola difusión e uniformidade quer dos complexos desenhos arquitectónicos (idénticos desde a Capelada, Sárria, Barbanza ou Serra do Laboreiro, por exemplo): quer da arte megalítica. A reiteración de certos temas gráficos indican un fundo simbólico comum, que trascende o mero intercambio de objetos e crencias. Trata-se dumha produción cultural homogénea que pola sua difusión espacial e perduración no tempo non foi casual, senón que denota unha cultura megalítica propia no Noroeste peninsular, Central e Oriental, ainda que compartilhem rasgos gerais.

A partir do II milénio, com o inicio da hierarquización social produce-se a desaparición do carácter colectivo das anteriores comunidades, asociado a un alto grado de descohesión social a teor da cultura material. Frente a uniformidade constructiva e material anterior aparecen coetáneamente distintos conjuntos materiais e arquitectónicos. Todo isto sugere unha segura fragmentación das anteriores comunidades em unidades más pequenas e autónomas ocasionado por mor da imposición social das élites iniciais. Porém a extremada fragmentación mostra un pequeno degrau de imposición de aquellas. Com tudo, a nova ideología conta con unha grafía de seu: os petroglifos.

O fenómeno de hierarquización continua conforme se desenvolve a produción económica. Os incentivos para o afortalamiento das élites poden situar por unha parte no control da produción e circulación de objetos metálicos durante o Bronce Médio e Final; e por outra na introducción do ferro e novas técnicas de cultivo. O fenómeno Castrejo com as suas raíces no Bronce Final, sem chegar a desenvolver fórmulas estatais como no sur da Península Ibérica, representa a culminación do proceso de hierarquización social iniciado no Bronce Antigo. Tal e como se indica o proceso de gestación e as características materiais, o mundo castrejo é algo próprio e bem distinto das comunidades do Ferro da Meseta española e Cantábrico oriental.

Sem temor a falsos presentismos e sem pretender cair en outra falsidade como a "pré-história de España" (por Península Ibérica), a continuidade na ocupación do territorio e a relación nos procesos históricos das distintas culturas aparecidas na nossa pré-história recente, indican con claridad unha mui antiga identidade cultural de seu. A Galiza tem participado nos grandes fenómenos culturais, tem tido contactos e compartilhado elementos culturais con outras áreas próximas ou longínquas, mas con unha personalidade propia. ♦

ANTON FERNÁNDEZ MALDE é arqueólogo

O cordel

Guieiros

Número 5.

Edita: Asociación Cultural Xermolos.

Desta volta o monográfico que edita a asociación cultural Xermolos de Guiriz (Lugo) homenaxeao mestre finado Antón Santamarina Becerra. Emerxe da memoria colectiva da vila esta figura entrañable e significativa que segundo os promotores da publicación "naqueles anos de sementeira" aprendeu "a inserir o seu ensino no noso

médio, na historia desta comarca, nos labores do agro, no noso idíoma...". Refrescan a historia da sua traxectoria antigas alumnas e os escritores Bernardino Graña e Avelino Pousa An-

telo. O seu sobrino Antón Santamarina elabora a crónica da guerra e da posguerra da familia. Outras colaboracións aportan datos biográficos, acheganse ás terras buronesas, de onde era natural, e falan da profesión de mestre na historia. ♦

O Estripeiro

Boletín da Asemblea do Suído

Número 1. Febrero 1999.

Edita: Asociación Cultural e Social Asemblea do Suído, en Covelo.

Unha nova publicación que aproveita a sua saída a ruta para informar das desfeitas que a concentración parcial está a ocasionar "nun dos entornos, até fai pouco, mellor conservados de Covelo e da provincia de Pontevedra, ocupado por fragas, carballeiras e outros bosques de especies frondosas caducifólias". Informacións tamén sobre a oposición dos vecinos a un proxecto dunha pedreira no lugar de Pazos, unha mesa redonda na que se debatía a problemática do lobo e outras actividades realizadas no concello. ♦

Tempos Novos

Número 20. Xaneiro 1999. 500 pta.

Dirixe: Lois Alvarez Pousa.

Edita: Atlántica de Información e Comunicación de Galicia S.A.

A escasamente cinco meses da celebración das eleccións municipais e europeas, esta "revista mensual de información para o debate" leva á portada un artigo sobre o comportamento eleitoral dos galegos. Entrevisas ao presidente da Xunta, Manuel Fraga, e ao que foi director da Escola de Imaxe e Son da Coruña, Manuel González Baixo o tí-

tulo A Xunta, a primeira editorial en castelán unha radiografía do libro que releva o liderato do Executivo na publicación de libros na lingua do Estado. Ao fio Manuel Bragado propón "unha nova política para o libro galego". ♦

Óleo de Castelao "O cego de Padrenda". À direita, o cego debuxado por Osés.

O Xan Pirulé do Cego de Padrenda

• X. ENRIQUE ACUÑA

Roberto Blanco Torres escribira del que viña sendo más coñecido que o mesmísimo marqués de Riestra. Era certo. Pero tamén o era que non había romaxe na que non tanguera o violin. E é que co Cego de Padrenda pasaba o tal que con tantos persoeiros; estaban sempre presentes ainda que non o estiveran. A crónica de calquer festa de turreiro ou saraio burgués mantíña no imaxinario a sua presencia e así ocurría que, mália ser gafo, posse o don espacial de estar en varios lugares á vez.

Os señoritos de veraneo e os infantes de troula utilizában para achegarse á rolda de mozas que o rodeaba. Rapazas que escarrachaban coas ocorrências do cego acordeonista e tamén zanfoneiro. Elas eran as que lle viñan cos contos, cos seica-seica, e os dindin. O resto facía Eugenio –seu nome de baptismo– convertindo o chisgarabis en romance e o crime en copla.

Levaba animacións ás festas de Santa Cruz de Castrelo ou a Virxe das Angúrias de Xil. Escoitábase nas Cabezas da Armenteira, en Santo Adrián de Vilariño e na Pastoriza de Vilanova. Todo o Salnés celebraba o seu laretar cantado, a sua compostura e os seus decires mentras andaba á pedicha. Chicas, duros e reais caían no seu chaleque cando non cobraba en condúmios ou viño. O espadero tan ben plantado ao sol de Padrenda.

A sua sona veu a máis cando Castelao o inmortalizou en viñetas e nun óleo que penduraba nas paredes do Café Calixto.

Eugenio Padín fotografado na Toxa. Abaixo, nun debuxo de Castelao.

Na fonda cambadesa cantaba por petición "O Xan Pirulé". Botaba a sua gracia logo de cruzar unha perna porriba da outra. Era cando reservaba a sua maña escénica favorita: O Xan Pirulé tocado, dous reais, barballoado, unha peseta...

E que barballoar era cantar ao seu xeito, o que gustaba. Laberco e marrulleiro na voz en opinión de Blanco Torres.

Para os bañistas da Toxa perpetráballes aires rusos, as polkas e os valses e, se estirricaban o peito, a mesmísima marcha real. Para as soirées de mocerío fino

agachaba o repertorio de máis gravidade que apuraba entre continuados.... Quen quere outra! unha un can; duas tres cadeas!...

Del naceu moita esmorga, brincadeira e até ledicia de vellas. Eugenio Padín era quen de animar o entagaranado e facer rir ás viuvas. Dis que non se meteu nunca en política pero en troques seica foi carteiro de amores e terror de-comadres. O seu era apandar coa retranca dos casinos e as clases pasivas. Despois nas coplas xa pasaria conta.

Moitas das suas pezas pervivi-

ron de pai a fillo e os avós cantaronllas aos netos. E non é de estranar. Polo cego de Padrenda dis que non pasaba o tempo. Os vellos parroquianos xa o viran cantar de mozos e o seu talle fidalgo, xa daquela, era o mesmo. Blanco Torres tardou quince anos en velo e a sua compostura non variara. Nem tampouco as cantigas que repetía até conseguir que mozas e mozos as salmodiaran cal rosa-rio.

E tal pasou co seu Xan Pirulé. Fixo tan famosa esta copla de comadres que o cego Padín mereceu de alcume ser tamén o Xan Pirulé. O caso é que tampouco queda acreditado que fose o seu compositor. Mália todo era a sua canción estrela. A que puña a festa a andar e covertaas en rachada.

A que Ramón Cabanillas Álvarez, fillo do poeta e tamén poeta, tivo tempo e ocasión para glosar desde o seu exilio mexicano con nostalgia do cego. Tirou da memoria para armar as coplas do Xan Pirulé e as andanzas do sarxento Mixel. Con el podémolas barballoar de novo.♦

O Xan Pirulé

Elas eran tres comadres e dun barrio todas tres, sárqueno Mixel, pírixil, com dominiscús, con trisquillistris, con olé i olé.
pola tua fe, no souto de Alberte do Xan Pirulé.

E dun barrio todas tres,

fixeron unha merenda para ir ao Santo André, sárqueno Mixel, ... (bis)

Unha puxo trinta ovos para cada unha dez, sárqueno Mixel, ... (bis)

outra foi buscar o viño: comadre, canto hei traer? sárqueno Mixel, (bis)

¡Traede canado e meio pra non volver outra vez! sárqueno Mixel, ... (bis)

Unha mira para a lúa: ¡mira que doblón da tres! sárqueno Mixel, ... (bis)

Outra mira para o ceo, ¡mira que pano francés! sárqueno Mixel, ... (bis)

E outra mostrando a bota: ¡mira que neno sin pés! sárqueno Mixel, ... (bis)

Estando nesta disputa chega o marido de Inés, sárqueno Mixel, ... (bis)

pau a unha, pau a outra pau a todas elas tres, sárqueno Mixel, ... (bis)

Ao cabo de nove meses pariron todas elas tres, sárqueno Mixel, ... (bis).

Isidro Román Lago, historiador

'Moitas das teorías que existen sobre o agro non foron comprobadas na práctica'

• PAULA BERGANTIÑOS

No tránsito entre a ditadura de Primo de Rivera e a II República o antigo concello de Lavadores acollía unha importante actividade agrarista e a influencia de novas ideoloxías obreiras. Isidro Román Lago, ven de publicar *Os campesiños de Lavadores* (Edicións A Nosa Terra), unha investigación social deste municipio nun período marcado pola transformación urbana que impúña o crecemento de Vigo.

Desenvolve a investigación no antigo concello de Lavadores. Cal era a súa estrutura social?

E a típica dun concello que ten unha formación que está entre unha sociedade urbana e unha sociedade rural. O máis característico é que o sector maioritario da povoación non é nen labrego nin obreiro. É o que algúns autores definiron como campesiñado simbiótico, que compatibiliza as duas actividades, o campo e a industria. Hai tamén un componente elevado do que sería o sector secundario, industrial. O primario ainda é forte pero empeza a perder efectivos cara o de servicios, o industrial e este sector sen clasificar. Neste período, en Lavadores empézase a sentirse a expansión da cidade sobre o rural.

Chama á atención sobre a figura do campesiño simbiótico. É dadeo do seu estudo?

Para a miña investigación tomei como base o padrón municipal. O principal problema é que esta dobre vertente laboral non se pode comprobar no caso das mulleres, as más afectadas. Hai moitas que traballan en conserveiras e no agro, pero os padróns refléxan como amas de casa. Por outra banda a burguesía media vive en Vigo e aquelas mulleres que traballan de criadas, unha actividade bastante asidua na época, aparecen censadas na casa do que van servir e non en Lavadores.

Non trato de estudar persoas senón grupos familiares, que son a base da economía campesiña. No padrón pode verse que na mesma estrutura familiar hai xente que traballa no campo e outros que aparecen rexistrados como xornaleiros. En Galiza, non é normal que existan xornaleiros no campo. Hai que pensar que traballaban nas fábricas a xornal. Nesa familia podemos falar de simbiose. Nos casos nos que na estrutura familiar non hai outro membro que traballa no campo é imposible saber se se dá esa compatibilidade ou non. Falamos dun 8% da povoación. Neste sentido, obter dados para o estudo económico das familias, por exemplo, é praticamente imposible con outro tipo de fontes que non sexa a oral.

Lavadores, foi un Concello pionero no control municipal por parte das sociedades agrarias.

A actividade dos agrarios comeza a principio de século e ven dada fundamentalmente pola Sociedade de Agricultores de Teis que establece unha organización superior, o Directorio Antifloral de Teis. Organiza campañas en toda Galiza e chega a estar bastante vinculado

ao Partido Liberal. Ao tempo sabese que dentro da Sociedade perviven outras ideoloxías. Percíbese unha mistura ideolóxica. Por unha parte o Directorio Antifloral seria liberal e na base da parroquia habería anarquistas, galeguistas, radicais, republicanos... A campaña desta organización ceso no ano 1915. Estaba orixinada fundamentalmente pola loita contra o foro que a partir desta data empeza a diluirse. Quen toma o relevo é a Sociedade de Agricultores de Teis que se transforma en sindicato. Copan o poder municipal no ano 1914, e non o van abandonar até o ano 1931.

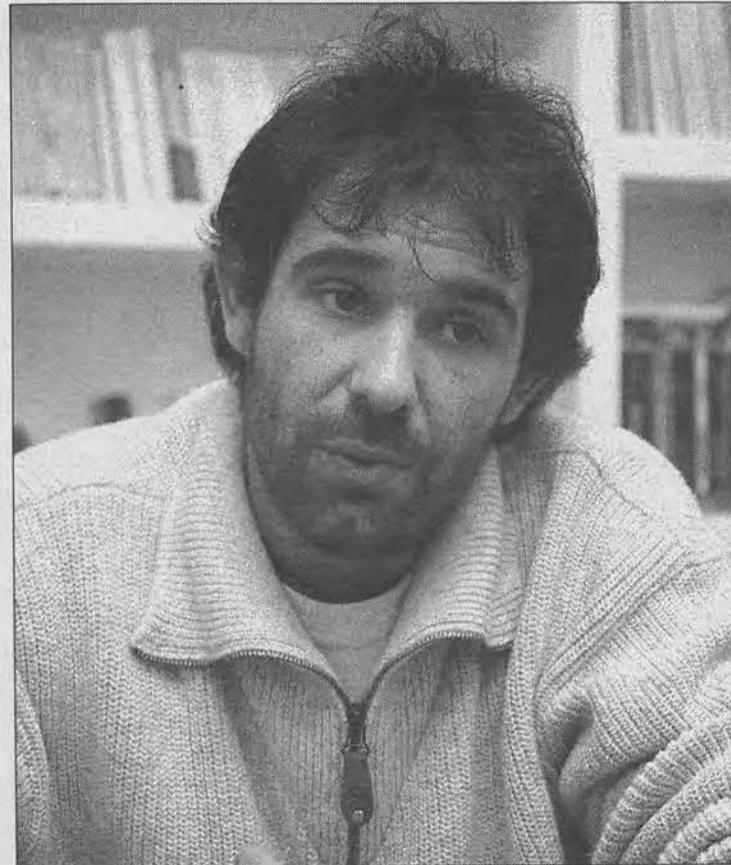
Que recepción tiveron as ideas do anarquismo e do marxismo?

É maioritaria a asociación socialista. Pero non hai nengunha sociedade que estexa federada constantemente á UGT, por exemplo. Non lles interesa federarse, porque ainda que teñan maioria o importante a representar serían os supostos intereses agrarios da parroquia. Mantéñense independentes ainda que o grupo de afiliados do PSOE sexa determinante. En Teis e en Beade é onde hai máis representantes da CNT, pero actuan desde fóra do sindicato. Segundo informa unha fonte oral, os anarquistas non permiten afiliación de campesiños aos sindicatos. Son militantes de Juventudes Libertarias que están dentro do sindicato. Logo, a partir da II República, empezan a ter presencia as organizaciones galeguistas sobretodo en Lavadores e en Cabral e o Partido Comunista tamén en Cabral.

Semella que existiron receos por parte dos sindicatos cara as organizaciones agrarias.

Hai unha resistencia á propia ideoloxía. O marxismo ortodoxo non ten claro o papel dos labregos dentro da revolución. Como o campesiñado galego empeza a ser proprietario, non se define en principio cal é o papel que debe cumplir, se aliado da burguesía ou do proletariado. Esas resistencias ideolóxicas no caso do PSOE vénxense de forma rápida. No ano 1915, están case que superadas. No caso do anarquismo, a nivel teórico, tamén están relativamente superadas desde ese mesmo ano. Pero a nivel práctico non acontece o mesmo. Sobre todo en Vigo, no que hai un sindicato bastante ortodoxo da CNT, o dos metalúrxicos que impide a afiliación de labregos.

Onde existen máis resistencias é na burguesía urbana, que elabora un discurso que tamén quere ser agrarista. Eles optan pola unión no que podería ser un partido agrario galego. Iso choca coas ou-

XAN CARBALLO

tras teorías porque supón unha nova ideoloxía populista, nalguns autores con tintes galeguistas e noutrós non. Pero o discurso tamén chega a callar. Plasmarase no ano 36 e xa non será baixo os presupostos populistas, senón que será na Frente Popular.

Vostede situase nunha posi-

achega á realidade non percibe de forma tan clara ese proceso de adaptación campesiña. En Lavadores si que existe unha transformación da sociedade importantísima, pero estamos referíndonos a un ámbito moi concreto e per-

to dunha cidade que é unha excepción dentro de Galiza. O proceso de adaptación está sobredimensionado e probablemente o atraso que describe Beiras tamén sexa tan determinante. De feito, eu si que penso que naquela época xa existía unha burguesía galega. Situarse no medio ceais sexa a postura fácil pero creo que é a máis correcta.

No seu traballo insiste na importancia de realizar estudos de micro historia para coñecer a realidade do movemento agrario en Galiza.

A formulación de teorías ten falta de empirismo. As teorías de adaptación campesiña por exemplo, baséanse en estudos comarcas da Coruña. Aplicanase a toda a nación eses datos, cando queda por estudar Ourense e o interior de Lugo. Por iso hai que velas con certo escepticismo. A importancia dos estudos micros é comprobar se esas teorías de carácter xeral son aplicables a outras zonas. Cando se teña un estudo das diferentes comarcas poderase elaborar a teoria de carácter xeral. Nese sentido a História galega está a anos luz da catalana, por exemplo.♦

Os contos da Mala Malona

Mala Malona
tiña tal boca

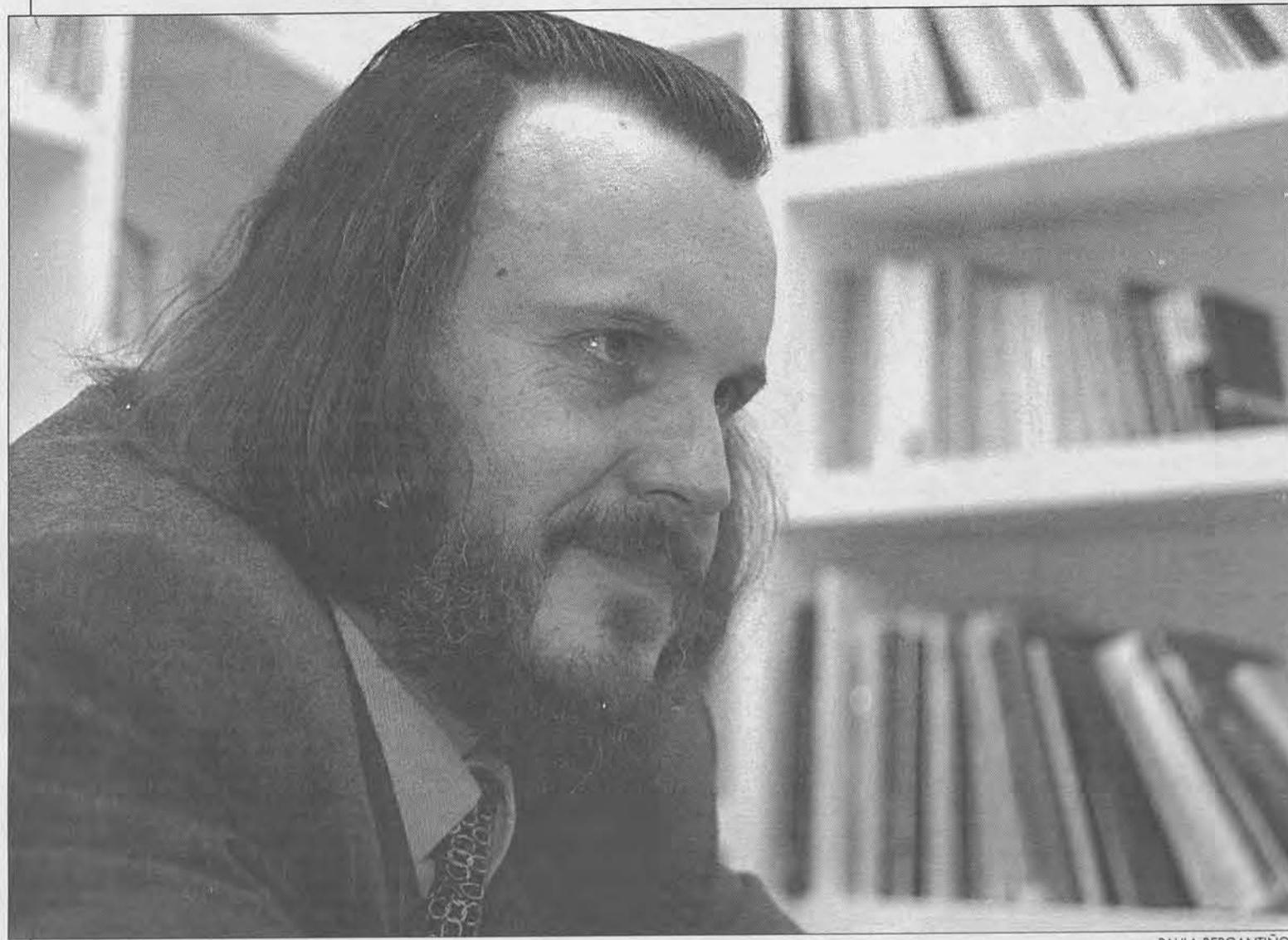
Cristina F.

Por Cristina F.

"Unha maneira nova
de facer literatura infantil."

gotelo blanco

PAULA BERGANTINOS

Miguel Anxo Fernán Vello

‘A poesía é un antídoto contra a obscenidade do poder’

• CARME VIDAL

MIGUEL ANXO FERNÁN VELLO COMEZO NA ESCRITA XUNTO Á CHAMADA XERACIÓN DOS 80. ALGO ESTABA A MUDAR NO MUNDO LITERARIO CON AQUELES MOZOS QUE FALABAN “DE AMOR E DESAMOR” E ATOPABAN NOS RECITAIOS O ACUBILLO AXEITADO PARA AS SUAS PROPOSTAS COLECTIVAS. FERNÁN VELLO ENTENDE QUE É

Espiral Maior destacou desde o seu comezo pola publicación de poesía.

Fundei *Espiral Maior* no 1991 investindo os cartos que me liquidara a Sociedade Xeral de Autores pola montaxe do Centro Dramático Galego da obra *A casa dos afogados*. A idea era criar unha colección de poesía ainda que despois se ampliase a outros xéneros. Un ano máis tarde sumouse Carlos Díaz e agora retorna ás suas orixes, ao proxecto que sempre latexou detrás. O mundo da edición é moi atractivo e, no meu caso, coerente coa miña ligazón ao mundo das letras.

Espiral conta xa cun fondo editorial único. Demostrou que había espazo para a lírica?

Cando pase o tempo necesario e se fagan as análises con perspectiva verase que *Espiral Maior* contribuíu, no eido da poesía, a dinamizar aspectos que estaban latentes e outros non normalizados no ámbito da expresión, a

comunicación e a edición poética. O prémio convocado para poetas novos, menores de 35 anos e sen nengun libro individual publicado contribuíu a tirar á luz unha serie de poetas importantes na nova creación literaria. Colaborou a criar o ambiente do que logo se coñeceu como poesía dos 90. O prémio, que ten as bases pactadas con Antón Avilés de Taramancos, entra agora na oitava convocatoria e ten na relación de gañadores nomes que brillan na poesía máis nova.

Vostede experimentou co sistema de subscripción. Existe esa fidelidade ao xénero?

Son o sostén fundamental para a permanencia da colección nas perspectivas que ten marcadas, sen se plegar ao interese comercial e mantendo un nivel de dignidade. Fieis á editorial, os subscriptores demonstran a existencia de leitores de poesía, interesados en coñecer todo aquilo que *Espiral* produce. É unha colección plural que quere normalizar a

AGORA CANDO MOITOS DELES ESTÁN PRODUCINDO A SUA OBRA DE MADUREZ. SECRETARIO DA ASOCIACIÓN DE ESCRITORES EN LÍNGUA GALEGA, DIRIXE TAMÉN A EDITORIAL ESPIRAL MAIOR, COA QUE AGORA COMEZA EN SOLITARIO UNHA NOVA ETAPA. MÚLTIPLES CARAS DE QUEN PON “OS SENTIDOS EN ACCIÓN Á HORA DE ESCRIBIR”

oferta, apostando polos poetas novos, editando obras de autores consagrados que sen esa canle terían problemas para editar, facendo antoloxías ou mesmo traducindo obras da poesía universal.

Cantos nomes quedarán despois da peneira do tempo?

Estase a dar un magma que ferxe e iso é positivo. Que mesmo se experimente coa poesía é ben interesante, que existan grupos, recitais, xente escrebendo... Deixe magma irán saindo as auténticas voces.

Ponto comun semella ser a necesidade de comunicar, a poesía acade ben a este fin de milénio?

Concordo coa idea da poesía como comunicación. Ademais, no noso caso o que agora estamos observando ten que ver co estado da poesía galega ao longo da historia, cunha posición do poeta moi activa fronte á realidade. Ai temos a Pondal ou Rosalía, que nunca fueron pasivos. Esa pode ser unha

característica propia. Tamén latexa no conxunto dos poetas un desexo de que o idioma, que é a ferramenta que produce os textos, pervive e se proxepte no futuro. Frente a ataques e ameaças, cada poema ben feito é un grao fundamental para a pervivencia e o futuro da lingua. É asimismo diálogo co outro, ferramenta de observación e investigación.

Talvez por seren valores discriminados hai moitos escritores que continúan a falar da forza revolucionaria da poesía.

O amor tal e como se concibe en Occidente é revolucionario por el mesmo, un cambio, unha eclosión. A poesía interesa tamén nese plano. Nos talleres de poesía da revolución sandinista os temas de amor eran de uso corrente e todos os poetas revolucionarios en todas as épocas da historia tiveron o amor como elemento. Ademais, nun mundo como este que se reproduce a si mesmo continuamente a grande velocidade, en funcións de cli-

chés que se fixan desde posiciones de poder ou de cánones impostos por via publicista –mesmo no plano literario– a poesía pode ser, além dun refuxio para o leitor, un territorio para a reflexión. Contra a presa e o caos está a harmonia do poema no que o leitor é tamén construtor. É tamén un antídoto contra as imposiciones e a obscenidade do poder.

Poesía para a insatisfacción

Pertence á que se deu en chamar Xeración dos 80, que comenzaron a publicar novos e promoveron un cambio no que facer poético.

Os poetas da xeración dos 80, a pesar de ter dado xa obras de suma importancia, están agora nun momento de plena madurez producindo os seus grandes libros. Estase a ver no interese que provocan, por exemplo, as últimas obras de Baixeras, Cáccamo ou Xulio Valcárcel.

En *Poemas da lenta mudanza* vostede asina unha “confesión” que semella unha reflexión na que o poeta, a pesar do éxito, apreséntase coma un “cadáver”.

A “Confesión que non se debe ler” é un poema moi violento, duro, que non ten nada a ver con outra estética existente na miña poesía. Toda a miña poesía responde a unha pulsión interior, unha necesidade, ás veces inexplicable, de realizar a través da linguaxe un experimento de comunicación ou de construcción de algo físico. Sempre concebin a creación poética como un testemuño e unha afirmación, os poemas nacen enraizados nun mesmo. Por que escribimos ou lemos poesía? Porque hai un estado xeral de insatisfacción. E iso explica o poema ao que te refires.

Emparéllase o que ven de dizer co seu verso “a poesía queima nos lábios e a sua verdade queima”.

Un dos elementos fundamentais é a sensolariedade e o simbolismo. É poñer todos os sentidos en acción á hora de escribir, predominan ou fundense a través de imágenes ou símbolos. No entanto, agora estou inaugurando unha nova etapa que tamén responde ao meu estado actual, unha nova forma de expresión, variando o ritmo e a confección do poético.

Editoriais especializadas

Por que decide inaugurar unha colección de teatro?

Espiral Maior é unha editorial profesional, non romántica, ainda que teña moito de romanticismo no sentido de servizo e contribución á normalización editorial na Galiza. No teatro hai un grande valeiro. Temos catro libros previstos, duas obras de Manuel Lourenzo, unha de Daniel Cortezón e o primeiro tomo do teatro completo de Manuel María. A edición de teatro non é rendábel e por iso as editoriais non publican este xénero a non ser que teñan patrocínio directo. Coido que hai que apostar por iso porque na Galiza hai unha vida teatral moi in-

(Continua na páxina seguinte)

(Ven da páxina anterior)

tensa, con autores de grande proxección e calidade e unha xeración de criadores novos moi interesante. Cómprase fomentar a escrita que ten unha grande tradición na nosa literatura.

Camínase cara unha especialización editorial?

O mercado pide identificación e as editoriais conseguem a través dos xéneros. No mercado galego está tamén a vontade de servizo ao país. Existen editoriais con esa vontade, e outras que ven en Galiza un campo de experimentación comercial ou como laboratorio de oferta mercantil.

Circunvalar Madrid

Vostede é secretario da Asociación de Escritores en Língua Galega, xulga que Galiza pode exportar cultura?

Sempre houbo unha relación moi ampla co mundo, un diálogo con outras culturas e povos que continua e produce riqueza. *Espiral Maior* tamén aposta por ese intercambio e para o Outono vai criar unha revista de poesía, semestral, cun consello de redacción composto por poetas de diversos países europeus, alemanes, italianos, cataláns... Quere ser unha plataforma de intercambio onde dialogar e tamén levar a nosa creación poética alén das nosas fronteiras.

Cos *Galeuzca* intentase que as culturas catalana, basca e galega se comuniquen nunha circunvalación que non pase pola península de Madrid?

Os encontros de escritores cataláns, bascos e galegos chegan xa á sua XVI edición e son, de certo, unha via de circunvalación que traspasa o filtro de Madrid. Tradicionalmente o estado centralista discriminou as literaturas nacionais. Acaba de sair publicada unha grande antoloxía en Visor e non hai presenza de bascos, cataláns e galegos. Efectivamente, nós estamos noutro país, pero cómpra poñer esos criterios sobre a mesa.

Cal é a actitude das empresas de comunicación en Madrid?

As nosas culturas non entran dentro do libro de estilo dos xornais madrileños. De toda a producción de *Espiral Maior* só saiu un libro reseñado en *El País*, o ensaio de Ignacio Castro Alén da *fenda*. Foi por empeño de Carlos Gurméndez que fixo un artigo no que en ningún momento se facía mención a que estivera publicado en galego e no que houbo que castelanizar o título do libro. Gurméndez tivo que facer trampa para colar a reseña.

É por iso máis necesaria a circunvalación?

É imprescindible, e ainda diría que é preciso establecer unha via de comunicación transeuropea. Tendo Galiza como centro, que podamos percorrer calquer lingua e medirmos con calquier poética. Estamos nun bon momento e cómpra levar a cabo o esforzo. A proposta de Xosé Luís Méndez Ferrín para o Nobel pódese ler tamén neste sentido. É un candidato inmellorável e a aposta é firme. ♦

ALFONSO EIRÉ, DIRECTOR DE A NOSA TERRA, RECIBIU POSE ESTE ARTIGO, PUBLICADO O 16 DE XULLO DE 1998, O PRIMEIRO PRÉMIO DO CERTAME DE XORNALISMO XULIO CAMBA

EU TAMÉN FUN COAS VACAS DE RAPAZ

ALFONSO EIRÉ

As televisións estatais ilústrannos con rapaces galegos que van coas vacas para informar da "explotación infantil" que sufren os meninos. Confunden explotación con axudar na casa, segundo as circunstancias, as abeléncias e a capacidade de cada quen. Eu tamén fun de rapaz coas vacas e non estou traumatizado.

Ir coas vacas non era que me apeitase. Dependía para onde tivera que ir con elas: se paraban ou non soas ou se había que alinpearlas ou azamelalas. Da época do ano que for: non era o mesmo levalas para un prado despois de segarla a herba que gardalas na ferraia, no outonizo, levalas para o monte comun ou para a chousa. Ou para onde botásen os demás o gando. Se viñan trebóns de neve ou se as vacas mosqueaban. Se daban en *Radio Gaceta de los Deportes o Tour* ou se todo o mundo andaba sachando ou rendando e non quedaba un alma no lugar.

Cando a Carmuchiña ia para a chousa, eu trataba de que mas deixaran levar para o Porto do Nande. Xuntabámonos ao abrigo da Poza Seca e facíamos coplas. Eu con seis ou sete anos e ela xa saíra da escola. Se eu ia para as Corticelas, as rapazas dos caseiros trataban de levalas para o Campo Teirón. Ali facíamos outras cousas, explorando os nosos corpos e os nosos mundos afectivos, metidos na congostra ou deitados detrás do valado.

Cando as podía botar para o Prado de Baixo ou para o Prado dos Muiños, o Milucho levábaas para as Batocas, o Ramón ia para o Prado do Lado, o Manoliño para o Ameneiral, o Tacatun deixaba as ovellas no Escarradal e o Peipiño nos Riales. O Suso metía as suas vacas no Prado Grande e formabamos unhas xoguetas de moito rosmillo. Partidos de catro e cinco horas, ou mentres a pelota non se pinchase ou as vacas non cansasen e comezasen a escornar no carril ou o tirar cos cancelos. Se é que a algúna non lle daba por andar ao boi.

Tamén construímos fornos nos valados. Moi ben feitiños, coa sua porta, coa sua pateira, coa sua chimenea e todíños rebozados de bulleiro por dentro para que non saise o fume. E muíños de auga nas fervencias dos regos, e presas, con bolecos nas aspas para que xiran más deprisa. E chapacuñas nos preseiros. E cacerías de tiopas, botándolle a auga para que saisen fora e estando horas se cadra caladiños coma defuntos.

Cando ia co Pancho contabame a Batalla do Ebro por capítulos e como os feridos berraban "camilleiro, camilleiro!..". Histórias de ziganos, de aparicións na casa do Alcalde, de ruxir de pratos na tenda de Penasillas a altas horas. Da Compañía paseando polo Cruceiro de Vilanova e como non se lle via mirar de frente e menos collar a cruz. E das aparicións na Telleira e no Regato de Bergadánas, unhas veces en forma de porco, outras de muller a máis belida. Tamén me falaba de mozas, de parrafos e de fudianga.

O Señor Xesus contabame as liortas nas feiras e festas cando eran mozos valentes. Descrebia aos garabellos, aos castellanos, aos tratantes de morte e aos de vacas de vivo. Ensinábame cando o gando está cheo ou como se lle nota a preñez ou se están pendentes. Falabame de como se amaña un burro vello para vendelo por máis novo ou das sopas de Cabalo Canso. Dos paceiros curados con viño con sal e cebola e da auga de carabafías. Da auga de ortigas fervidas para que aos animais lles luza o pelo e de como os mexos son o millor para sanar as dedas que teñen as unllas metidas na carne.

O Tio Xosé facíame relatos da manigua cubana, de como cortaba cana e transportaba o

Unha das fotografías más significativas de Veiga Roel.

tabaco con cinco xugos de bois. E cantaba: "Me puse a lavar un negro, para ver que color tenía, cuanto más jabón le daba, más negro se me ponía...". Tamén, na Primavera, nos facía todos os instrumentos dunha orquestra, con pallaleta e todo. Collía varas de castiñeiro, frotábaas co mango de pau da sua navalla, sacáballes o pau e deixaba a casca; alf metía a pallaleta, o resto da vara retorneába segundo o instrumento que quixera facer. Até tivemos unha orquesta: Os Cans, eu era o batería e tocaba as latas, un bidón e un caldeiro.

A Elena tiña zuna por explicarme o mal da paletilla, como curarlle as maniotas ás vacas e herba por herba sempre me ia contando as suas propiedades: tres se che pica unha avespá, a árnica para os golpes, os consehos para o sol, cuidado co Pau de Sampedro, os estalotes son veleños... Nunca metas na boca unha herba que non coman as vacas.

O Chirián ensinounos a pescar as ras e a collar as troitas a man. A facer secas nos regatos e a distinguir unha troita dunha cobra á apalpada. Explicoume as diferencias entre as cobras de auga e as de monte e fixome reconñecer as víboras (as únicas veleñosas) e a xogar cos liscánices e lagartos.

Co Amador encendiamos o lume ainda que chovese e sen mistos nen mecheiro. Chegaba un chisquero ou un seixo branco e unha bosta de merda de vaca ben sequíña ou desfíñar o forro da zamarría. Como colocar a leña verde e como o tizón da seca fai máis brasa e non arde tanto. Co Manolo e os garulos máis grandes íamoss aos niños. Souben coñecer aos paxatos, sa-

ber porque o merlo mete o cu na silveira, porque o gavilán se queda parado, porque cheira a bubela e a curuxa colle sapos, como hai que subir ás árbores, como o carballo resiste, a ter cuidado cos guizos secos dos piñeiro e a non fiarte nunca dunha beboreira ou dun sanguíño.

E o meu abó, o Xastre, tentou, sobre todo, que tivese paciencia (ao pouco de estar coas vacas xa me daba o teo e quería voltar para a casa). Tamén me falaba do Piloto e dos escapados. Do coche do falanxista tocando as latas, sinal de esconderse todos. De que non me fise da Garda Civil porque "o que ten un amigo garda e como o que ten un peso falso no peto". Relataba con paixón as festas da Sociedade Agraria na campa da Telleira: o desfile de cada parroquia, cada agrupación coa sua bandeira... Dos logros da república. De como conseguiron a primeira estrada con Danielito de deputado e como, cando era alcalde, fixeron o lavadeiro e a fonte nova e a mina para darlle auga ao ganado e a escola con cartos dos emigrantes en Cuba e traballo de todos. Teimaba en que había que ser xusto, non superiores aos demás ainda que fosen probes de pedir ("sempre hai que darles algo, se piden non é por gusto"), pero tampoco deixarse asoballar por ninguén: "os homes todos somos iguais". Falabame da Rádio Pirenaica e da bomba atómica, de Franco e Muñoz Grandes e xa aparecía Fraga, Mataixa e o Opus...

Todo iso e moito máis aprendino indo coas vacas. Que mágoa que aos meus fillos non os poida mandar co gando! Agora nas aldeas xa non queda xente que explique nada. Que escola tan boa era o andar á parola. ♦

Terra de Melide, o museu comarcal máis antigo do país

Publican contos e poesías do mestre rural galeguista Nilo Cea

• C.V.

"O museo comarcal é como o médico de cabeceira do patrimonio. A xente gústalle e colabora con el, participando tamén da recuperación da sua memoria" anota Xosé Manuel Broz, director do Museu da Terra de Melide. Esa participación colectiva explica que en seis meses xuntaran por subscrición popular os 8 millóns de pesetas necesarios para a compra da que será a nova sede do máis antigo museo comarcal do país. Os veciños responden porque ven o centro como algo propio; o que garda a sua memoria. Nesa idea están a facer públicas as fotografías dos álbunes familiares e dar a coñecer a obra do galeguista Nilo Cea.

O novo edificio no que se instalará o Museu foi hospital de peregrinos, acaido imóbel para un centro que se atopa nun importante núcleo do Camiño de Santiago. Desde a fundación no 1978 convertiuse, ao dizer do seu director, nun "escaparate da cultura desta terra, estudouse todo o patrimonio da comarca desde os castros -localizáronse 42- até cruceiros ou pazos, evitando a sua desaparición". Convertiuse así en centro de estudos amais de lugar de exposición. A sua última tarefa está a ser recoller fotografías dos álbunes familiares dos veciños para gardar as imaxes da vida cotiá de Melide. Bandas de música, personaxes desaparecidas, festas, nenos na escola, equipas de fútbol ou ruas antigas volven de novo á memoria facéndose públicas no Boletín do Centro de Estudios Melinenses.

A pequena casa que até o momento alberga o Museu recolle na súa planta baixa os achados arqueolóxicos atopados na comarca. Na parte superior son os oficios os protagonistas, aparellados empregados por ferreiros, carpinteiros, telleiros, zoqueiros e, sobretodo, os zapateiros que tiñan moita tradición en Melide onde chegou a haber máis de 20 obradoiros e duas fábricas de curtidos. Espazo tamén para a escola, a ca-

O director, Xosé Manuel Broz, di que o Museu é o "trinque da cultura da terra. Abaixo, o antigo hospital de peregrinos, mercado por subscrición popular, onde se vai instalar o museu."

Reportaxe gráfica: A. PANARO

sa, o tecido do liño e a música, presente cun grupo de instrumentos que van desde a zanfoña á gaita pasando por outros que formaron parte das bandas locais. No novo local, Xosé Manuel Broz quere que o Museu potencie a sua faceta de centro de información para peregrinos, gabándose, tamén diante dos que veñen de fóra, da cultura de Melide.

As histórias do mestre de Furelos

O ábaco, os libros, as tallas de madeira e os xoguetes que se mostran na primeira planta veñen, na súa maior parte, da escola de Furelos. Teimoso en atopar novos medios para encandilar aos cativos no coñecemento, Nilo Cea Rodríguez chegou a ser unha personaxe recoñecida en toda a comarca. "Era un home con fonda galeguide e preparación intelectual, herdeiro dos egrexios bardos, dos arxinias románicos ou

dous homes da xeración Nós, aqueles que el tanto admirou" | sinala Broz a respeito do mestre finado no 1992.

En silencio, Nilo Cea Rodríguez ia deixando por escrito moreas de contos e poemas nos que recriaba boa parte dos acontecimentos que ocorrian na mesma escola. Galeguista e represaliado no seu maxistério, o mestre de Furelos nunca quixo publicar en vida os seus escritos, pero cando morreu deixounos ordenados en sete cadernos manuscritos, case preparados para a sua edición. E foi o Museu Terra de Melide o que colleu de man o labor de botar luz sobre o mestre de Furelos, despois de ter o consentimento da súa viúva Matilde Fernández para facer públicos os seus escritos. No último Boletín (N. 11) recollense cen contos elaborados a comezos dos anos sesenta e para o próximo número sairá á luz a sua creación poética.

Contos de mestre e episodios de escola que afondan no coñecemento da vida cotiá da comarca. "Os rapaces da aldea teñen responsabilidade e ansias, ainda ben non nascen. Son homes denantes de tempo. A vaca que non abarbeita, a ropa que derrama, o sol, a choiva e mais a xiada, danlle que pensar. Por eso falan, pensan e razonan como os vellos" sinala Nilo Cea diante dos seus contos que asina coma "un vello mestre" e explica por querer rexurdir no seu "entendimento a lembranza dunha vida enteira adicada aos meniños da terra montesina, e non para advertir a ninguén".

O mestre deixou tamén unha ampla colección de estampas talladas en madeira que son tamén retratos da vida cotiá de Melide. Tallas que tamén se exhibirán no novo edificio do Museu. "Representa o espírito galego coa mestria propia dos bos escultores. Táboas talladas en baixorrelevo, con representacións de personaxes populares, con debuxo preciso e gubia exacta, acadando unha expresividade peculiar" explica o director do Museu de Melide que substituiu a Nilo Cea na escola de Furelos e ficou abraido polo traballo do seu antecesor ao que define coma "un mestre adiantado á súa propia época" e un "singular artista desta terra". ♦

O alcalde de Toques priva a Asociación Cultural dos locais do concello

Cruz Bande, da directiva de A Toca.

Criada hai dous anos co fin de dinamizar a vida dos veciños, a Asociación Cultural A Toca de Toques (A Coruña) atopouse até agora coa negativa do goberno municipal de lles ceder os locais públicos para a organización de actos culturais. Reclaman, por exemplo, a desafección das escolas unitárias abandonadas para o uso social.

Un grupo de veciños de Toques decidiu hai dous anos criar unha asociación diante doermo cultural dun concello que, a cada pouco, ia perdendo habitantes e vendo a súa poboación avellen-

tada. Recuperaron o fumazo de San Xoán, a Cabalgata de Reis e criaron unha coral e un grupo de baile e gaita que tiñan que facer os ensaios na taberna ou nun pellar. O goberno local nunca respondeu ás suas solicitudes para utilizar locais do concello que están abandonados. O polideportivo, de recién inauguración, foille negado en repetidas ocasións para dar clases de baile cando o dia 3 de Febreiro se organizou a festa de San Blas con orquestra no interior do recinto.

A directiva de A Toca, Cruz Bande entende que as aso-

ciacións culturais no ámbito rural desenvolven "unha actividade de que non cobre o concello. Até que A Toca comezou a organizar actos non había nada pero o alcalde nega calquier tipo de colaboración ao mellor porque cre que se lle escapa das mans".

No inverno, as máis das actividades proxectadas non se poden organizar por falta de espazos a cuberto. Cruz Bande chama a atención do feito de se ter desafectado unha escola unitaria para uso dunha cooperativa privada de confección mentres a asociación cultural atopa coa res-

posta do alcalde Xesús Ares Vázquez (PP) de que "non hai infraestructuras". A Toca ten por volta dos cen socios nun concello que non chega aos dous mil habitantes nas suas 10 parroquias. Atoparon desde o comezo unha grande resposta entre os veciños e a desidia do goberno local. Cruz Bande sinala que o mesmo que está a mesma falta de cooperación que están a sofrir en Toques pasa noutras asociacións de ámbito rural, na que os alcaldes "queren ter todo baixo man e non atanr nada que non podan controlar, veno mesmo coma un perigo". ♦

A harmonia modernista de Ramón Casas

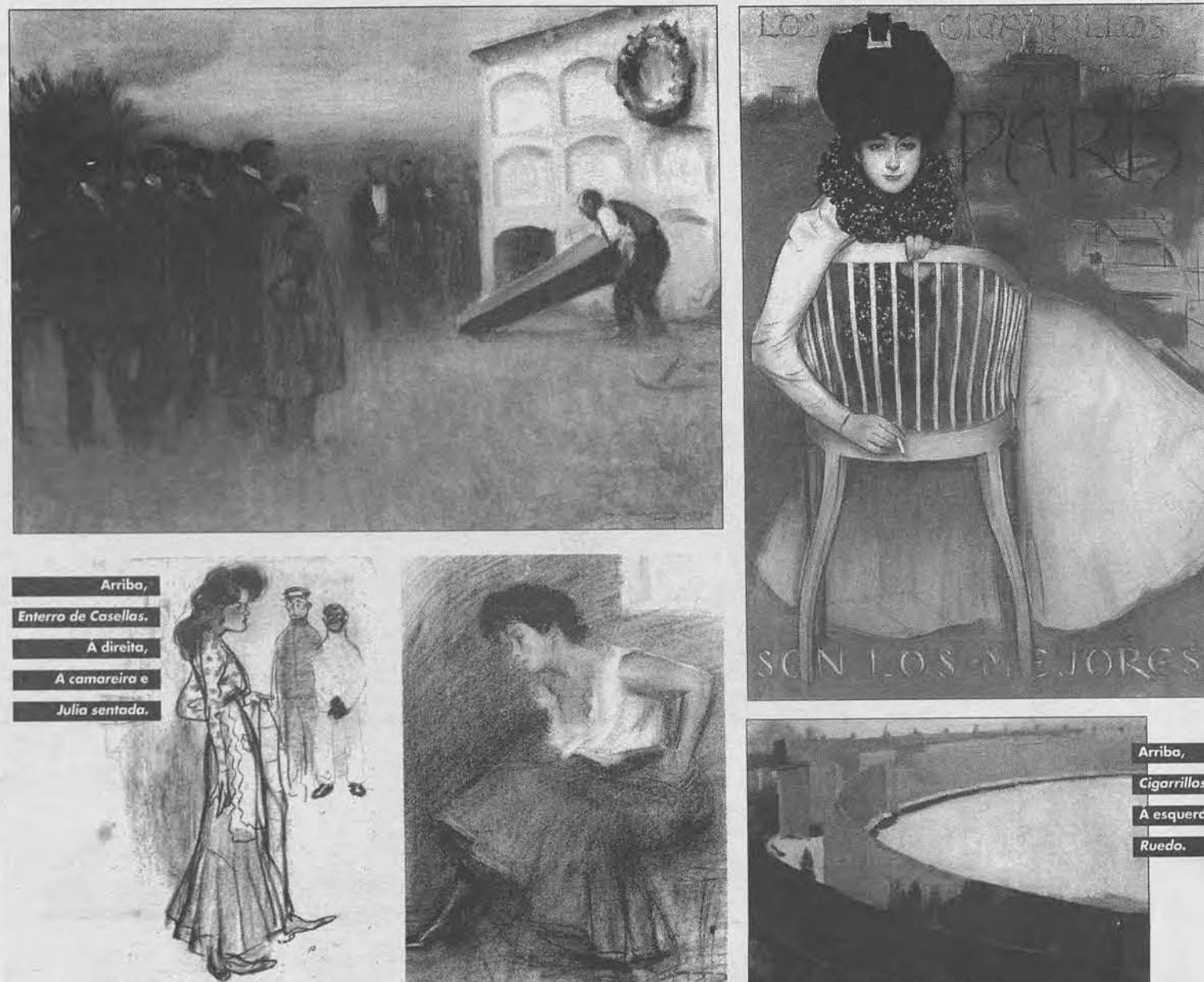
Unha ollada a sua obra móstrase de man de Caixavigo

A sua obra *A carga* é sen dúbida a que lle deu sona. Con ela quixo plasmar o desconcerto da burguesía catalana ante a explosión dun movemento obreiro anarquista que alteraba a vida de riqueza e luxo de familias como a do propio Ramón Casas. A que mantíñan ao fragor da industrialización e do comercio coas colonias de ultramar.

O que ia ser o máis recoñecido artista do *noucentisme* catalán nace en 1866 e desde a primeira xuventude recibe maxistério de Joan Vicens. Con quince anos comeza a publicar os seus debuxos e inicia viaxes de formación que o levan nunha primeira etapa a París e logo a Granada, cidade que o vai marcar fondalemente, tanto no persoal como no artístico. Boa parte da sua paleta de cores nace na cidade andaluza e tamén temas de inspiración obsesiva como as corridas de touros decimonónicas.

En amistade con Santiago Rusinyol vive ricas aprendizaxes polas ruas de Montmartre que se converterán en definitivas polo influjo da pintura impresionista e dun modernismo que impregnaba á sociedade parisina.

Rusinyol e Eliseo Meifren son pintores cercanos que moldean o seu facer pictórico e a aventura finisecular da revista *Els quatre gats*. A que abre páxinas a Isidre Nonell e un Pablo Picasso mozo. Unha época que formulou o máis impactante do modernismo catalán a meio da atracción que sentía pola edición e os medios mecánicos de reproducción. O cartaz, e mesmo a postal, vanse converter nunha das suas ferramentas preferidas e as que lle darán fama en-

tre o grande público. A serie que realiza para "Anís del Mono" é un paradigma da nova tendencia artística e a visión elegante dunha burguesía eufórica. As suas "chulas" retratan

os lindeiros finos da prostitución demostrando unha pasión polo feminino que terá continuidade e amor na sua relación personal coa modelo Julia Peirre.

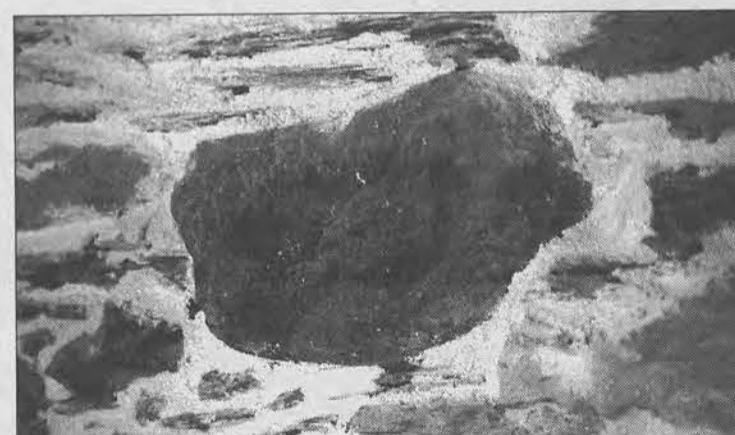
Foi o pintor de *Garrote vil*, da publicación *Pel i Ploma*, ao lado de Miquel Utrillo, e do esplendor dunha Catalunya que deixou plasmada nunha obra ampla que enriqueceu nas suas viaxes e

da sua intensa relación co millonario norteamericano Carles Deering. Un magnate co que compartiu a admiración pola arte románica e unha estancia na Galiza no 1913.♦

A SERPE DOS CAMINOS

LOIS DIÉGUEZ

A pomba de Salanova

Os viaxeiros visitaron todo isto e encontran-se cansos e animados no solpor escintilante. Salcedo é grande como unha vila e ten o movemento da mocidade que non é doado topar por estas terras do Val de Lemos. Fan o seu descanso na Salanova, unha boa casa de pedra encintada e corredores de madeira, adicada a turis-

mo rural. O dono da Salanova di-lles que a casa ten orixes no século XVII. É home espilido e fala longo cos viaxeiros, e así, de conto en conto, acaba levandolos ao corredor para lles amosar, nunha das pedras da parede, a figura tallada dunha poética pomba. Como a cor é terrosa, case amarela, os viaxeiros teñen-se

que fixar moito para que a ave vaia xurdindo da pedra como un milagre. Sempre estivo ali. Sempre estivo ali e non a viran até arranxaren a casa para o turismo.

E a lenda xurde cando o sol se vai e deixa no ar a luz ámbar do mistério. Ben anos atrás había un mozo chamado Amaro que vivía na casa da Salanova. Un dia, cando dormía no banco do corredor onde agora sentan os viaxeiros, ao acordar, viu unha pomba pousada na balaustrada. Aquela tarde chegou unha mocía de Lugo para pasar unha tempada na casa que estaba do outro lado da atra. Seica viña maliciosa. Os médicos mandaran-na respirar os aires da montaña. Desde aquel dia, pomba e mocía, que se chamaba Ildara, asomaban a un tempo cando Amaro sentaba no banco a descansar. Ildara estaba pálida. Sempre levaba no pulso un pano branquísmo que ás ve-

ces aparecía manchado de sangue. Ao cuarto dia da chegada, a pomba rulou namorada no colo de Amaro e el prendeuse nas asas unha carta. A ave levouna á xanela da amada e trouxo a resposta. E así seguiu o conto durante o mes da sega. Amaro e Ildara pasaban o dia mirando-se e a pomba levaba e traía as palabras que as familias lles contaban. Un dia do Outono Ildara desapareceu da xanela. Amaro sentiu pola noite os berros angustiosos da nai, e logo, barullo de voces na casa e mais na rua. A pomba, tal com que chegara, desapareceu, e Amaro seguiu a sentar no banco do corredor da Salanova cada tarde a mirar para a xanela como se agardase un milagre. E así, desesperanzado, gravou na pedra onde se apoiaba o retrato da pomba, e abaxo, no recinto escuro da cociña, o rostro da amada. Despois roeu na raíz do teixo; así se foi quedando.♦

ANACOS

BOROBÓ

Zarapallada sobre Pesqueira e Pedrosa

"A brétema e o horizonte, os solpores e amenceres da Ría de Arousa que Pedrosa tanto viveu e que sempre estiveron ahí, antes de existir o home, emerxen de novo no lenzo e se identifican coa súa pintura". Así casi conclúe *A obxectivación dunha mirada abstracta*, que é o título que puxo Ciro Sánchez Suárez á súa introdución estética ao catálogo da mostra de pintura de Guillermo Pedrosa, que hai pouco inaugurouse na Casa de Galicia, en Madrid.

Quixó o azar que na tola zarapallada dos meus papeis se coara entre as follas de tal catálogo, unha vella cuartela correspondente ao meu ensaio, *Pesqueira e os seus coetáneos*, que prologa o espléndido volume, editado pola Fundación Barrié, acerca da pintura do orixinal artista de Lantán. Evoca esa cuartela a primeira visita que fixo á miña casa de Trevonzo "o pintor que consiguiu disipar co seu pincel as tópicas nebulosidades de Galiza, cunha luz inédita que supuxo unha nova invención da nosa atmósfera".

A presencia de Manuel Pesqueira foi esmorecendo a néboa a

carón da angra rianxeira, que se albisca desde a Casa da Fiada; adiviñándose a terra natal do artista, tras o Xiabre. Mais, todos os montes e vales arousanos que se atrevían, levaban de tal xeito a súa firma que ao definilos soitamente, ningún de ningures deixou de alcumalos "paisaxes de Pesqueira". Pois, más unha vez, a natureza plaxiaba á arte.

Será ista natureza inventada ou descuberta por Manuel Pesqueira a que volvے atopar Guillermo Pedrosa? Xa que conforme sinala Ciro Sánchez, ao final da citada introducción: "Coa súa natureza, cos seus accidentes e as súas leis, coa súa orixe, Pedrosa instaura nistas pinturas un tempo de fugaz eternidade nos matices do único que nas paisaxes permanece sempre".

Mais que na *mirada abstracta* de Pedrosa, reflexada na primeira metade do catálogo, corresponde á *obxectividate da mirada súa*, que se sobrancea na segunda; ista asunción da natureza arousana, que se confunde na barafunda dos meus papeis, espello do meu miolo, coa invención pesqueirana. Anque a súa seme-

llanza sexa só un desvarío do maxín borobesco, influído polo feito de que é o único artista que veu verme a Trevonzo, dende o monte do pintor de Lantán, e de Lantán.

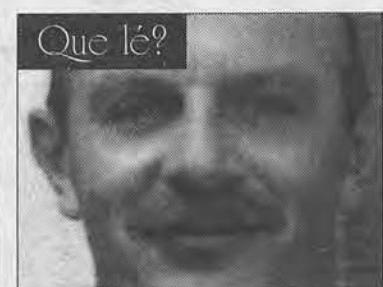
Ve Guillermo Pedrosa unha tarde do pasado estío, en compañía de Gonzalo Bouz-Brey e de Theo Cardalda; dous homes de letras, tamén da outra ourela arousana, a da banda portuguesa da Ría. Ensinoome moitas fotos da súa pintura e, ao loubalas, quedei comprometido pra presentar a exposición que en Febreiro faría na vila e corte. Dende logo, despois de que eu contemplase as suas *Paisaxes perdidas*, que axiña iría mostrar no Centro Comercial ExpoSalnés. de Cambados.

Tratei de velos, pero cando cheguei a Cambados, de volta dunha excursión a San Vicente do Mar, na tardíña dunha deliciosa xornada estival, encontrei pechado aquil ExpoSalnés. E quedeime sin ver tales *Paisaxes perdidas*, que acaso poída admirálos entre os cadros de Pedrosa que expón en Madrid. ♦

Menos mal que Guillermo volvے, aos poucos días, a Trevonzo cun dos seus lenzos, pertencente á penúltima etapa da súa pintura: a etapa vertical que precede á horizontal, tan recente. Son os seus "únicos elementos estructurais", proclama Ciro. E Gonzalo Bouza, asimesmo no Catálogo, sintetiza: "Hai un ano, coa liña vertical como apoio. Agora, basándose na horizontabilidade".

Póñanse coma se poñan istos lenzos de técnica mixta, verticais ou horizontais, sempre poderá valorarse a naturalidade da súa abstracción. Pois no cerne da mente abstracta de Guillermo Pedrosa queda condensada a esencia dunha paisaxe evanescente non só nos días de mera ou de cáligo.

"Cando a brétema vai disipándose e volvemos á realidade, anque persista a suficiente boira nas abas dos montes pra matizar o verde dos agros", sublímase á paisaxe de Manuel Pesqueira, o mesmo que se excita a natureza horizontal ou vertical de Pedrosa; emerxida da súa abstracción conceptual, tan distinta do realismo máxico? do noso máximo pintor. ♦

Xosé António Moreno

'A mellor literatura nace das vivencias'

Estou lendo *A historia dun crime. O caso do metlico* de Fernando Méndez. Conta un anaco da historia da infamia deste país da que ouvira falar de cativo. Tamén *La representación de la realidad* de Potter.

Que recomenda ler?

Recontro de Fred Uhlman (Galaxia), relatos extraídos das vivencias profundas do escritor e tamén *De ratos e homes* de Steinbeck (Galaxia).

Por que escolle o relato como xérero literario?

Este ano publicarei unha novela que narra a historia dun grupo de adolescentes. No entanto, o relato ten para o escritor esa sorte de versatilidade que lle permite cambiar de tema. Ao tempo de ser máis pracenteiro, escribir relato precisa dunha disciplina maior. Pérdece ou gáñase de vez. A novela está sobrevalorada pero hai grandes escritores de relatos.

Ven dunha formación académica filosófica, deixa pegada iso na sua literatura?

Coido que non se debe mesturar. Cando se faí literatura hai que prescindir da retórica filosófica. A literatura pode partir da filosofía, dunha reflexión sobre a vida, pero precisa dunha certa economía. Con excepcións, como Sartre ou Nietzsche, a miúdo os textos filosóficos están mal escritos. Mais que a filosofía deixar pegada na literatura, diría que a literatura ten que estar presente na escrita filosófica.

Recría nos seus relatos temas de actualidade.

A mellor literatura nace das vivencias, tornase más auténtica. Estou por facer case crónica do cotiá, retratar situacions que vivin ou que están cercanas.

As suas personaxes pasan por situacions angustiosas.

Establécese unha tensión entre o individuo e a realidade. Perguntámonos a miúdo quen pode más, ás veces estamos sometidos ás condicions que nos rodean. As personaxes en ocasións toman as suas situacions con filosofía porque a realidade pode chegar a sobrepuñerse. ♦

Vigo (1952).

Obras: O cable inglés, Matar a Kerenski.

CAMIÑO VELLO CONGOSTRA NOVA

FRANCISCO A. VIDAL

Uns choqueiros de postín (I)

todos se coñecen. A praza reborda alegría, todos pasean, uns disfarzados e outros celebrando o bo gusto das máscaras.

Na terraza dun dos bares da Praza principal, don Braulio, industrial pesqueiro e alcalde semipaterno do lugar, disfruta co espectáculo ao lado da súa esposa Marisa e os seus sete fillos.

O propio ego do señor dirixente da vila élévase cando as máscaras, ao pasar ao seu lado, baixan a cabeza e saúdanlo sen trocar a voz.

A feliz parella responde gozosa aos saúdos. Todos rin e contemplan a festa, os bailes de mofa, as comparsas e toda aquela animación.

O malo é cando unha máscara

canta as corenta e ningún lle fai caso porque "só é unha máscara". Isto si que é a negación da verdade e non comprender que querer baixar aos deuses á terra, é tan humano como desexar darlle unhas labazadas de censura a un alcalde mandón ou pasarlle a man polo lombo antes de pedirlle unha licencia.

No bar, todos queren coller unha mesa preto de don Braulio e familia; ao fin e ao cabo, polo seu lado pasa todo ese mundo de desenfadado e alegría; e estar preto de quen recibe tan aduladores saúdos é como participar deles.

Desde o fondo, por entre a masa carnavalesca aproximase unha parella de máscaras: un, vestido de chaqué enrugado e cun

calcetín por garabata, levando por careta a cachola salgada dun porco; e o outro, con vestido de noiva e unha preñeira descomunal, tapa o rostro cun saco.

A parella, como tantas outras, acércase á mesa do alcalde e saúda amablemente.

—Boas tardes, don Braulio e compañía.

—Moi boas, señores noivos; ¿sei que hai voda?

—Vostede xa sabe, señor, quen fai as cousas antes de tempo, logo ten que cumplir a descontento.

—Se polo menos é guapa.

—Cada un é como é, esta ten cara de saco e eu de cocho salgado, pero dámónos xeito no escuro.

—Pois a disfrutar da vida, señores.

—Igualmente, don Braulio, siga vostede así.

E cando as máscaras se deron volta, levaban cadanxeu cartel ás costas: no del poñía "Braulio" e no dela "Marisa".

A ilustre parella, pensando que o Entroido só é para quien se disfraza, sentoulle mal a broma, virou de cor, chamou aos cáticos e retirouse da praza. ♦

• PÁGINAS COORDENADAS POR ANDRÉ LUCA •

Celso
Parada
interpreta o
Mistério
Cómico en
BUEU.

Bueu

■ TEATRO

MISTÉRIO CÓMICO

Monólogo teatral con Celso Parada como protagonista, da compañía Teatro do Moccego. O Domingo dia 14 ás 21 horas no bar Aturuxo.

Burela

■ EXPOSICIONES

PAULA FERNÁNDEZ

Até o 15 pódese ollar na Zaranda a mostra de pintura de Paula Fernández.

■ TEATRO

SERES URBANOS E NON TANTO

O contador de histórias argentino José Campari, apresenta na Zaranda, Seres urbanos e non tanto, descripción de personaxes e situaciones que transcorren na cidade. Xoves 11 ás 21,30 h.

Cambados

■ EXPOSICIONES

TRANS LUZ Y ONS

Na galería de arte Borrón 4 colgan as pinturas de Emilio Peláez, un conxunto de traballos recentes que se agrupan baixo o título de

■ TEATRO

LUGAR COMUN

Nos días 12, 13 Teatro de

Trans luz y ons. Aberta até o 18 deste mes.

Cangas

■ TEATRO

MÁS ANTÓNIA DANS E ELÁDIO DIESTE

Todos os xéneros cultivados pola artista María Antónia Dans recóllese na antolóxica, adicada á sua figura, aberta na Fundación Barrié. Outra mostra que tamén se encontra nesta Fundación é a de arquitectura de Eladio Dieste, obra criada a partir da súa formación e interese de inxeñiero, caracterizada por unha grande orixinalidade.

■ EXPOSICIÓN

ARTE BRITÁNICA DOS ANOS 50

A partir deste Martes 9, a Fundación Barrié acolle a exposición adicada á arte británica dos anos 50, en colaboración co The British Council.

■ EXPOSICIÓN

CACEROLA TEATRO

O grupo Cacerola Teatro apresenta no Auditório o seu espectáculo Os palleiros (desfraciados), o Xoves 11 a partir das 21,30 h.

■ EXPOSICIÓN

GRACIELA ITÚRBIDE

Tamén no Auditório pero o Xoves 18 o grupo Teatro Alla Scala 1:5 representará a obra Unha de amor, ás 21,30 h.

■ EXPOSICIÓN

M. TIessen PASTOR

Imaxes da vida e da sociedade mexicana da man da fotógrafa Graciela Itúrbide.

■ EXPOSICIÓN

O GATO NEGRO, O GATO BRANCO

Dous pícaros ciganos, pai e fillo, sobreviven ás beiras do Danubio acasados por todo tipo de estafadores até que un deles pretende casar á sua irmã co fillo do cígaros. Filme de Kusturica máis anarcoide.

■ EXPOSICIÓN

OS PADRIÑOS DO NOIVO

É a segunda das fitas en galego prometida pola distribuidora Filmax tras o seu convénio coa Xunta. A febre de arremediar a Tarantino continua neste filme no que se frustra unha voda ao verse implicado o noivo máis os seus amigos no atraco a unha tenda. Moita policía, moitos tiros, pero pouca emoción.

■ EXPOSICIÓN

ROUNDERS

A vida observada desde o risco dos xogadores de póker. Película de interiores, con bons actores e cenários cribeis. Inapropiada para menores de 12 anos.

■ EXPOSICIÓN

FISTERRA

Unha voda ao risco dos xogadores de póker. Película de interiores, con bons actores e cenários cribeis. Inapropiada para menores de 12 anos.

Carteleira

A GUERRA DO ÓPIO. Retrato do imperialismo británico através dos sucesos que en 1840 desembocaron na guerra do ópio entre o Reino Unido e a China, tras a decisión china de prohibir a venda desta droga. Esquemática.

ESTADO DE SÍTIO. Desaparecido o demo comunista, os integristas islámicos acosan á nación americana. Unha campaña terrorista en Nova York leva ao exército ás ruas e nese momento debátense o conflito entre seguridade nacional e direitos civis. Filme maniqueo escorrido ás teses do Partido Demócrata.

INIMIGO PÚBLICO. Un avogado é vítima dunha persecución por parte de todos os poderes do Estado sen saber por qué. Ao cabo descobre un plano dos servizos secretos para montar un operativo que vixie todos os movementos da cidadanía. Guión ben construído para unha película intranscendente.

GATO NEGRO, GATO BRANCO. Dous pícaros ciganos, pai e fillo, sobreviven ás beiras do Danubio acasados por todo tipo de estafadores até que un deles pretende casar á sua irmã co fillo do cígaros. Filme de Kusturica máis anarcoide.

OS PADRIÑOS DO NOIVO. É a segunda das fitas en galego prometida pola distribuidora Filmax tras o seu convénio coa Xunta. A febre de arremediar a Tarantino continua neste filme no que se frustra unha voda ao verse implicado o noivo máis os seus amigos no atraco a unha tenda. Moita policía, moitos tiros, pero pouca emoción.

ROUNDERS. A vida observada desde o risco dos xogadores de póker. Película de interiores, con bons actores e cenários cribeis. Inapropiada para menores de 12 anos.

■ EXPOSICIÓN

EVE'S BAYOU.

Tráedia que se desenvolve no seo dunha familia acomodada de cor no estado norte-americano de Luisiana. Ali, as relacións entre o pai, a súa muller e as suas fillas teñen un fatal desenlace. Non falta o vudu nun filme un chisco lento pero de moi boa fotografía.

■ EXPOSICIÓN

OLLOS DE SERPE.

Trama tópica para un filme que pretende ser de acción. O papel de Nicolas Cage, detective que topa coa traición do seu amigo de infancia, ao resolver o asasinato que se produce durante un combate de boxeo, non sequer axuda a esquecer os cartos da entrada.

■ EXPOSICIÓN

ANTZ (FORMIGAZ).

Cando unha formiga individualista quer saírse da comunidade ás veces pode alterarse a orde social. Debuxos animados para adultos que se abordan con ironía a vida gregaria destes insectos. Película de tintes socializantes cunhas conclusións aplicables ás persoas.

■ EXPOSICIÓN

O MEU NOME É JOE.

Un ex-alcohólico sen traballo entra en relación cunha asistente sanitaria. El, Joe, intenta axudar a unha parella de drogaditos. O filme, na liña doutros anteriores de Ken Loach, plantea, entre outras causas, a imposible solidariedade entre clases. Un guión firme e unha obra ben realizada, ainda que a montaxe esteña algo faltosa de ritmo, sobre todo ao principio.

■ EXPOSICIÓN

A MENIÑA DOS TEUS OLLOS.

Na España franquista un grupo de cineastas marcha á Alemaña nazi a rodar unha película. O último filme de Trueba abala entre a comédia e a tráedia sen perder o equilibrio. A película resulta entretida, mália que António Resines e Jorge Sanz ocupen un papel estelar.♦

O Trinque

Antroido copleiro

Galiza foi sempre terra de poetas e copleiros. Estas datas son boas para inspirarse cun bon cocido e un viño que xa se fixo

mozo, regalándolle unhas críticas aos poderes de toda pelámaria. Estamos no carnaval, que non lle pareza mal.♦

A Fundación Barrié da CORUÑA presenta unha exposición dedicada á arte británica dos anos 50. Á esquerda, un cadro de John Bratby titulado Tres personas á mesa.

A Estrada

■ LEITURAS

TEXTOS INÉDITOS DE M. GARCIA BARROS

A Asociación Cultural A Estrada organiza, iste Xoves 11 ás 20,30 horas, a presentación do libro Cos pés na terra. Textos inéditos e esquenidos de Manuel García Barros a cargo do seu autor, Xosé Ramón Freixeiro Mato, profesor da Universidade da Coruña. O libro supón unha importante aportación ao estudo da literatura polo novedoso material documental que presenta así como polo estudo da vida é obra deste pouco coñecido autor.

Ferrol

■ EXPOSICIÓN

ALFONSO COSTA

No Centro Cultural Municipal está aberta a exposición (1972-1999) do pintor Alfonso Costa.

■ MÚSICA

CAFÉ-TEATRO DO REAL

O Venres, dia 19, ás 23,30 horas, Anita Steinberg animará cos seus ritmos blues este coñecido local. O Sábado dia 20, ás 23,30, será Lino Braxe o que ocupa o lugar co seu espectáculo poético musical A gracia da serpe.

■ EXPOSICIÓN

SEBASTIÃO SALGADO

Vitória Iglesias, pertencente ao COSAL, é a encargada de apresentar a exposición de Sebastião Salgado sobre o Movimento dos sem Terra no Brasil, o Xoves 11 ás 20,30 no Café-Teatro do Real.

Ourense

■ EXPOSICIÓN

XAVIER TOUBES

Luz do norte é o título da mostra do escultor Xavier Toubes, aberta na galería Marisa Marimón. Comprende obxectos modelados en diversos materiais cerámicos, algúns deles cubertos con verniz, buscando a interposición de texturas. Aberta até o 27 de Febreiro.

■ EXPOSICIÓN

M. TIessen PASTOR

Miguel Tiessen amosa os seus últimos traballos de pintura no Ateneo.

O Café da Vaca de FERROL acolle a exposición de pintura de A Crespo, E. Pereira e L. Garrido.

Pontevedra

■ CINEMA

DON CAMILO

Dentro do ciclo de historia do cinema que ven proxeccando o Cine Clube Pontevedra, o Mércores 24 está prevista a proxección da fita *Don Camilo*, na sala de Caja Madrid en duas sesións, ás oito e ás dez e cuarto.

■ EXPOSICIONES

LA BALADA DE LA NIÑA JAPONESA

A fotógrafa Rosa Veloso escolle este título para a sua mostra aberta na sala de arte de Caja Madrid, varias séries de fotografías e instalacións criadas a partir da fusión de elementos.

RUTH M. ANDERSON

Máis de cincuenta fotografías realizadas entre 1924 e 1926 pola investigadora e fotógrafa estadounidense Ruth M. Anderson para un traballo de estudo da *Hispanic Society*.

ALBERTO CIFUENTES

Tintas chinesas e acuarelas constitúen a exposición deste pintor que podemos ollar na Sala de Arte de Caixa Pontevedra até o 16 deste mes.

LA EVA MODERNA

Promovida pola Fundación Cultural Mafre Vida está aberta no Edificio Sarmiento *La Eva moderna*, ilustración gráfica española desde 1914 até 1935.

JOSÉ LUIS ARAUJO

Até meados de mes pódese ollar na sala Teucro (Benito Corbal, 47) os traballos de pintura de J. Luis Araujo.

■ ESPACIOS ALTERNATIVOS

Algunos establecimientos de hostalería convéntense en espazos alternativos durante todo o mes de Febreiro acollendo as mostras de cinco novos artistas. No pub *Alsir* encóntrase a mostra de pintura de Marta Pazos, no café O Grifón, pódese ollar a pintura de Belén Padrón. Na taberna *Feria Vella* está a mostra de fotografía de Manuel Beloso, no Quinteiro pódese contemplar a pintura de Nuria Rivas. E na *Cabaña*, está aberta unha instalación criada por Maite Riogreira.

Porto do Son

■ CINEMA

Domingos de CINE

O Domingo 21 proxeccárse na Casa da Cultura a fita *In out (Dentro ou fóra)*, ás cinco da tarde.

Rivadavia

■ TEATRO

MIGALLAS

O grupo *Migallas* representa no Instituto de Bacharelato o seu espectáculo *O cantante e as mulleres*. Xoves 11 ás 12,30 h.

Convocatórias

■ CINEMA

MUDA A DATA DO CERTAME CARVALHO CALERO

O Concello de Ferrol organiza a IX edición do certame literario *Carvalho Calero*, que conta con dous premios: un de investigación e outro de creación. Os exemplares apresentados deben ser inéditos. Ao prémio de creación literaria poderán concorrer unha narración ou un conxunto de contos por autor que non superen as cen follas en conxunto. Os traballos de investigación terán unha extensión mínima de 50 follas. En ambos premios os traballos orixinais deberán estar axeitadamente grampados ou encadernados. Os orixinais e cinco cópias máis deberán ser enviadas, antes do 25 de Febreiro, nova data de entrega, ao Concello de Ferrol-Rexisto Xeral, indicando no sobre *IX Certame Carvalho Calero* e un remite que sexa exclusivamente o lema. En sobre aparte constarán os datos persoais do autor. A dotación para cada unha das modalidades será de 600.000 pta. Mais información no teléfono 981 336 730.

PRÉMIO DE NARRATIVA CIDADE DA CORUÑA

O pub *Dublin*, en colaboración coa editorial *Espiral Maior*, convoca a II edición do prémio de narrativa fantástica *Cidade da Coruña*, cun único prémio de

200.000 pta. e publicación da obra gañadora. Os orixinais apresentados ao certame terán un mínimo de 30 follas, en DIN-A4, escritas a duplo espazo, e un máximo de 75, e poderán presentarse a modo de novela curta ou conxunto de relatos. Os traballos entregaranse por triplicado, baixo plica, sen remite e cun lema identificador da obra. En sobre aparte incluiranse os datos persoais do autor. As obras remitiránse ao *Pub Dublin*, Panadeiras, 50, 15001-A Coruña, antes do 31 de Maio de 1999, indicando no sobre II Prémio de Narrativa Fantástica *Cidade da Coruña*.

OBRAZOIRO DE LILITH

A Asociación de Mulleres *Lilith* organiza catro obradoiros de autoestima para mulleres cada un deles orientado cara un ámbito distinto; *Corpo. Sexualidade e afectividade*. Do 20 ao 21 de Febreiro, prazo de inscripción aberto até o 15 do mesmo mes. As nosas relacións, os días 13 e 14 de Marzo, prazo de inscripción aberto até o 8 de Marzo. E *Participación social*, os días 17 e 18 do mes de Abril, a inscripción aberta até o 12 de Abril. Os obradoiros realizaránse en Burela (Lugo) na Asociación Alternativa (Rosalia Castro, 26-Entrecham A). O prezo da matrícula é de 6.000 pta. Maior información no teléfono 982 589 667.

CONCURSO NACIONAL DE POESIA O FACHO

A Agrupación Cultural O Facho convoca o concurso nacional de poesía que este ano chega á XX edición. Poderán concursar todos aquelas persoas, sen límite de idade, que non teñan publicado un libro poético individual en galego. Os traballos serán de tema libre, inéditos e en galego. Sen límite de extensión, un máximo de 5 poemas por concursante e mecanografiados a duplo espazo. Os orixinais remitiránse por cuatriplicado, con lema baixo plica, á Agrupación Cultural O Facho (Federico Távora, 12-1º) ou ao apartado 46 da Coruña, antes do 15 de Febreiro de 1999. O concurso está dotado cun único premio de 50.000 pta. O fallo será feito polos medios de comunicación a partir da segunda quincena de Marzo.

CURSO DE APRECIACIÓN MUSICAL

Dirixido a todos os afeiçoados e profesionais da música, CaixaVigo convoca o curso de apreciación musical *A cultura musical española*. En sesión de hora e media o curso desenvolverase na Sala de Conferencias do Centro, do 22 ao 25 de Marzo e será impartido por Faustino Núñez, musicólogo e investigador, que tratará a historia musical

española, a súa evolución e xéneros, música popular e folclore, os instrumentos musicais e o baile, un pequeno percorrido polas diferentes culturas musicais do Estado español. O prezo da matrícula é de 4.000 pta. e o prazo de inscripción está aberto até o 15 de Marzo podendo realizarse en calquer oficina de CaixaVigo. Maior información no teléfono 986 223 430.

CERTAME MANUEL MURGUIA

O Concello de Arteixo convoca o VIII Certame de Narraciones Breves Manuel Murguia. Establecécese un único premio de 400.000 pta. Poderán concorrer todas as persoas que o desexen con unha única obra de tema libre. Os orixinais e inéditos, terán unha extensión de entre 15 e 30 folios. Os traballos apresentaranse por cuatriplicado, mecanografiados a duplo espazo, por unha só cara no que constará o título da obra. O traballo irá acompañado dun sobre pechado onde figurarán o título da obra, nome e datos persoais do autor. As obras remitiranse antes do 1 de Marzo de 1999 ao Concello de Arteixo, Praza Alcalde R. Dopico, nº 1, 15.142 Arteixo, facendo constar no sobre "VIII Certame Manuel Murguia de Narraciones Breves". O fallo do certame farase público no mes de Maio. ♦

Santiago

■ EXPOSICIONES

CATRO PINTORES ITALIANOS PARA UN POETA

Catro pintores lombardos, que hai 36 anos fundadou o grupo *No!*, semella que aínda seguen unidos nos seus compromisos e nos plantelamentos críticos coa arte e co home, pois non ben coñeceron os Catro poemas para catro gravados de Lorenzo Varela, do que se cumple o vinte cabodano da sua morte, dispuxéronse a facer as suas interpretacións plásticas deles, axudados pola versión italiana do poeta Luigi Cavallo. Eles son Luciano Bianchi, Nando Luraschi, Giancarlo Pozzi e Marcello Simonetta. A exposición é inaugurada este Xoves 11 ás 20 horas, polo profesor Xesus Alonso Montero cunha conferencia sobre o poeta.

INGE MORATH

Camíño de Santiago é como se titula a exposición de fotografía da alemana Inge Morath dedicada a este tema e que podemos contemplar, até o 19 de Marzo, na Igrexa da Universidade.

BESTIÁRIO DA ROTINA

O grupo *Tricéfalo*, formado

por Montse Amigo, John Esastham e Fernando Areñaz, mostran a sua obra na Sala Nasa.

R. ROMERO MASIÁ

Até o 28 deste mes, Rafael Romero ocupa coa sua pintura a Casa da Parra.

ESTACIÓN CIÉNCIA

Na explanada de Salgueiros encontra-se o museu de ciencia portátil da Fundación La Caixa. Meio cento de módulos interactivos que resumen a andaina do planeta desde a sua creación até os nosos días.

■ CINEMA

MÁXIA NEGRA

Baixo este título vense desenvolvendo, no teatro Principal, un ciclo de cine que ainda podemos ollar as seguintes fitas. O Xoves 11, *Rosemary's baby*

(Roman Polanski) ás 18; *Lulu on the bridge* (Paul Auster) ás 20,30; *Cube* (Vincenzo Natali) ás 23 horas. O Venres 12, *The passion of darkly moon* (Phillip Ridley), ás 18; *Cube*, ás 20,30; e *Apt pupil* (Bryan Singer), ás 23 horas. O Sábado 13, *Touch* (Paul Schrader), ás 18; *Rosemary's baby* ás 20,30; *Apt pupil* ás 23 horas. O Domingo 14, *Rosemary's baby* ás 18; *Lulu on the bridge* ás 20,30 e *The passion of darkly moon* ás 23 horas. Venda de entradas a partir das 17 horas. 400 pta unha fita, 1.800 abono para seis.

■ TEATRO

O CONTRABAIXO

Os días 17 e 18, Mércores e Xoves, o grupo de teatro *Balea Branca* ocupa o ceñario do Teatro Principal co espectáculo *O Contrabaixo*. A partir das 22 h, nos dous días.

JOSÉ CAMPANARI

As noites do Martes, en sesións de dez e media a doce e media, o pub *Atlántico* acollerá o espectáculo do contacontos arxentino José Campanari.

Tui

■ EXPOSICIONES

X. QUESADA BLANCO

Derradeiros días para contemplar as pinturas de X. Quesada Blanco, con-

A Igrexa da Universidade compostelá serve de marco para a exposición fotográfica de Inge Morath dedicada ao Camiño de Santiago.

Vigo

■ CINEMA

LUMIÈRE

Nesta semana o Cine Club Lumièr ten prevista a proxección da fita *Hannabin* de Takeshi Kitano (Xapón, 1997), a canda el tamén se proxectarán as curtametraxes *León de Ouro* e *Felix Europa 98*. Os visionados terán lugar no auditório do Concello, Praza do Rei, ás 20,30 h.

■ EXPOSICIONES

O ÁLBUM DA BRETAÑA

Na galería *Sargadelos* pódense ollar a reproducción das 50 follas do Álbum da Bretaña de Castelao, ampliadas ao cincuenta por cento do seu tamaño real. Até finais de mes.

CARMEN CALVO

A Sala de Exposicións da Fundación Caixa Galicia (Policarpo Sanz, 21) acolle a mostra de pintura de Carmen Calvo. Até o 31 de Marzo.

J. CARLOS MEANA

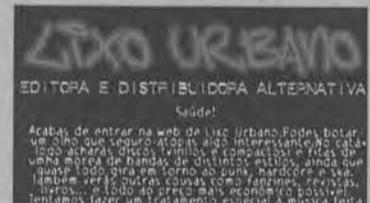
Sospacha y conspiración é o título da instalación criada por Juan Carlos Meana pa-

Anúncios de balde

- A Asociación de Mulleres *Andanza* ofrece información e asesoramiento sobre maus tratos, alcoolemia, violacións, ludopatías, drogodependencias, actividades culturais, curso de interese, etc. Mais información no café bar *A Esquina*, urbanización *Sol e Mar*, Oseiro, Arteixo ou telf. 981 602 266.
- Auxiliar de clínica con experiencia ofrécese para trabajar en Santiago, coidando nenos, enfermos, ancianos ou calquer traballo relacionado coa rama sanitaria. Teléfono 617 065 527.
- Véndense cinco enciclopédias novas. A Nosa Terra, Nós, Documentos Galegos, Alfar e História de Galiza. De Luns a Venres, de 15 a 16 horas no 981 716 203. Perguntar por Marcos.
- Coral Máximo Gorki. Se entendas a música como un acto de solidariedade entre povos. Se tes un par de horas libres á semana e queres empregalas de xeito lúdico e criativo. Esperámose os Luns e Xoves de 19,45 a 21,15 no Instituto Santa Irene de Vigo. Tlf. 986 224 457 ou 986 366 381.
- Celebraránse Conferencias Juventude-Festival Mundial Juventude-1998 (Portugal). No marco da Conferencia Mundial Ministros Juventude (Declaração de Lisboa), solicitou-se-lhe em 8 Agosto (escritos en máo) a Kofi Annan resolución ONU favorável á libre determinación, independencia, soberanía da Galiza. Quem desejar más información escreva ao apdo. 1.012, Ferrol. CP 15406.
- Necesito urgentemente un traballo en Santiago para vivir, ofrezco-me para limpar, como asistente, etc. Teléfono 617 065 527.
- Moto inválida. Véndese seminova no Saviñao en 300.000 pts. e outra de máis uso en 100.000 pts. Teléfono 982 410 244 despois das 16 h.
- Precisamos calquier tipo de material galeguista para espallar a nosa ideoloxía polo Bierzo. Colectivo *Fala Ceibe*, Avda do Castelo 203, 2º C. 24.400 Ponferrada.
- Véndese Renault Twingo, 1.2. Equipamento completo. 50.000 km. Ano 95. Garantía até Novembro do 99. Perguntar por Emilio no 986 420 687 ou 670 521 447.
- Música. Preparación oposiciones. Ensinanza primaria e secundaria. Teléfono 986 235 472.
- Rádio Piratona, a rádio livre de Vigo, edita o seu boletín informativo coa programación da rádio, e novas de ecología, luta social, liberación animal, etc. Se estás interesado/a en recibir a publicación do balde escrívenos ao apdo. de correos 8278, c.p. 36200 Vigo.
- Busco información sobre o músico Floréncio (o Sr. Floréncio, cego da Fontaneira). Gravacions, testemuñas, fotografías. António López Fernández. Rua Luguistre, 12-27.002. Lugo.
- Europarodo busca calquier traballo (por favor, as ETT's que non chamen) Manolo 986 695 682.
- Sanatana Dharma. Clases de ioga en Vigo (Bouzas), Marin, Moaña e Cangas. As persoas interesadas poden chamar ao telf. 986 304 357 a partir das 20 horas.
- Precisamos calquier tipo de material galeguista para espallar a nosa ideoloxía polo Bierzo. Colectivo *Fala Ceibe*, Avda do Castelo 203, 2º C. 24.400 Ponferrada.
- Que é o que se fai no Brasil mellor que xogar ao fútbol? Se vives en Santiago e queres achar a resposta, ouvia Lusamérica, un programa de Rádio Kalimero (108.0) sobre as mellores músicas do Brasil. Todas as terceiras feiras (Martes) de 21 a 22 h.
- Grande oferta de discos e fitas. Prezos interesantes. Perguntar polo Sr. Barros no teléfono 988 210 585.
- Alugáse piso con faiado habitábel en Lugo. Completely amoblado. Económico. Teléfono 982 375 015 ou 375 264, perguntar por Cheché.
- Aluga-se piso na Praza de Laiás en Santa Cruz (Oleiros). Primeiro andar, 96 metros cadrados, 3 cuartos, cocina equipada, salón, dous cuartos de baño, dous armarios empotrados. Amplísimo. Traseiro baixo cuberta. 57.000 pts. Teléfono 981 614 348.
- Cadeliño de palleiro. O can tradicional de garda galego en vias de recuperación. O mellor viviente para unha finca, último exemplar da rodada. Vacinado e desparasitado. Charmar polas noites de 9 a 10 ao 981 574 506.
- Recollida de xoguetes para xente necesitada. Pi Margal, 69-Vigo. Teléfono 986 222 002.♦

ra a galería Bachelors. Até o 26 de Febreiro.

A Rede

LIXO URBANO
<http://members.xoom.com/lixourbano/index.htm>

A editora e distribuidora alternativa Lixo Urbano ofrece os seus produtos na rede. A saber: un amplio catálogo de discos e cassettes de distintos estilos, ainda que sobrancean o punk, o hardcore e o ska. Tamén hai fanzines, revistas e libros.♦

JAVIER TENIENTE

Co longo título de Documentos. Honduras tras o Mitch. Mauritânia. 30 anos de seca, pódese contemplar, na Casa das Artes, a mostra de fotografía de Javier Teniente.

CARTACES DE ENTROIDO

Na sala dos Peirao pódense ollar, até o 28 de Febreiro, os traballos apresentados ao concurso de cartaces para entroido do Concello.

CELESTE GARRIDO

A Sala de arte Artefacto

dá acobillo á exposición de Celeste Garrido Meira até o 10 de Marzo.

CELEIRO E ANA MANTIÑÁN

Na Nova Sala de Exposicións de Caixa Vigo está aberta a mostra de pintura dos artistas Celeiro e Ana Mantiñán. Na Sala de Arte abre a mostra de Minique. Na Sala Temática pódese contemplar, desde primeiros de mes, a mostra adicada ao camiño de Santiago, O camiño románico de Santiago. E na Sala de Exposicións do centro Cultural permanece aberta, até o 23 de Febreiro, a mostra adicada ao modernista Ramón Casas.

A OUTRA METADE DA CIÉNCIA

Quince paneis adicados á historia da ciéncia e as figuras femininas más destacadas nese campo constitúen a mostra A outra metade da ciéncia, aberta no IES Meixoeiro.

ARTE E DIREITOS HUMANOS

Na Sala de Arte da Estación dos camiños de ferro, acolle a mostra organizada pola Federación de Centros Xuvenis Don Bosco, Arte e direitos humanos.

MÚSICA

SINRONIA DE VARSÓVIA
Baixo a dirección de

Krystof Penderecki a Sinfonía de Varsóvia interpretará, no Auditório Caixa Vigo, temas de S. Prokofiev, Penderecki e F. Mendelssohn.

LEITURAS

AS RUINAS DA CIDADE AMADA

Editorial Galaxia organiza a presentación do libro, de Manuel Veiga, As ruinas da cidade amada o Xoves 11 ás 20 horas, na galería Sargadelos. O acto contará coa presencia de

Bernardino Graña, Franck Meyer ademais do propio autor.

Braga

EXPOSICIONES

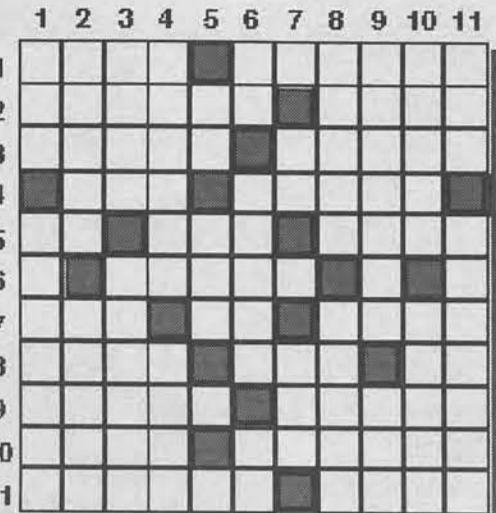
MANUEL CASIMIRO

A galería Mário Sequeira (Quinta da Igreja, Parada de Tibães) acolle a exposición individual de pintura e deseño, de Manuel Casimiro. Até o 12 de Marzo.♦

Encrucillado

XOAN COSTA

Horizontal

1. Domina, domestica ~ Mover o corpo segundo as regras da danza 2. Apropriado, edecuado ~ Barco que se usa para facer viaxes de diversión 3. Que se distingue ben ~ Obriga a unha cousa 4. Ao revés, ten por costume ~ Causen dor 5. Expressa con palabras ~ Rio afluente do Ulla pola marxe dereita ~ Atranco, obstruí 6. Tarefa, traballo 7. Taberna ~ Vocais de unha ~ Impresión desagradábel causada por algo que repugna 8. Acrecentar, xuntar ~ A estrela más próxima á Terra ~ Ao revés, deu exipcio 9. Botar o ar despolmóns con forza e facendo ruido ~ Ter o valor de 10. Resonancias ~ Será capaz 11. Restablece ou reanuda unha relación ~ De estatura inferior ao común.

Vertical

1. Informan, manifestan ~ Discutir, contestar 2. Aborrecedor ~ Presenta razóns, expón 3. Forma particular de ser ou estar ~ Natural da Frisia, xunto ao mar do Norte 4. Nome de muller ~ Cousa que fai rir 5. Vocais de mesa ~ Da súa propiedade 6. Sentimento de pena, compaixon. ~ Proprietarias ~ A parte ancha do remo 7. En Química, sufico dos substantivos que designan elementos ~ Del nacen as aves, peixes, etc. 8. Excesiva, exagerada ~ Que ten ás 9. No plural, un tipo de calzado ~ Pasan a vista sobre un texto 10. Que non soa ~ Irá cara abaixo 11. Na lingua antiga, nada ~ Sucedan, acontezan.♦

Para a inclusión de información nestas páginas do *Lecer* pregámos-vos nolas fagades chegar antes dos Luns. Pódese facer a través do correo, Aptdo. 1.371, 36200 Vigo; por Telf., 986 222 405, por Fax 986 223 101 ou correo electrónico antpcg@arrakis.es

Caldo de letras

Os dez primeiros números.

SOLUCIONES AO ENCRUCILLADO

Vertical	DEBAI 1. REN ~ OCORRAN.
	DO 2. DUNAS ~ PAZ 7. IO
	DA 9. ZAPATOS ~ SEU 6.
	DO 10. RISO 5. EA ~ SEU 6.
	DO 11. REN ~ ALA.
	DO 12. FRISO 4. ANISA
	DO 13. ADUCE 3. MO.
	I. DIN ~ DEBATER 2.
	II. REN ~ OCORRAN.
	III. REN ~ OCORRAN.

SOLUCIONES

AO CALDO DE LETRAS

Horizontal	DOMA 1. DOMA ~ DANZAR 2.
	DONDE 2. DONDE ~ DANZAR 3.
	DIA 3. DIA ~ IMPOUN 4. EOS ~
	DOLIAN 5. DI ~ ISO ~
	ATO 6. FEENA 7. BAR
	SOL 8. ASOCO 8. ADIR ~
	VALER 10. ECOS ~ PO ~
	VALER 11. REN ~
	SOL ~ AR 9. TURIS ~
	DEBAI 12. REN ~
	DEBAI 13. REN ~
	DEBAI 14. REN ~
	DEBAI 15. REN ~
	DEBAI 16. REN ~
	DEBAI 17. REN ~
	DEBAI 18. REN ~
	DEBAI 19. REN ~
	DEBAI 20. REN ~
	DEBAI 21. REN ~
	DEBAI 22. REN ~
	DEBAI 23. REN ~
	DEBAI 24. REN ~
	DEBAI 25. REN ~
	DEBAI 26. REN ~
	DEBAI 27. REN ~
	DEBAI 28. REN ~
	DEBAI 29. REN ~
	DEBAI 30. REN ~
	DEBAI 31. REN ~
	DEBAI 32. REN ~
	DEBAI 33. REN ~
	DEBAI 34. REN ~
	DEBAI 35. REN ~
	DEBAI 36. REN ~
	DEBAI 37. REN ~
	DEBAI 38. REN ~
	DEBAI 39. REN ~
	DEBAI 40. REN ~
	DEBAI 4

A NOSA TERRA

DIRECTOR: Alfonso Eiré López EMPRESA XORNALÍSTICA EDITORA: Promociones Culturales Galegas S.A. PRESIDENTE: Cesáreo Sánchez Iglesias
Príncipe, 22, planta baixa (36202) Vigo. Tel.: Administración, Subscriptions e Publicidade (986) 43 38 30*. Redacción (986) 43 38 86 - 22 24 05. Fax (986) 22 31 01.

* 11 DE FEBREIRO * 1999 * N.º 869 * ANO XXII * IV XEIRA *

00869
8400021303104

Chegou ao número un de vendas no franquismo cantando en galego

Trinta anos de O tren de Andrés Do Barro

♦ H.V.

En 1999 cumprease trinta anos da edición do disco de Andrés Do Barro *O tren*, un single en galego que coñeceu unha circunstancia inédita, como é chegar ao número un das vendas e facelo durante a ditadura mália estar en galego. Tras o éxito, o réxime tratou de asimilar a un cantautor de letras sen menxase, pero detrás desta faciana, estaba un home que non renunciou ao idioma pésie saber que en castellano habería de ter abertos todos os camiños.

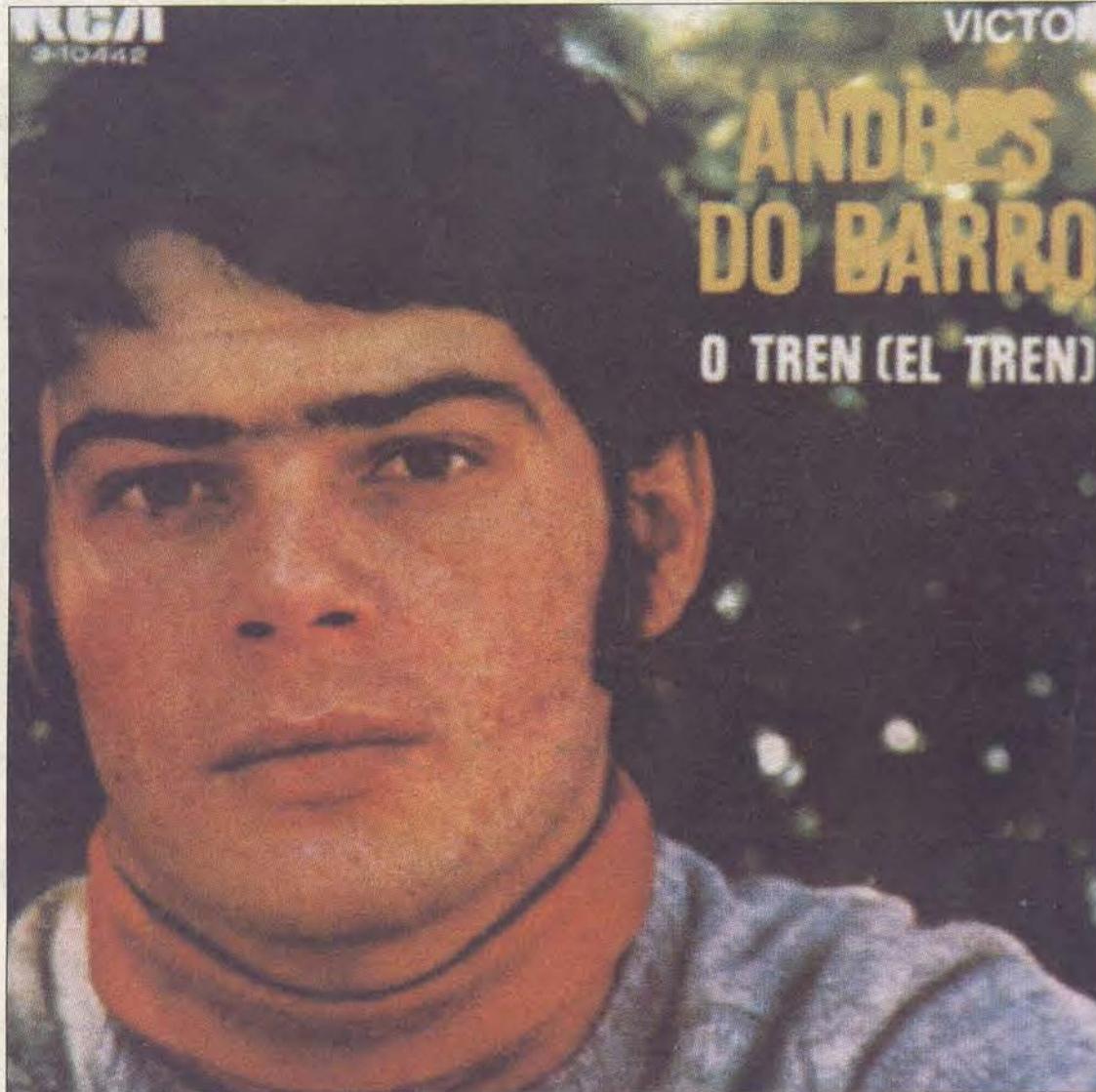
Se hoxe representa unha circunstancia insólita que un disco en galego chegue ás listas de éxitos, que o fixese Andrés Do Barro con *O tren* no franquismo e que ademais acadase unhas vendas tan importantes, dá idea da dimensión da fazaña do cantante.

Nado en 1947 no seo dunha familia da Armada en Ferrol, Andrés Do Barro non estaba chamado para o mundo da canción, e moito menos se estaba interpretada en galego. Foron as amizades e o entorno socio-económico quen levaron a Do Barro a abrazar a lingua como forma de expresión. "O meu foi un intento de promocional dalgún xeito", explicaría posteriormente. Para seguir ese camiño renunciaria a seguir a tradición familiar, no seu caso na marina mercante, xa que a sua indolencia impidiulle aceder á Escola Naval de Marin.

Os primeiros pasos deunos Andrés Do Barro tentando conquistar algun corazón. Case sen querelo atopou os ánimos dos seus amigos Xavier Alcalá e Xosé Manuel Silva. "Eramos tres crios de dezasete anos tratando de montar recitais", contaba. Pero non había xeito, topou coa censura gubernativa as primeiras veces que tentou subir ao cenário. A ditadura franquista non gostaba do galego e as autoridades non amosaban a sua disposición para permitir actuacións no noso idioma.

Curiosamente e precisamente por culpa da censura das suas actuacións, a primeira vez que cantou profesionalmente foi nun estudo de gravación. Fixoo tras varias tentativas frustradas de actuar en público. A sua oportunidade chegou gravando un disco de catro cancións que non atopou promoción e cuxas vendas foron ben exiguas: noventa exemplares. A razón de semellante trunfo non foi outra que o disgusto da casa discográfica polo feito de cantar en galego.

A segunda oportunidade veu da man da compañía RCA, coa que gravou *O tren*, un single que seguidiño habería de vender un feixe de cópias para chegar ao número un nas prin-

O ferrolán mantívose fidel ao galego apesar das presións.

cipais cadeas radiofónicas do Estado.

Ai estaba Andrés Do Barro radiante de éxito. En galego, para pasmo do franquismo. Ainda hoxe, con democracia e bilíngüismo harmónico non se volvía ver tal. Algúnha canción Xoán Pardo e de Antón Reixa acadarian posteriormente postos relevantes nas listas, pero non un número un e menos un número un tan flamante como aquel tren correndo pola beira do Miño.

"Se non podes co inimigo, únete a el", debiu dicer o franquismo, abraiado polo trunfo dunha canción en dialecto. Sobre isto, recentemente fixo unha reflexión o músico de *Sinistro Total* Xulián Hernández, no seu libro *Hai vida intelixente no rock & roll?*: "Na Galiza até tentouse unha ofensiva para contrarrestar o nacionalismo radical de tanto cantautor malencarado e desagradecido (a Universidade de Santiago de Compostela era un fervidoiro) con alegres melodías e letras amábeis a cargo do malogrado Andrés Do Barro, compositor de estribillo fácil e ideoloxía neutra en lingua vernácula".

Si, o franquismo tentou asimilar a un home que posteriormente publicou temas tan populares como *Corpiño xeloso*, *Pande-*

rada

Falsa imaxe

Pero a imaxe que quedou de Andrés Do Barro como cantautor maleável, cómodo para o réxime, desdise cando se presta atención ás suas palabras. El mesmo afirmou que "les de verdade as letras e dis: pero isto non ten nada". Pero tiña todo e el sabío porque sufrira nas suas carnes a persecución ao idioma.

Unha entrevista concedida en 1973 a Enrique Barrero para o libro "El oficio de cantar", ilustra o compromiso de Do Barro co idioma. "O problema entón era cantar en galego simplemente, non estaba prohibido oficialmente nem legalmente nem nada, nem sequera unha orde gubernativa (...) era [como] dicer: ai! en galego, estes empezan como a ETA", contou nesa entrevista, na mesma na que deu conta de como unha incursión no castellano tería abierto moitas portas: "tentei gravar con varias compañías de discos e moitas me dixeran que non; que si cantase en castellano que si, pero que en galego que non; gostaban as cancións pero non gostaba que se cantase en galego".

Pero Do Barro teimaba co galego e con Galiza. Se cadra non se pode dicir que fose un patriota, se cadra si. O certo é que confesaba a sua admiración por escritores como Castelao ou por pintores como Seoane. E con estes dous nomes, non podía sinalar máis arriba, no cerne mesmo do corazón intelectual do país. Sobre Castelao dixo que "é o grande xénio, e cóntame cousas nos libros que ás veces fanme chorar". No que atinxé á arte, afirmaba que "do que más gosto é dos pintores galegos da nova onda porque son tremendos, Seoane e toda esta xente".

Andrés Do Barro, ademais de cantautor era un home. Atinou na defensa do galego como língua de expresión, non renunciou a el nin sequera para conquistar o mercado español. Pero foi vítima de engados, como o que padeceu cando protagonizou, xunto a Concha Velasco, "En la red de mi canción", se cadra unha das piores películas do cinema español. Non quería iso Andrés Do Barro, pero foi como lle veu dado. Como can do probou co castellano para conquistar o mercado latinoamericano pero erro no intento. Ou como cando se abandonou, como tantos artistas, para rematar os seus días como unha estrela que non encaixou o éxito. ♦

Xibraltar andaluz

XOSÉ A. GACIÑO

Xibraltar é unha cidade andaluza baixo soberanía británica, a diferenza do resto de Andalucía, que está baixo soberanía española. Entre os andaluces que viven a un lado e outro da fronteira non hai ningun problema de convivencia e ainda son catro mil os vecíños do lado español que van traballar todos os días ao territorio británico (antes, cando había base militar e astelero, eran moitos máis) e todos os xibraltareños con posbeis (incluído o propio ministro principal, Peter Caruana) teñen a súa segunda residencia na costa andaluza baixo soberanía española. Cando hai problemas, son capaces de resolvélos directamente entre eles, como venen de facer os representantes dos pescadores da Bahía de Algeciras coas autoridades locais de Xibraltar, con grande cabrelo (e ridículo) do ministro español de Exteriores, que levaba meses referindose a un suposto acordo hispano-británico, que, como era verbal e sen testigos, cada parte o contaba ao seu xeito, mentres as patrulleiras xibraltareñas impedían a pesca en augas que consideran da súa xurisdicción.

A fronteira non é problema mais que para a arrogancia das diplomacias "soberanas" nos seus manexos das trascendentas razões de Estado. Cando a fronteira é flexible, cada un busca no outro lado o que lle interesa máis, e cando a fronteira se pecha, florece o contrabando (sen esquecer as veces nas que Xibraltar se convertiu en refuxio de liberais e progresistas perseguidos en España).

O Reino Unido xa ten pouco interese por manter unha colonia hoxe só simbólica, pero os xibraltareños non queren perder a cidadanía británica, se non se lles asegura a súa identidade, a súa propia soberanía. Pero os gobernos españoles –até agora, sen excepcións: dictatoriais, democráticos, de dereitas ou esquerdas– viven enquistados na obsesión absorcionista, incapaces de admitir mesmo solucións intermedias (modelo Andorra, por exemplo) que darían saída satisfactoria a un conflicto absurdo, envenenado unicamente polo orgullo "patriótico" de estadistas que se pasan a vida criticando a palla dos nacionalismos reivindicativos e non ven a viga do seu nacionalismo patéticamente anexionista. (A solución para o resto de Andalucía é bastante máis complicada, porque os problemas rebasan con moito o detalle da soberanía). ♦

VOLVER AO REGO

Xornais e ràdios de Madrid cagan a tinta coma se fose pólvora. *El País* informa da asemblea basca de municipios dicendo en titulares que asistiron 666 edis, o número cabalístico que representa a Satán. A verdade é que asistiron máis de 800, pero do que se tratava era de seguir conformando unha imaxe distorsionada do nacionalismo. A este paso van acabar reeditando a queima de bruxas de Navarra de tempos da Inquisición e acusarán aos abertzales de celebraren aquelarres. ♦